

VUOSIKERTOMUS

Sisältö

Vuosi 2001 lyhyesti	2
Pohjola tänään	4
Yhteiset arvot, yhteiset tavoitteet	6
Toimitusjohtajan katsaus - Kasvun vuodet edessä	8
Vakuutuspalvelut	10
Sijoituspalvelut	14
Oma sijoitustoiminta	17
Riskienhallinnan periaatteet	21
Henkilöstö - menestymisen avain	24
Hallituksen toimintakertomus	26
Voitonjakoehdotus	41
Rahoituslaskelma	42
Konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelma	43
Konsernin ja emoyhtiön tase	46
Tilinpäätöksen liitetiedot	48
Tilintarkastuskertomus	81
Hyvä hallintotapa	82
Hallitus ja johtoryhmä	84
Pohjolan osake ja osakkeenomistajat	86
Tietoja osakkeenomistajille	92

Vuosi 2001 lyhyesti

Avainluvut

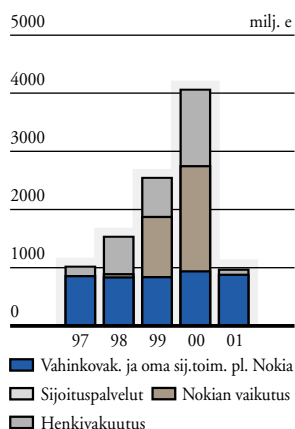
		2000	2001
Vakuutusmaksutulo			
Vahinkovakuutus	milj. euroa	551	553
Liikevaihto	milj. euroa	4 058	976
josta			
Vahinkovakuutus (koko vuosi)	milj. euroa	980	823
Sijoituspalvelut (1.9. - 31.12.01)	milj. euroa		4
Oma sijoitustoiminta (koko vuosi)	milj. euroa	1 780	51
Henkivakuutus (1.1. - 7.3.01)	milj. euroa	1 313	89
Liikevoitto	milj. euroa	1 158	76
Voitto ennen veroja	milj. euroa	1 101	272
Taseen loppusumma	milj. euroa	5 185	2 748
Vakavaraisuuspääoma	milj. euroa	1 969	1 297
Henkilöstö keskimäärin		2 704	2 690
Tulos/osake	euroa	19,11	1,52
Osinko/osake	euroa	16,00	4,00 ¹⁾
Substanssi käyvin arvoin/osake	euroa	54,57	24,99
Osakekannan markkina-arvo 31.12.	milj. euroa	1 909	1 024

1) Hallituksen ehdotus

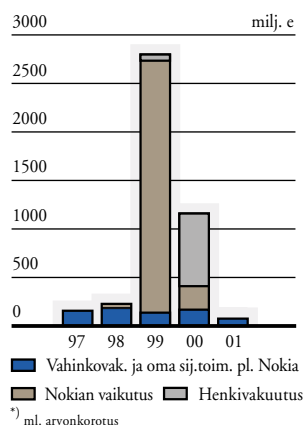
Pohjolan keskeiset tapahtumat

- Henki-Pohjolan myynti Suomi-yhtiöille saatettiin loppuun 7.3.2001.
- Pohjolan ja Conventumin liiketoiminnot yhdistettiin 28.8.2001.
- Pohjolan ja Conventumin yhdistyttyä OP-ryhmän, Ilmarisen, Suomi-yhtiön, ja Pohjolan yhteistyöhanketta ei jatkettu.
- Eero Heliövaara tuli toimitusjohtajaksi 1.7.2001. Peter Fagernäs valittiin hallituksen puheenjohtajaksi 5.7.2001.
- Pohjola uudisti organisaationsa ja keskittyi nyt vakuutuspalveluihin, sijoituspalveluihin ja omaan sijoitustoimintaan.
- Pohjola osti A-Vakuutuksen, joka liitettiin konsernin uudeksi tytäryhtiöksi 31.12.2001.
- Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj muuttui omistusyhteisöksi - Pohjola-Yhtymä Oyj:ksi 18.1.2002.
- Pohjolan A- ja B-osakesarjat yhdistyivät D-osakesarjaksi ja äänestysrajoitus poistui 18.1.2002.

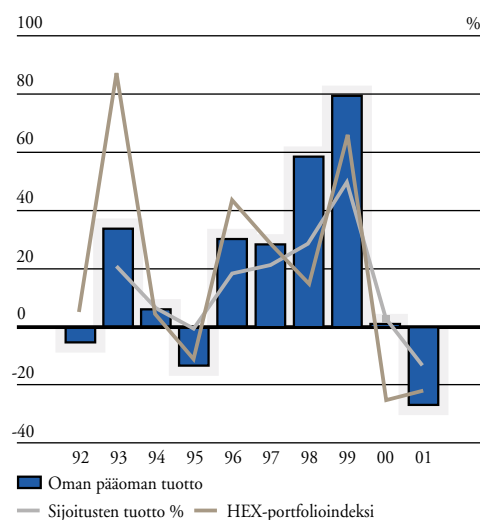
Liikevaihto

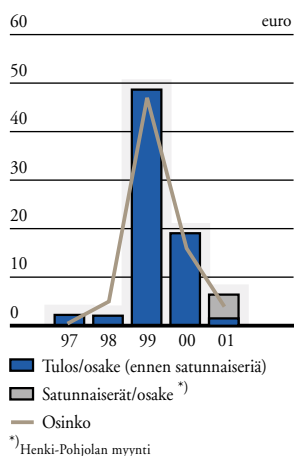
Liikevoitto *)

Oman pääoman tuotto

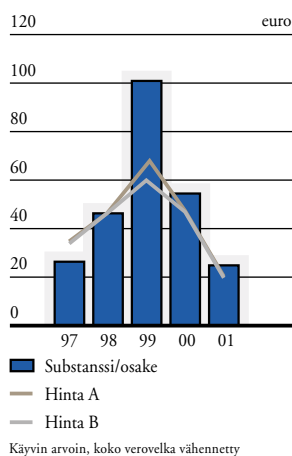

Tulos/osake ja osinko

*) Henki-Pohjolan myynti

Substanssi/osake ja kurssi

Käyvin arvoon, koko verovelka vähennetty

Pohjola tänään

Pohjola on vakavarainen suomalainen vakuutus konserni, joka luo elinikäistä turvallisuutta ja vaurautta asiakkaille. Pohjola on laatinut uuden strategian ja keskittyy vakuutuspalveluiden rinnalla sijoituspalveluihin.

Pohjolan liiketoiminta-alueet ovat vakuutuspalvelut, sijoituspalvelut ja oma sijoitustoiminta. Vuonna 2001 Pohjolan vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 553 milj. euroa ja konsernin liikevoitto 76 milj. euroa. Vahinkovakuutuksen vertailukelpoinen yhdistetty kulusuhde oli 112 %. Konsernin palveluksessa on yli 3 000 henkeä.

Pohjola-konsernin emoyhtiö Pohjola-Yhtymä Oyj on pörssi-yhtiö, jonka markkina-arvo vuoden 2001 lopussa oli noin 1 000 milj. euroa. Osakkeenomistajia on yhteensä noin 18 000.

Vakuutuspalvelut

Pohjola tarjoaa yksityis- ja yritysasiakkaille vahinkovakuutuksia.

Yksityistalouksien tavallisimmat vahinkovakuutukset ovat moottoriajoneuvo-, koti-, yksityistapaturma- ja matkavakuutukset.

Yrityksille ja julkisyhteisöille Pohjola tarjoaa lisäksi lakisääteisiä tapaturmavakuutuksia, omaisuus-, keskeytys-, vastuu-, takaus- ja rakennusvirhevakuutuksia.

Suurasiaikkaiden vakuutus- ja vahinkopalvelut hoidetaan maailmanlaajuisesti yhteistyössä englantilaisen Royal & Sun Alliance Insurance Group plc:n kanssa.

Pohjolalla on 87 asiakaspalvelukonttoria, joista asiakkaat saavat kokonaisvaltaista vakuutus- ja varainhoitopalvelua. Pohjola myy myös yhteistyökumppaneidensa Ilmarisen ja Suomi-yhtiöiden tuotteita: Ilmarisen lakisääteisiä työeläkevakuutuksia ja Suomi-yhtiöiden vapaaehtoisia henki-, säästö- ja eläkevakuutuksia. Uusi tytäryhtiö A-Vakuutus tuo erityisosaamista ammattiautoilijoiden vakuuttamiseen. A-Vakuutuksella on 44 konttoria.

Sijoituspalvelut

Sijoituspalvelut koostuu varainhoitopalveluista ja investointipankkipalveluista.

Varainhoitopalvelut tarjoaa asiakkaille sijoitusrahasto-osuuksia sekä yksilöllistä varainhoitoa yksityisasiakkaille ja instituutioille. Päätuoteryhmä ovat sijoitusrahastot, joita myydään Pohjolan monikanavaisessa myyntiverkostossa. Pohjolan

1,6 milj. vakuutusasiakasta ovat lähtökohta varainhoito- ja vakuutustuotteiden ristiinmyynnille.

Investointipankkipalvelut koostuu Corporate Finance -toiminnosta ja pankkiiriliiketoiminnosta.

Oma sijoitustoiminta

Oma sijoitustoiminta on vakuutusyhtiön keskeinen menestystekijä. Sen tehtävänä on saavuttaa mahdollisimman hyvä tuotto sijoitussalkulle pitkällä aikavälillä. Sijoituspäätöksissä yhtiön tulee huomioida vakavaraisuusvaatimukset ja vastuuvelan luonne. Pohjola huolehtii oman sijoitussalkkunsu lisäksi tytäryhtiöidensä ja Suomi-yhtiöiden sijoituksista.

Organisaatio

Yhteiset arvot, yhteiset tavoitteet

Pohjolan missio

Luomme asiakkaillemme elinikäistä turvallisuutta ja vaurautta.

Pohjolan visio

Olemme vakuutus- ja sijoituspalvelujen uudistaja sekä johtava turvallisuuden asiantuntija.

Pohjolan uudet arvot

Luotettavuus

- *Oikeudenmukaisuus*
- *Vakavaraisuus*
- *Turvallisuus*
- *Vastuullisuus*

Mutkattomuus

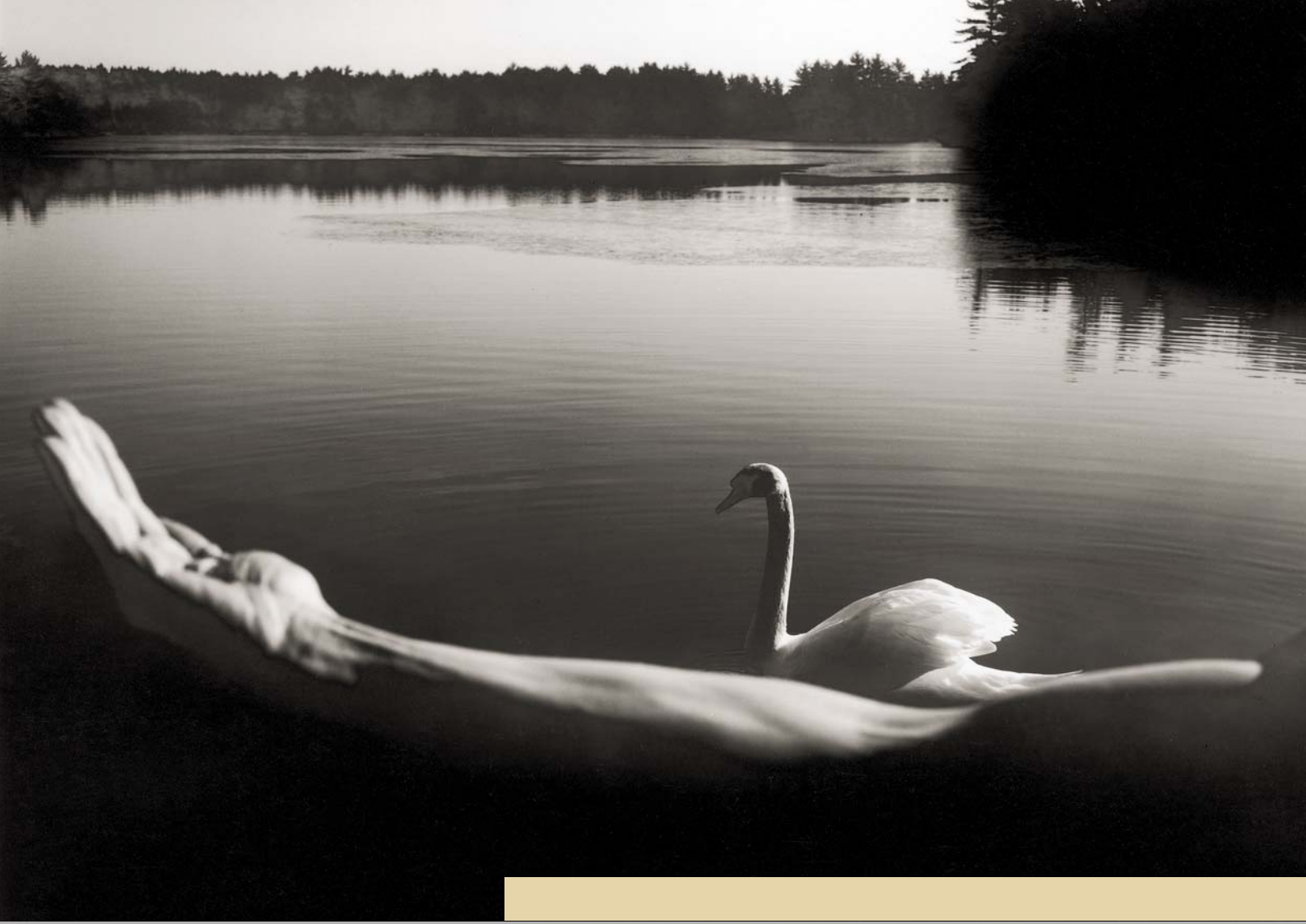
- *Avoimuus*
- *Ystävällisyys*
- *Vaivattomuus*
- *Selkeys*

Rohkeus kehittyä

- *Ennakkoluulottomuus*
- *Uudistaminen*
- *Jokainen täysillä mukana*
- *Kannustaminen*

Tahto menestyä

- *Osaaminen*
- *Aktiivisuus*
- *Laatu*
- *Tuloksellisuus*

Pohjolan strategiset päämäärät

Vakuutuspalvelut

- Vakuutuspalveluissa haluamme kasvaa ja parantaa kannattavuutta - haluamme olla vakuutusyhtiö.
- Vahinkovakuutuksen maksutulotavoite on markkinoita nopeampi kasvu - ei kannattavuuden kustannuksella.

Nämä tavoitteet on asetettu siten, että ne saavutetaan ilman yritysostoja. Pohjola on valmis kasvamaan kaikilla liiketoiminta-alueilla myös yritysostoin sekä

kotimaassa että muissa Pohjoismaissa. Järjestelyjen edellytyksenä on, että ne kasvattavat yhtiön osakkeen arvoa.

Sijoituspalvelut

- Sijoituspalveluista haluamme uuden tukijalan ja kasvualueen.
- Haluamme olla kolmanneksi suurin sijoituspalvelujen tarjoaja Suomessa vuonna 2005.

Oma sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitussalkut tasa-painotetaan ja hajautetaan vastaamaan liiketoiminnan tarpeita. Koko konsernia koskeva oman pääoman tuottotavoite määritellään, kun emoyhtiön osakekertymät on hajautettu.

Osinkopolitiikka

Osinko riippuu tuloskehityksestä ja liiketoiminnan vaatimasta pääomasta.

Lähivuosien tavoitteena on jakaa ydinliiketoimintaan liittymätön pääoma osinkona ja saada aikaan konsernin tulevan toiminnan kannalta tarkoitukseenmukainen pääomarakenne.

	2001	tavoite 2005
Vakuutuspalveluiden markkina-asema	Nro 2	Nro 1
Vakuutuspalveluiden yhdistetty kulusuhde	112 %	105 %
Vakuutuspalveluiden liikekulusuhde	25 %	20 %
Vakuutuspalveluiden oman pääoman tuotto (ROE)	n.a.	12 %
Vakuutuspalveluiden vakavaraisuus	A-luokka*	A-luokka*

* Standard & Poor'sin mukaan

Kasvun vuodet edessä

Pohjolaa on koeteltu viime vuosina tavalla, joka hakee vertaistaan taloushistoriassa. Vuoden 2001 jälkipuolisko muodostui virstanpylvääksi, josta Pohjolle on määritelty uusi reitti. Liiketoimintastrategia, organisaatio, visio, missio, taloudelliset tavoitteet ja arvot, kaikki on uusittu omista lähtökohdista käsin muistaen, että 110-vuotias Pohjola on suomalainen vakuutusyhtiö.

Taloudellinen toimintaympäristö

Suomalaisten varallisuus on karttunut nopeasti viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Maamme elinkeinorakenne on monipuolistunut, uusien toimialojen merkitys on korostunut ja yhteiskunnasta on tullut aiempaa monitahoisempi. Suhdannevaihtelut eivät kuitenkaan ole kadonneet - eivätkä riskit.

Pitkään jatkunut nousukausi taittui vuoden 2000 lopulla, ja läntiset teollisuusmaat ajautuivat Yhdysvaltojen perässä taantumaan. Myös Suomen suhdannenäkymät ovat heikentyneet, mutta onneksi kansantaloutemme riskinkantokyky on nyt parempi kuin kymmenen vuotta sitten.

Talouden epävarmuustekijöistä huolimatta tarve turvallisuuden ja vaurauden systemaattiseen hallintaan on kasvanut. Suhdannemuutosten seurauksena varallisuusarvojen vaihtelu on suurta. Tämän suhteen maailma ei todennäköisesti muutu. Varallisuuden kasvaessa sen sijoittamiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Turvallisuuden merkityksestä syyskuun 11. päivän tapahtumat antoivat konkreettisen muistutuksen. Ihmisen suojaaminen vahingoilta on aina ensiarvoisen tärkeää, mutta myös omaisuuden ja varallisuuden suojaaminen lisäävät turvallisuudentunnetta.

Yksilön elämänhallinta; arkielämän huolien vähentäminen sekä läheisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen ovat Pohjolan uuden liiketoimintastrategian taustalla.

Liiketoimintastrategia

Uudessa liiketoimintastrategiassa Pohjola tekee selkeitä valintoja. Emme ole pankki, vaan selkeästi vakuutusyhtiö. Strategiamme ei tällä hetkellä perustu kansainvälisyyteen. Pääasia on, että saavutamme Suomessa markkinajohtajuuden.

Pohjola on aina tarjonnut omien vahinkovakuutuspalveluiden lisäksi laajempaa palvelukokonaisuutta: Suomen henki- ja eläkevakuutuksia sekä Ilmarisen työeläkevakuutuksia. Varainhoitopalvelut ja rajatut pankkipalvelut sopivat erinomaisesti täydentämään nykyistä palveluvalikoimaa. Suunnitteilla oleva pankkiyhteistyö parantaa Pohjolan tuloksentelemahdollisuuksia ja nopeuttaa vahinkovakuutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Sijoituspalveluista rakennetaan Pohjolan toinen tukijalka.

Meillä on siihen hyvä lähtökohta. Pohjolan asiakkaana on jo nyt 1,6 miljoonaa suomalaista. Meidät tunnetaan ja meihin luotetaan. Olemme aina vakuuttaneet asiakkaidemme omaisuuden, kodin ja hyvinvoinnin tiukoissakin paikoissa.

Suomalaisten mahdollisuudet vaurastumiseen ovat myös lisääntyneet. Verrattain harva on kuitenkaan uskaltanut parantaa varojensa tuottoa. Epävarmuutta ovat lisänneet suhdannevaihtelut ja finanssituotteiden monimutkaisuus. Suomalaiset eivät halua ottaa vaurastumisessaan turhia riskejä. He haluavat kovalla työllä ansaituille rahoilleen kunnon tuoton.

Pystymme tarjoamaan turvallista vaurastumista uskottavasti. Meillä on yli vuosisadan mittainen kokemus vastuullisesta varainhoidosta. Tätä osaamista tarjoamme nyt kaikille suomalaisille kattavien sijoituspalveluiden muodossa.

Uudet arvot

Uudesta liiketoimintastrategiasta on johdettu Pohjolan visio ja missio. Yhdessä henkilöstön kanssa olemme määritelleet uudet arvomme. Ne ovat luotettavuus, mutkattomuus, rohkeus kehittyä ja tahto menestyä.

Luotettavuus tarkoittaa, että asiakkaamme hoidetaan hyvin ja vastuullisesti. Toimimme oikeudenmukaisesti ja palvelumme lisäävät asiakkaidemme turvallisuutta ja vaurautta.

Mutkattomuus on sitä, että toimimme lähellä asiakasta ja hoidamme asiat nopeasti ja tehokkaasti. Meitä on helppo lähestyä. Palveluprosessit ovat yksinkertaiset ja lyhyet, toimintamallit selkeät. Kerromme palveluista ja toiminnasta ymmärrettävästi ja avoimesti.

Rohkeus kehittyä viittaa siihen, että uudistamme toimintatapoja rohkeasti ja ennakkoluulottomasti. Tuotteita ja palveluita kehitetään selkeiksi ja yksinkertaisiksi. Henkilöstölle annetaan lisää vastuuta asiakasrajapinnassa.

Tahto menestyä muuttuu kilpailukyvyksi, laaduksi ja tulokseksi sekä sijoitusten tuotoksi.

Haastava vuosi 2001

Vakuutus- ja sijoitusmarkkinaympäristö oli vaikea vuonna 2001. Tämän vuoksi kokonaistulos ei saavuttanut asetettuja tavoitteita. Tähän emme ole tyytyväisiä.

Positiivista oli sen sijaan se, että liiketoiminta kehittyi myönteisesti vuoden viimeisinä kuukausina. Erityisesti yritysmyynti kasvoi jonkin verran. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen siirtoliike oli voitollinen pitkään aikaan. Vuoden lopussa hankittu uusi tytäryhtiö A-Vakuutus vahvistaa Pohjolan markkina-asemaa. Niinikään sijoituspalvelutoiminto liitettiin sujuvasti Pohjolan strategiaan.

Tavoitteet korkealla

Uskon vakaasti Pohjolan löytäneen voittajastrategian. Seuraavat vuodet ovat kasvun vuosia. Tavoitteemme on asetettu korkealle, mutta saavutamme ne pitämällä mielessä muun muassa seuraavat asiat.

- Kirkastamme yrityskuvaamme. Panemme maineemme peliin, palautamme luotettavan ja tunnetun tuotemerkkimme - Pohjolan - voimakkaaksi kilpailutekijäksi. Luotamme osaavaan henkilöstöömme ja olemme nykyaikainen työnantaja.
- Paalutamme kannattavan kasvun vuodet optimaalisella pääomituksella ja kustannustehokkuudella. Haluamme säilyä vakavaraisena yhtiönä, mutta ylimääräisiä pääomia ei tule liiaksi säilyttää yhtiössä. Tasapainotamme sijoitussalkkuamme keskipitkällä aikavälillä niin, että sen rakenne on sopusuhteissa liiketoiminnan ja pääomarakenteen kanssa. Salkun riskikeskittymiä hajautetaan.
- Tähtäämme osakkeen arvon positiiviseen kehitykseen ja kilpailukykyiseen tuottoon. Tavoitteenamme on substansiosakkeen asemasta tuotto-osake, joka alentuneen riskitason vuoksi heijastaa sijoitusriskin asemasta liiketoimintariskiä.

Kiitän asiakkaitamme, henkilökuntaamme, strategisia yhteistyökumppaneitamme - Ilmarista ja Suomi-yhtiöitä - muita osakkeenomistajiamme ja kaikkia sidosryhmiä tahtotilasta nostaa Pohjola entiseen asemaansa. Tehtäväni on palauttaa luottamus Pohjolaan. Tähän sitoudun mielelläni.

Eero Heliövaara
Toimitusjohtaja

Vakuutuspalvelut

Vakuutusliiketoiminta on Pohjolan ydinosaaamista. Onnistumisen edellytykset löytyvät omista lähtökohdistamme eli asiakkaista, osaamisesta, Pohjola-brandista ja suomalaisuudesta.

Tavoitteet

Vahinkovakuutuksen maksutulotavoitteena on markkinoita nopeampi kasvu, mutta ei kuitenkaan kannattavuuden kustannuksella. Vuonna 2001 yhtiön vertailukelpoinen yhdistetty kulusuhde oli 112 %. Tavoite vuodelle 2005 on 105 %:n yhdistetty kulusuhde ja 12 %:n oman pääoman tuotto verojen jälkeen. Vahinkovakuutuksen vakavaraisuus pidetään riittävällä tasolla, jonka yhtiö on määrittänyt Standard & Poor'sin A-luokituksen mukaiseksi.

Vakuutuspalveluissa vuoden 2002 tavoitteena on voittaa markkinaosuutta. Yksityistalouksien vakuuttamisessa keskitymme kuluvana vuonna erityisesti auto- ja liikennevakuutuksiin. Yritysassiakaspuoella näiden vakuutusten lisäksi kiinnitetään erityishuomio lakisäätöiden tapaturmavakuutuksen palvelujen kehittämiseen.

Menestystekijät

Markkinaosuuden lisäämiseksi panostamme kaikissa asiakasryhmissä aktiiviseen ja aloitteelliseen myyntiin. Tuttua Pohjola-brandia vahvistetaan markkinoinnin ja mainonnan avulla.

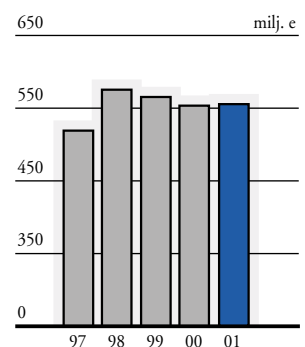
Kasvun edesauttamiseksi nopeutamme tuotekehitystä ja korvauskäsittelyä. Jatkamme asiointiverkoston kehittämistä ja myynnin kasvattamiseksi panostamme erityisesti verkkoliiketoimintaan. Tehostamme toimintoja kaikilla osa-alueilla vastataksemme asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin ja lisätäksemme asiakastytyväisyyttä.

Liikekulusuhteen parantamiseksi 25 %:sta 20 %:iin analysoimme ydinprosessit ja asiakashallinnan. Kiinnitämme huomiota kustannustehokkuuteen kaikilla organisaatiotasolla. Hinnoittelussa siirrymme vakuutuslajikohtaisesta hinnoittelusta asiakaskohtaiseen hinnoitteluun. Lisäksi tarkennamme riskinvalinta- ja jälleenvakuutuspolitiikkaamme.

Kuluvan vuoden aikana yhdenmukaistamme toimintatapamme. Henkilökunnan rooli on tässä merkittävä. Henkilöstöä valmennetaan uusiin tavoitteisiin. Päätöksenteko tuodaan entistä lähemmäksi asiakasta. Samalla lisätään paikallista näkyvyyttä ja läsnäoloa.

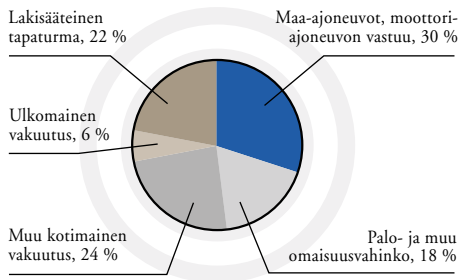
Pohjola myy myös Ilmarisen ja Suomi-yhtiöiden tuotteita. Yhteistyön tehostaminen jatkuu.

Vakuutusmaksutulo Vahinkovakuutus

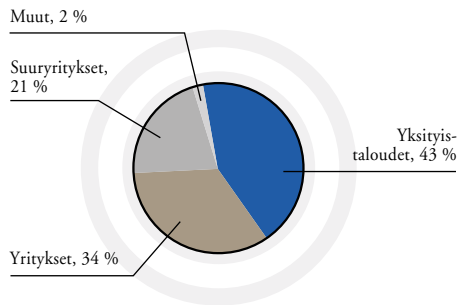

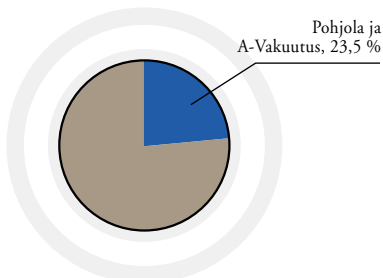
Vakuutusmaksutulo (553 milj. e)

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo asiakasryhmittäin (553 milj. e)

Vahinkovakuutuksen markkinaosuus (Maksutulo 2,5 mrd. e)

Uudet palvelut ja tuotteet, kuten sijoitusrahastot ja ammattiautoilijoiden vakuutukset, täydentävät tarjontaa. Myynnin lisääntyessä palvelukanavien kiinteät kulut jakaantuvat laajemmalle tuotevalikoimalle. Pohjolan myyntiverkosto koostuu 87 asiakaspalvelukonttorista, 44 A-Vakuutuksen konttorista, verkko- ja puhelinpalveluista, 1 524 asiamiehestä ja 104 partnerista. Pohjolan vakuutuksia välittävät myös itsenäiset meklarit.

Vakuutusmarkkinoiden muutos

Vuosi 2001 oli maailman vahinkovakuutusmarkkinoilla poikkeuksellinen. Korvausvaatimukset World Trade Centerin terrori-iskun vuoksi tulevat olemaan suurempia kuin mistään aikaisemmasta yhdestä vahinkotapahtumasta. Vaikka Pohjolalla ei ole terrori-iskuun liittyviä vastuita, on tapahtuneella välillisiä vaikutuksia. Suurten jälleenvakuutusyhtiöiden kärsimät tappiot hankaloittivat vuoden 2002 jälleenvakuutuksen uudistusneuvotteluja, ja hinnat nousivat. Tilanne normalisoitunee kuluvan vuoden aikana, joskin jälleenvakuutushinnat ovat edelleen korkeammat kuin ennen terrori-iskuja.

Toisaalta syyskuun tapahtumat aktivoivat yksityistalouksia ja yrityksiä huolehtimaan oman vakuutusturvansa tasosta ja lisäävät sitä kautta vahinkovakuutusten kysyntää.

Maksutulokehitys ja korvausmäärät 2001

Toimialan vakuutusmaksutulon kasvu on vahvistunut viimeiset kaksi vuotta. Alustavien laskelmien mukaan vahinkovakuutuksen maksutulo kasvoi vuodesta 2000 vuoteen 2001 Suomessa 6,6 % 2 349 milj. eurosta 2 505 milj. euroon. Kasvu tapahtui lähinnä lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa. Vahinkovakuutuksen osuus Suomen vakuutusmarkkinoista on noin 22 %.

Pohjolan vahinkovakuutuksesta keräämä maksutulo kasvoi 551 milj. eurosta 553 milj. euroon. Pohjolan markkinaosuus kotimaisista vakuutuspalveluista oli 23,5 %.

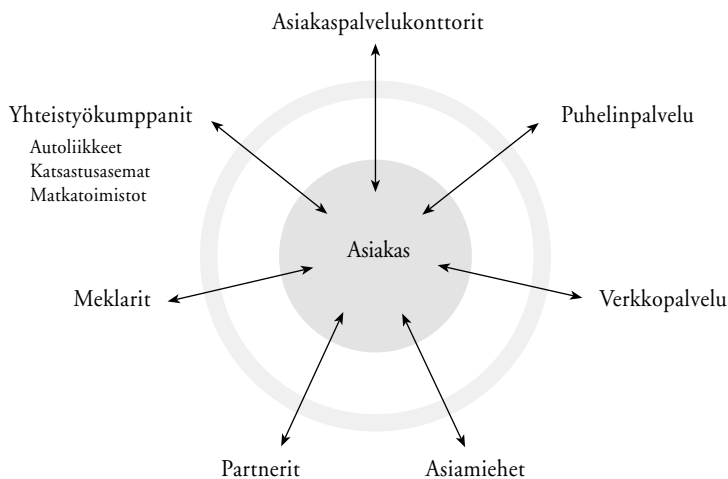
Pohjolan suurimmalta asiakasryhmältä yksityistalouksilta maksutuloa kertyi 237 milj. euroa (236 milj. e), yritysasiakkailta 192 milj. euroa (202 milj. e) ja suurasiakkailta 115 milj. euroa (103 milj. e). Ulkomaisen vakuutusliikkeen osuus vakuutusmaksutulosta oli 6 %.

Pohjolalle ilmoitettiin vuoden aikana 150 000 yksityistaloudsvahinkoa ja 98 000 yritys vahinkoa, joista noin 95 % johti korvaukseen. Korvauksia maksettiin yhteensä 415 milj. euroa.

Näkymät

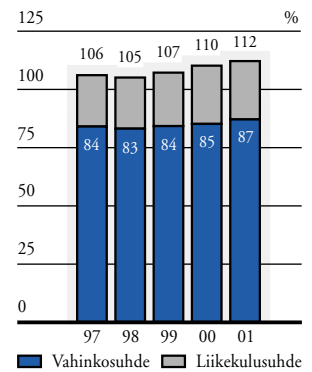
Uskomme vakuutusalaan ja kasvuun. Perinteisesti vahinkovakuutuksen maksutulon ja bruttokansantuotteen odotetaan kehittyvän samalla tavalla. Bruttokansantuote kasvoi viime vuonna alle 1 %:n ja ennuste kuluvalle vuodelle on alle 2 %. Tällä hetkellä kasvunäkymät vahinkovakuutuksessa ovat tätä suuremmat, koska turvallisuuden tarve on lisääntynyt. Vahinkovakuutuksessa kilpailu jatkuu kireänä. Panostamalla myyntiin, sisäisiin toimintatapoihin ja tuotekehitykseen palautamme kilpailukykyämme ja saavutamme kasvutavoitteemme.

Monikanavamalli

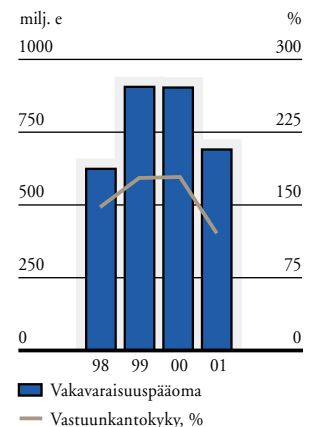
Pohjolan myyntiverkosto koostuu 87 asiakaspalvelukonttorista, 44 A-Vakuutuksen konttorista, verkko- ja puhelinpalveluista, 1 524 asiamiehestä ja 104 partnerista. Pohjolan vakuutuksia välittävät myös itsenäiset meklarit.

Yhdistetty kulusuhde *)

*) Ennen kertaluonteisia eriä

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma ja vastuunkantokyky

Sijoituspalvelut

Pohjolalla on 110 vuoden kokemus omaisuudenhoidosta. Sijoituspalvelun menestymisen edellytykset löytyvät ammattitaidosta ja laajasta palvelutuotevalikoimasta.

Uudet varainhoitotuotteet vakuutuksien rinnalle

Sijoituspalvelut on Pohjolan uusi toimiala, joka koostuu varainhoitopalveluista ja investointipankkipalveluista. Varainhoitopalvelut tarjoaa asiakkaille sijoitusrahasto-osuuksia sekä yksilöllistä varainhoitoa yksityisasiakkaille ja instituutioille. Corporate Finance -ja pankkiiriliiketoiminto muodostavat investointipankkipalvelun.

Tavoitteet

Pohjolan tavoite on olla Suomen kolmanneksi suurin sijoituspalveluiden tarjoaja vuoteen 2005 mennessä.

Vuoden 2002 tavoite on moninkertaistaa Pohjolan sijoitusrahastojen osuudenomistajien määrä ja hallinnoitujen pääomien määrä.

Menestystekijät

Tavoite perustuu markkinatilanteen avaamiin mahdollisuuksiin. Suomalaisten kotitalouksien rahoitusvarat ovat yhteensä noin 80 miljardia euroa. Näistä yli

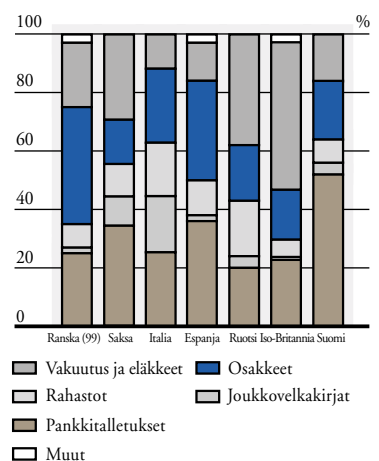
puolet on edelleen kotitalouksien käyttelytileillä ja muissa perinteisissä pankkitalletuksissa, joiden tuotto on merkittävästi alle markkinakoron.

Muissa Euroopan maissa ja Pohjois-Amerikassa kotitaloudet sijoittavat huomattavasti enemmän sijoitusrahastoihin ja vakuutussäästämiseen. Näissä tuotteissa tuotot ovat korkeammat kuin pankkitalletuksessa ja riskit pienemmät kuin suorissa osakesijoituksissa.

Pohjolalla on uudistajan rooliin hyvät lähtökohdat. Myyntiverkostomme tavoittaa 1,6 miljoonaa asiakasta. Jotta tietojärjestelmät ja asiakastietokannat palvelisivat kaikkia liiketoimintoja joustavasti ja kustannustehokkaasti, panostamme niiden kehittämiseen.

Vauhdittaakseen myyntiä Pohjola lanseerasi markkinoille tammikuussa 2002 uudet sijoitusrahastotuotteet: Pohjola Tummansinisen ja Pohjola Vaaleansinisen. Lisäksi pääosa Conventum-nimisistä rahastoista muutettiin Pohjola-nimisiksi maaliskuussa 2002.

Kotitalouksien finanssivarallisuus maittain 2001

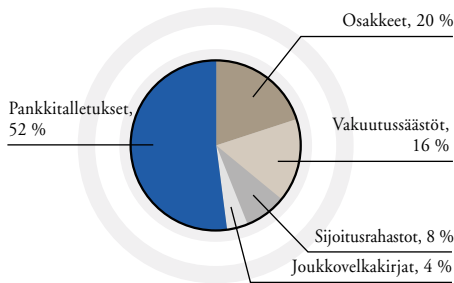

Lähteet: ONS, Bankitalia, Banque de France, Bundesbank, Banco de Espana, Suomen Pankki ja Statistics Sweden

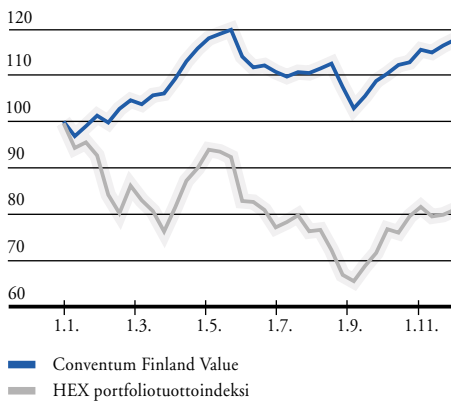

Suomalaisten kotitalouksien rahoitusvarat 2001 (noin 80 mrd. euroa)

Conventum Finland Value -rahaston tuottokehitys vuonna 2001

Pohjolan sijoituspalvelut on erikoistunut arvo-osakkeisiin. Tästä erityisosaamisesta on osoituksena hyvin menestynyt Conventum Finland Value.

Pääomat rahastoittain 2001

Milj. e	Conventum	Yhteensä Suomeen rekisteröidyt
Korkorahastot	47	5 194
Yhdistelmärahastot	61	3 116
Osakerahastot	151	6 197
Yhteensä	258	14 507

Osuudenomistajat 2001

Vuonna 2001 Conventum Rahastoyhtiö (20.12.01 alkaen Pohjola Rahastoyhtiö) hallinnoi 15:tä sijoitusrahastoa. Lisäksi tarjottiin yksilöllisiä omaisuudenhoitopalveluja institutionaalisille sijoittajille ja yksityishenkilöille. Pohjolan rahastoissa oli 31.12.2001 yhteensä 4 231 osuudenomistajaa. Sijoitusrahastojen pääomien määrä oli 258 milj. euroa, ja yksilöllisessä omaisuudenhoidossa hoidettava varallisuus oli 207 milj. euroa.

Investointipankkipalvelut

Corporate Finance -toiminto tarjoaa koti- ja ulkomaisille asiakkaille yritysjärjestelyihin, kuten yrityskauppoihin, fuusioihin, jakautumisiin ja julkisiin ostotarjouksiin, liittyviä erityyppisiä neuvonantopalveluja. Lisäksi se järjestää oman pääoman ehtoista rahoitusta, kuten pörssilistautumisia, osakeanteja ja -myyntejä sekä riskipääoman keräämistä kasvuyhtiöille ja tarjoaa näihin liittyviä neuvonantopalveluja. Corporate Financen liikevoitto oli 1,1 milj. euroa vuonna 2001 (5,4 milj. euroa v. 2000).

Pankkiiriliiketoiminto palvelee sekä kotimaisia että ulkomaisia institutionaalisia sijoittajia, välittäjäasiakkaita sekä yksityishenkilöitä toimimalla arvopaperi- ja johdannaissopimusten välittäjänä Helsingin ja Tukholman pörssissä ja Eurex-optiopörssissä. Pankkiiriliike tuottaa sijoitustutkimuksia ja tarjoaa arvopapereiden säilytyspalveluja. Lisäksi pankkiiriliike toteuttaa osakemyyntejä yhteistyössä Corporate Finance -toiminnon kanssa. Sen markkinaosuus Helsingin Pörssissä oli noin 2 % vuonna 2001. Pankkiiriliikkeen liikevoitto oli 2,2 milj. euroa vuonna 2001 (6,9 milj. euroa v. 2000).

Investointipankkipalvelut hallinnoi myös teknologiasijoituksia, jotka kuuluvat Pohjolan omaan sijoitustoimintaan.

Näkymät

Kilpailukykyisten tuotteidemme ja myyntiverkostomme sekä suomalaisten sijoituskäyttäytymisen odotettavissa olevan muutoksen ansiosta uskomme varainhoitopalvelujen kehittyvän markkinoita nopeammin.

Oma sijoitustoiminta

Oma sijoitustoiminta huolehtii konsernin varallisuudesta. Tavoite on hoidossa olevan varallisuuden tuottava ja turvaava pitkän aikavälin sijoittaminen.

Tavoitteet

Oman sijoitustoiminnan tavoitteena on tasapainottaa jatkossa konserniyhtiöiden sijoitussalkkuja siten, että niiden rakenne on sopuinnussa kunkin yhtiön liiketoiminnan ja pääomarakenteen kanssa. Tämä merkitsee sitä, että osakesalkkuihin liittyvää riskiä vähennetään hajauttamalla omistuskeskittymiä ja korvaamalla enenevässä määrin osakesijoituksia joukkolainasijoituksilla. Vahinkovakuutuksen tasapainotetun sijoitussalkun keskimääräisen pitkän aikavälin tuoton arvioidaan olevan 6 %.

Salkun sisältö vuonna 2001

Koko konsernin sijoituskannan markkina-arvo oli vuoden lopussa 3,2 mrd. euroa (6,4 mrd. e, josta myydyn henkivakuutusliiketoiminnan osuus oli 3,1 mrd. euroa). Sijoituskannasta 72 % on vakuutuspalveluiden, 26 % emoyhtiön ja 2 % Conventumin sijoituksia. Lisäksi Pohjola hoitaa Suomi-yhtiöiden sijoituksia. Suomi-yhtiöiden sijoitussalkun arvo oli vuoden lopussa 6,7 mrd. euroa (5,1 mrd. e).

Emoyhtiön salkussa on pääosin noteerattuja pörssiosakkeita, joiden yhteenlaskettu markkina-arvo oli 0,6 mrd. euroa (1,0 mrd. e). Skandian osakkeiden osuus oli 0,4 mrd. euroa (0,8 mrd. e).

Vakuutuspalveluiden sijoituksista noin 41 % on osakesijoituksia ja 11 % kiinteistö-sijoituksia. Muut vakuutuspalveluiden sijoitukset ovat joukkolainoja ja likvidejä rahamarkkinasijoituksia. Kiinteistöistä 70 % sijaitsee pääkaupunkiseudulla.

Vuoden aikana sijoituskantojen tavoitejakautumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Conventumin teknologiasijoitukset ovat sisältyneet konsernin sijoitussalkkuun 28.8.2001 alkaen ja A-Vakuutuksen sijoituskanta vakuutuspalveluiden sijoitussalkkuun 31.12.2001 alkaen.

Sijoitusympäristö

Taloukasvu alkoi hidastua vuoden 2000 lopulla. Erityisen voimakasta talousnäkymien heikkeneminen oli Yhdysvalloissa, mutta myös Euroopassa talousnäkymiä

koskevat odotukset muuttuivat aiempaa pessimistisemmiksi. Kansainvälisen taantuman syvyyttä lisäsi myös syksyllä Yhdysvaltoihin kohdistunut terrori-isku. Japanissa talousjärjestelmän rakenteelliset ongelmat pitivät talouden aktiiviteetin edelleen laimeana eikä merkkejä pitkän lamajakson päättymisestä vielä havaittu.

Kun yritysten tuloskehitystä koskevat odotukset heikkenivät, osakekurssit laskivat noin viidenneksellä vuonna 2001. Syyskuun terrori-iskun jälkeen kurssit olivat hetkellisesti olennaisesti alhaisemmat kuin vuoden lopussa.

Taloustaantuman ja osakekurssien laskun vuoksi Yhdysvaltain rahapolitiikkaa kevennettiin merkittävästi vuoden 2001 aikana. Yhdysvaltain keskuspankki laski keskeistä ohjauskorkoaan 4,75 prosenttiyksikköä 1,75 prosenttiin vuoden aikana. Myös Euroopan Keskuspankki kevensi rahapolitiikkaansa leikkaamalla ohjauskorkoaan 2 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin.

Taloustaantuma ja öljyn hinnan lasku maltillistivat inflaatio-odotuksia vuoden 2001 aikana. Inflaatio-odotusten alenemisen ja ohjauskorkojen laskun vaikutuksesta myös pitkät korot laskivat, mutta niiden lasku oli lyhyiden korkojen laskua vähäisempää.

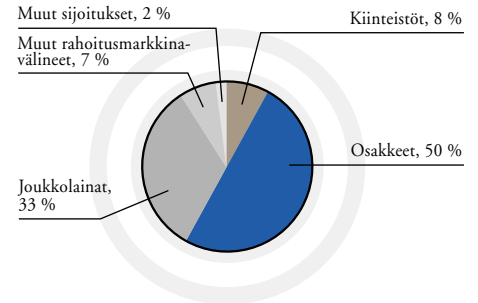
Sijoitustoiminnan tuotot

Pörssikurssien voimakkaan laskun seurauksena Pohjolan osakesalkun arvonmuutos oli negatiivinen, mutta kirjatut tuotot olivat positiivisia. Pohjola-Yhtymän osakesalkun tuottoa heikensi mittava omistus Skandiassa. Joukkolainatuotot olivat jonkin verran keskimääräistä paremmat, koska pitkät korot laskivat vuoden aikana. Kiinteistöjen nettotuotto oli 6,9 %. Koko sijoitussalkun tuotto oli vakuutuspalveluissa -0,1 % ja emoyhtiössä -30,5 %. Vaikka sijoitusvuosi oli vaikea, olosuhteisiin nähden sijoitussalkut kehittyivät tyydyttävästi.

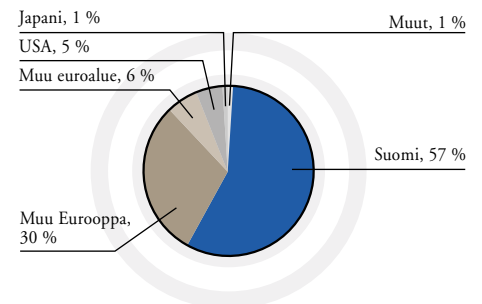
Näkymät

Vuonna 2002 kansainvälisen taantuman odotetaan päättyvän. Vuoden jälkipuoliskolle ajoittuva talouksien toipuminen kirkastaa myös osakemarkkinoiden näkymiä, jos kohta osakemarkkinat ovat jo vuoden 2001 lopun ja 2002 alun aikana sopeutuneet odotuksiin viimevuotista paremmasta talouskehityksestä. Talouksien toipuessa pitkät korot nousevat maltillisesti, kun markkinat alkavat vähitellen sopeutua rahapolitiikan kiristämiseen erityisesti Yhdysvalloissa. Inflaatiovauhti ei rajoita talouskasvua. Keskeisin riskitekijä suotuisille näkymille on Yhdysvaltain talouden odotettua hitaampi toipuminen.

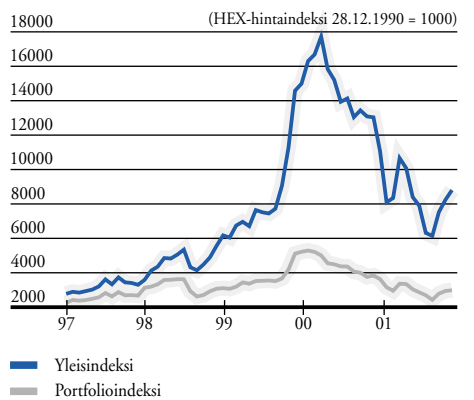
Pohjolan sijoituskannan rakenne

Pohjolan osakesijoitusten maantieteellinen jakautuminen

Pörssiosakkeiden kurssikehitys

Osakesalkku 31.12.2001 ¹⁾

Käypä arvo	Vakuutuspalvelut		Emoyhtiö ²⁾		Konserni	
	Milj. e	%	Milj. e	%	Milj. e	%
Suomi	644	69	253	40	897	57
Muu euroalue	91	10	3	-	94	6
Muu Eurooppa	80	9	383	60	463	30
USA	83	9	-	-	83	5
Japani	12	1	-	-	12	1
Kehittyvät markkinat	19	2	-	-	19	1
	928	100	639	100	1 568	100

¹⁾ Sisältää sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet, osakesidonnaiset sijoitukset ja pääomasijoitukset

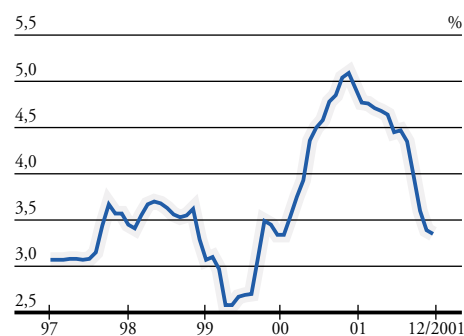
²⁾ Sisältää Conventumin sijoitukset

Joukkolainasalkku 31.12.2001 ¹⁾

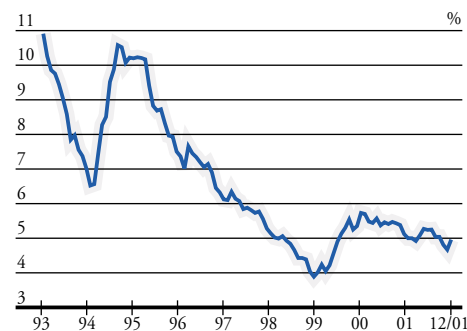
Käypä arvo	Konserni	
	Milj. e	%
Valuuttajakauma		
EUR Suomi	407	39
EUR muut maat	501	48
SEK	30	3
GBP	22	2
USD	85	8
	1 044	100
Riskiluokitus		
AAA	795	76
AA+, AA, AA-	162	16
Muu	87	8
	1 044	100

¹⁾ Sisältää korkorahastosijoitukset

Suomen korkotason kehitys, 3 kk Helibor/Euribor

Suomen korkotason kehitys, 10 vuoden obligaatio

Keskeisten pörssien kehitys vuonna 2001

Maa	Indeksi	Muutos perusvaluutassa, %
Suomi	HEX	-32,44
	HEX-portfolio	-22,27
Saksa	Dax	-19,79
Ranska	Cac 40	-21,97
Englanti	FTSE 100	-15,75
USA	S&P 500	-13,04
Japani	Nikkei 225	-23,52
Hongkong	Hang Seng	-24,27

Kiinteistökanta 31.12.2001

	Käypä arvo Milj. e	Netto- tuotto %	Potent. nettotuotto % ⁽¹⁾	Vuokrattava huoneala m ²	Vajaakäyttö- aste %
Toimitilakiinteistöt					
Liike- ja toimistokiinteistöt	114	8,1 ⁽²⁾	8,4 ⁽²⁾	145 000	2,8
Tuotanto- ja varastokiinteistöt	1	7,9	7,9	2 000	3,7
Toimitilakiinteistöt yhteensä	115	8,1	8,4	147 000	3,2
Asuinkiinteistöt	45	5,0 ⁽³⁾	5,0 ⁽³⁾	38 000	0,0
Rakennettu kiinteistökanta	160	7,2	7,5	185 000	
Maa-alueet ja vapaa-ajan kiinteistöt	6				
Kiinteistösijoitusyhtiöt ja vähemmistöosuudet	12				
Kiinteistökanta yhteensä ⁽⁴⁾	178				

1) Sisältää tyhjen tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 6,4 e/m²/kk.

2) Sisältää omassa sekä yhtiöryhmän käytössä olevien tilojen laskennallisen vuokran, keskimäärin 10,7 e/m²/kk.

Liike- ja toimistotiloista on omassa sekä yhtiöryhmän käytössä 49 %.

3) Sisältää valtion korkotukea 0,04 milj. euroa.

4) Ei sisällä A-Vakuutuksen kiinteistöjä.

Kassaperusteinen vajaakäyttö-aste on laskettu tilakohtaisesti, muut luvut ovat kiinteistötasoisia.

Konsernin merkittävimmät osakeomistukset (listatut yhtiöt) 31.12.2001

	Kpl	Osuus osakkeista/ äänistä, %	Vakuutus- palvelut	Käypä arvo milj. euroa	
				Emoyhtiö	Konserni
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	46 400 000	4,5		372	372
UPM-Kymmene Oyj	6 626 998	2,5	143	104	247
Kone Oyj	1 239 330	6,1/2,4	48	55	103
Nokia Oyj	1 635 000	0,0	47		47
YIT-Yhtymä Oyj	2 730 000	9,3	30	7	37
Nordea AB	6 000 000	0,8	36		36
SanomaWSOY Oyj	3 088 076	2,1/1,6	20	14	34
Fortum Oyj	5 266 471	0,6	18	7	25
Rautakirja Oyj	528 000	8,1/9,7	12	12	24
Huhtamäki Oyj	603 146	2,4	18	4	22
Metso Oyj	1 900 000	1,4	22		22
Orion-yhtymä Oyj	840 420	1,2/2,2	17		17
Finnlines Oyj	694 200	3,5	13	3	16
Lemminkäinen Oyj	1 172 400	6,9	15		15
Instrumentarium Oyj	294 600	1,2	14		14

Riskienhallinnan

periaatteet

Pohjolan riskienhallinnan lähtökohtana ovat Pohjolan hallituksen vahvistamat yhteiset suuntaviivat koko konsernin sisäiselle valvonnalle. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla toimintaan kohdistuvat riskit kyetään tunnistamaan ja rajoittamaan. Riskienvalvontatoiminto on riippumaton riskiä ottavasta liiketoiminnosta. Pohjolan valvontajärjestelmä on tarkemmin kuvattu sivulla 83.

Vakuutusriskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja hallintaan. Riskin ottamisen tunnuspiirteitä ovat ennakoimattomuus ja satunnaisuus. Vakuutusmaksua määriteltäessä ei tiedetä, toteutuuko riski tai kuinka suurena se mahdollisesti toteutuu. Korvauskulut voivat olla ennakoitua suuremmat.

Vakuutusriskin riittämätön hallinta voi johtaa virheelliseen hinnoitteluun tai vastuuvelan riittämättömyyteen. Vakuutuslajeissa, joissa vahingot selviävät hitaasti, myös tieto muuttuneesta riskitasosta saadaan hitaammin. Luonnonilmiöistä johtuvien katastrofien laajuutta ja tapahtumahetkeä ei voida edes luotettavasti ennustaa.

Pohjola rajoittaa vakuutusriskiä hajauttamalla vakuutustoimintaa maantieteellisesti, asiakasryhmittäin, riskityypeittäin ja vakuutuslajeittain. Yhtiöllä on asianmukaiset riskinvalintaohjeet ja säännöllinen raportointi. Myös henkilöstön riskienhallintaosaamisesta huolehditaan. Suuret riskit yhtiö jälleenvakuuttaa. Vastuuvälkaperusteiden asianmukaisuutta seurataan säännöllisesti. Pohjolalla on varsinaisen vastuuvelan lisäksi noin 200 milj. euron tasoitusmäärä runsasvahinkoisten vuosien varalle.

Pohjolan hallitus päättää jälleenvakuutusperiaatteista ja omalle vastuulle jäävästä riskistä. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka vakavaraisuusluokitus on riittävä. Yhtiö on lisäksi vahvistanut enimmäismäärät sille, kuinka paljon liikettä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Valtaosa konsernin jälleenvakuutuksesta on sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan AAA tai AA.

Sijoitustoiminnan riskit

Sijoitustoiminnan riskit voivat realisoitua odotettua alhaisempaa tuottona, sijoitusten arvojen alentumisena tai jopa sijoitetun pääoman menettämisenä. Pohjolassa

kiinnitetään erityistä huomiota sijoitusriskien hajauttamiseen, sijoitusten likvidisyyteen ja vastapuoliriskiiin sekä käytetään johdannaispimuksia suojaamistarkoitukseen. Strategiansa mukaan Pohjola sijoittaa korkoinstrumentteihin, osakkeisiin ja kiinteistöihin sekä kotimaassa että ulkomailla. Tavoitteena on taata hyvä tuotto pitkällä aikavälillä. Sijoitustoiminta perustuu hallitusten vuosittain vahvistamiin sijoitussuunnitelmiin sekä hallitusten hyväksymiin sijoitustoiminnan valtuuksiin.

Suurimmat yksittäiset osakesijoitukset ovat Skandian ja UPM-Kymmenen osakkeissa (s. 20). Kiinteistösisjoituksista merkittävin on Pohjolan pääkonttori Helsingissä.

Pohjolalla on sijoituksia kasvuvaiheen yrityksissä IT- ja biotekniikka-aloiilla. Näihin sijoituksiin liittyy kohteiden luonteesta ja toimialasta johtuvia epävarmuustekijöitä. Yksittäisiin yhtiöihin tehtyihin sijoituksiin ei kuitenkaan liity riskiä, jolla voisi olla huomattavia negatiivisia vaikutuksia konsernin tulokseen.

Vakavaraisuuden herkkyyshanalyysi (Vakuutuspalvelut)

	Kanta käyvin arvoin 31.12.2001, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus vakavaraisuus- pääomaan, milj. e
Joukkolainat ja korkorahastot	964	Korko	1 %-yksikkö	42
Osakkeet ¹⁾	928	Markkina-arvo	10 %	93
Kiinteistösisjoitukset ²⁾				
asuinkiinteistöt	61	Markkina-arvo	10 %	6
toimitilakiinteistöt	70	Käteistuottovaade	+1 %-yksikkö	-8
			- 1 %-yksikkö	10

¹⁾ Sisältää sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet, osakesidonnaiset sijoitukset ja pääomasijoitukset.

²⁾ Yhtiöryhmän ulkopuolisille vuokratut tilat.

Yhtiön tavoitteena on pitää vahinkovakuutuksen vakavaraisuus riittävällä tasolla, joka vastaa Standard & Poor'sin A-vakavaraisuusluokitusta.

Operatiiviset riskit

Vakuutus- ja sijoituspalveluiden myyntiin liittyy operatiivisia riskejä, joista voi seurata suoraa tai epäsuoraa tulosvaihtelua. Operatiiviset riskit syntyvät yleensä sisäisten toimintaprosessien tehottomuudesta tai kyvyttömyydestä hallita ulkoa tulevia muutospainetta tai yllättäviä tapahtumia.

Operatiivisten riskien hallitseminen on liiketoimintayksikköjen vastuulla, ja niiden vaikutus koko konsernin riskiprofiiliin arvioidaan säännöllisesti. Tarvittaessa riskeistä raportoidaan hallitukselle. Operatiivisten riskien hallitseminen edellyttää osaavaa henkilöstöä ja toimivia tietojärjestelmiä. Yllättäviin ulkoihin tapahtumiin varaudutaan liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmilla ja vakuutuksilla.

Kaikissa toiminnoissa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, viranomaismääräyksiä ja -ohjeita sekä alan itsesääntelynormistoa.

Tietoturvariskit

Konsernin liiketoiminta on voimakkaasti riippuvainen tietojärjestelmistä ja -teknikasta. Siksi konsernissa on erityisesti panostettu niistä johtuvien riskien hallitsemiseen. Tietoturvallisuuden kehittämisen painopisteinä ovat ohjelmavirusten aiheuttaman vaaran torjunta ja Pohjolan tietoverkon suojaaminen.

Sertifikaatit

Pohjola on ainoana vakuutusyhtiönä Suomessa saanut ISO 9002 -laatusertifikaatin lakisääteisen tapaturmavakuutuksen hoidosta. Rahastoilla on GIPS-sertifikaatti (Global Investment Performance Standards), joka on kansainvälinen eettinen standardi sijoitustoiminnan tuottojen laskennalle ja esittämiselle.

Euro

Euron käyttöönotto vaati pitkäjänteistä riskienhallintaa. Siirtyminen uuden rahoituksen käyttöön sujui suunnitelmien mukaisesti.

Oikeudenkäynnit ja välimiesmenettelyt

Pohjolalla tai sen konserniyhtiöillä ei ole tiedossa, että vireillä tai uhkaamassa olisi oikeudenkäyntejä tai välimiesmenettelyjä, joilla voisi olla merkittävää vaikutusta Pohjolan taloudelliseen asemaan.

Yhteiskuntavastuu

Ihmisten henkistä ja sosiaalista hyvinvointia koskevat arvot ovat nousseet aineellisten arvojen rinnalle. Yritysten on huomioitava kestävä kehityksen kolme ulottuvuutta: talous, ympäristö ja ihmiset. On varmistettava, että niihin liittyvät vastuut ovat tasapainossa keskenään.

Pohjola on huomionut yhteiskunnallisen vastuun strategiassaan, arvoissaan ja tehtävissään. Niissä on erityisesti korostettu sidosryhmänäkökulmaa. Yhteiskuntavastuu on tärkeä osa sekä Pohjolan omaa että asiakkaiden riskienhallintaa. Konsernin riskienhallinnassa on erillinen yhteiskuntavastuun koordinoitiryhmä. Pohjolan arvot ja tehtävät on kuvattu sivulla 6.

Vakuutusyhtiönä Pohjola on perinteisesti tarjonnut yhteiskunnallisesti merkittäviä vakuutuspalveluja, kuten tapaturma-, liikenne-, omaisuus- ja vastuuvakuutuksia. Yhteiskunnallisen vastuun tiedostaminen on tuonut markkinoille uusia vakuutus- ja sijoituspalveluja. Pohjola tarjoaa lakisääteistä ympäristövahinkovakuutusta ja eettiseen sijoittamiseen kuuluvaa Conventum Vision -rahastoa.

Pohjola on osallistunut huumeiden vastaiseen työhön. Pohjola on myös aktivoinut nuorisoa PohjolaStartti -stipendiohjelmalla. Stipendi kannustaa 15-29-vuotiaita ideoimaan ja toteuttamaan hankkeita, jotka liittyvät yrittäjyyteen, vastuunottoon, turvallisuuden edistämiseen sekä harrastamiseen.

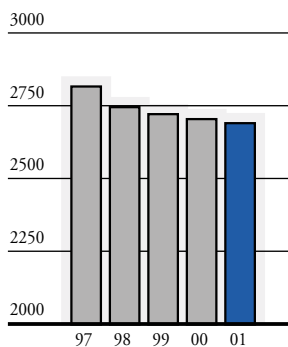
Pohjolan omaan toimintaan ei liity suoranaisia ympäristövastuita. Pohjolan omistuksessa on kuitenkin 147 000 neliometriä toimitilakiinteistöjä, joissa on panostettu energiatehokkuuteen ja jätehuoltoon.

Henkilöstö

menestymisen avain

Henkilöstö keskimäärin

Pohjolan strategian keskeinen menestystekijä on henkilöstö. Vain motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilöstö voi toteuttaa muutoksen ja tehdä Pohjolasta vakuutus- ja sijoituspalvelujen uudistajan ja alan halutuimman työnantajan.

Muutokseen sitoutumisen lähtökohtana on omaksua yhtiön arvot, tehtävä ja tavoitteet. Aloitettun prosessin tärkein haaste on saada henkilöstö kokemaan arvot, tehtävä ja tavoitteet omakseen ja ymmärtämään työyhteisön rooli ja oma rooli niiden saavuttamisessa. Perehdyttämistä jatketaan paikallisella tasolla ja tiimeittäin. Yhtiön yhteisistä tavoitteista johdetaan organisaation osien ja edelleen yksilöiden tavoitteet.

Vuoden vaihteessa Pohjola laati yhtiön strategian mukaisen yhtenäisen henkilöstöpolitiikan. Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen kattaa työsuhteen elinkaaren kaikki vaiheet rekrytoinnista työuran päättymiseen. Henkilöstövoimavarojen pitkäjänteisellä suunnittelulla luodaan mahdollisuudet hallita muutostilanteet hyvin sekä henkilöstön että yhtiön kannalta.

Henkilöstön kehittäminen

Koko yhtiön tavoitteiden saavuttamiseksi henkilöstön ammattiosaamiseen ja myyntitaitoihin panostetaan. Tavoitteena on tukea yhtiön kilpailukykyä ja henkilöiden omaa markkina-arvoa työelämässä. Erityisesti kiinnitetään huomiota johtamistaitoihin. Johtaminen ja monipuoliset esimiestaidot ovat ydinosaamisen perusalueita. Myynnin johtaminen on yhtiön tavoitteiden kannalta olennainen osa kuluvan vuoden aikana toteutettavaa johtamiskoulutusta. Hyvät johtajat ja esimiehet antavat mahdollisuuden onnistumiseen, josta seuraa työniloa ja motivaatiota.

Toinen tärkeä näkökulma henkilöstön kehittämisessä on yhteistyön lisääminen. Raja-aidat Pohjolan eri juridisten yhtiöiden ja organisaatioiden välillä häivytetään ja vuorovaikutusta lisätään. Sopeutuminen vaatii tiimityötaitoja ja projektityöskentelyä. Toisaalta kehitystä tukee yhteisten arvojen ja tavoitteiden ymmärtäminen.

Tietotekniikassa tarvittavien taitojen koulutusta jatketaan ja kehitetään. Pohjolalaisista 1 045 henkilöä oli suorittanut tehtäväkohtaisen atk-ajokortin vuoden 2001 loppuun mennessä. Lisäksi yhtiö kannustaa henkilökuntaa opiskelemaan taitoja, jotka lisäävät yksilöllistä työssä osaamista, esimerkiksi kieliä ja esiintymistä.

Myös henkilöstön perehdyttäminen kansainväliseen IAS -tilinpäätöskäytäntöön (International Accounting Standards, IAS) on merkittävä haaste Pohjolalle samoin kuin koko vakuutusosalalle. Pohjolassa IAS otetaan käyttöön vuonna 2005.

Kannustinjärjestelmät

Pohjolassa on kannustinjärjestelmä, joka perustuu yhtiön yhteisiin, työyhteisön yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Henkilökohtaisista tavoitteista ja niiden saavuttamiseksi tehtävistä toimenpiteistä sovitaan esimiehen kanssa kehityskeskusteluissa. Palkkion suuruus on sidottu saavutettuihin tuloksiin kullakin osa-alueella. Kannustinjärjestelmän piirissä on koko vakuutushenkilöstö. Myyntihenkilöstön kannustinjärjestelmä muodostuu työehtosopimukseen perustuvista myyntipalkkioista.

Kannustinjärjestelmien ohjaavuus yhtiön tavoitteisiin nähden analysoidaan kuluvan vuoden aikana. Tarvittaessa luodaan uusi malli.

Pohjolan ylimmällä johdolla on oma kannustinjärjestelmä, joka on selvitetty sivulla 40.

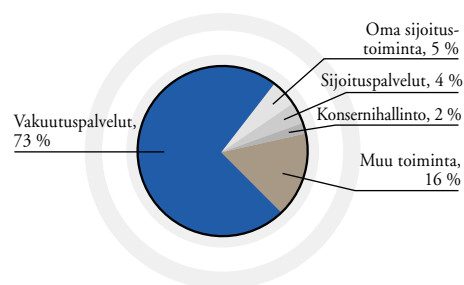
Työilmapiiri

Vuoden 2001 joulukuussa tehdyn työilmapiiritutkimuksen perusteella työtyytyväisyys on parantunut. Tutkimuksessa arvioitiin suhtautumista omaan työhön, esimiehiin ja Pohjolan imagoon. Suhtautuminen kaikkiin osa-alueisiin oli parantunut. Tuloksissa näkyy myönteisesti pohjolalaisten usko tulevaisuuteen, kasvanut luottamus itseensä ja esimiehiin.

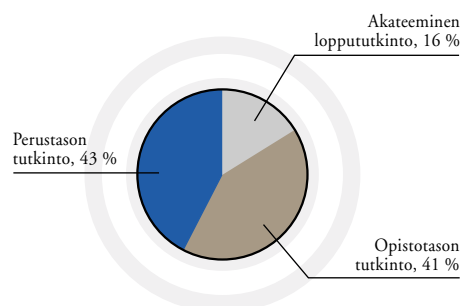
Työkyky

Tavoitteena on Motivo-työkyvyn hallintaohjelman mukaisesti pitää yllä pohjolalaisten ammatillista ja fyysistä työkykyä sekä tukea hyvää työmotivaatiota ja työn tekemisen iloa.

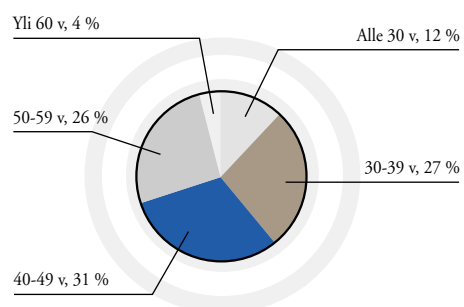
Henkilöstön määrä liiketoiminta-alueittain

Henkilöstön koulutus rakenne

Ikäjakauma

Hallituksen toimintakertomus

Konsernin liikevoitto vuodelta 2001 oli 76 milj. euroa (1 158 milj. e). Sijoitustuotot 182 milj. euroa (1 313 milj. e) palautuivat normaalitasolle, sillä edellisen vuoden tuottoja kasvattivat poikkeuksellisen suuret myyntivoitot. Vahinkovakuutuksen liikevoittoa heikensi syyskuussa toteutettu kertaluontoinen korvausvastuun vahvistaminen 44 milj. euroa. Lisäys ei vaikuttanut kokonaistulokseen, sillä tasoitusmäärä purkautui vastaavalla summalla.

Pohjolan vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo vuodelta 2001 oli 553 milj. euroa (551 milj. e). Vuoden viimeisenä päivänä Pohjola hankki A-Vakuutus keskinäisen yhtiön vakuutuskannan ja liiketoiminnan. Vuonna 2001 yhtiön vakuutusmaksutulo oli 78 milj. euroa. Pohjolan ja A-Vakuutuksen yhteenlaskettu markkinaosuus kotimaisesta ensivakuutuksesta oli 23,5 % (25,4 %).

Pohjolan ja sijoituspalveluja tarjoavan Conventum Oyj:n liiketoimintojen yhdistäminen toteutui 28.8.2001. Rahastotuotteiden myynti Pohjolan palveluverkon kautta alkoi vuoden 2002 alussa.

Konsernin toimialaryhmittely muutettiin uuden organisaatorakenteen mukaiseksi syyskuussa. Vuoden 2001 liikevoitosta/tappiosta oli vahinkovakuutuksen osuus 53 milj. euroa (237 milj. e), henkivakuutuksen osuus -5 milj. euroa (747 milj. e), oman sijoitustoiminnan osuus 30 milj. euroa (175 milj. e) ja muiden toimintojen osuus -2 milj. euroa (-1 milj. e). Henkivakuutus sisältyi lukuihin tammi-helmikuulta ja Conventum syys-joulukuulta. Henkivakuutustytäryhtiöiden myyntivoitto 176 milj. euroa on esitetty satunnaisissa erissä.

Konsernin osakekohtainen tulos vuodelta 2001 oli 1,52 euroa (19,11 e) ja mukaan lukien satunnaiserät 4,96 euroa. Osakekurssien alenemisen seurauksena oman pääoman tuotto käyvin arvoin oli -27 % (1 %) ja kokonaispääoman tuotto oli -13 % (3 %).

Vuoden lopussa substanssi käyvin arvoin ja koko laskennallisen verovelan vähentämisen jälkeen oli 1 293 milj. euroa (2 222 milj. e). Osakekohtainen substanssi oli 24,99 euroa (54,57 e). Conventum-osakevaihto kasvatti osakkeiden lukumäärän 51 728 499 osakkeeseen (40 710 000 osaketta). Lisäksi substanssiin vaikutti Pohjolan vuodelta 2000 jakama osinko 16 euroa osakkeelta eli yhteensä 651 milj. euroa. Vuoden lopussa konsernilla oli jakokelpoisia varoja 426 milj. euroa ja emoyhtiöllä 364 milj. euroa. Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että vuodelta 2001 maksetaan 23.4.2002 osinkoa 4,00 euroa osaketta kohti eli yhteensä 203 milj. euroa. C-sarjan osakkeet oikeuttavat vasta 16.9.2002 jälkeen maksettavaan osinkoon.

Voitonjaon vähentämisen jälkeen konsernin vakavaraisuuspääoma oli vuoden lopussa yhteensä 1 297 milj. euroa (1 969 milj. e). Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma oli 691 milj. euroa (905 milj. e) ja vastuunkantokyky 121 % (179 %). Sijoituspalveluita tarjoavien yhtiöiden omat pääomat olivat 12 milj. euroa. Konsernin oman sijoitustoiminnan vakavaraisuuspääoma oli 608 milj. euroa (802 milj. e).

Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj muuttui 18.1.2002 vakuutustoimintaa harjoittavasta yhtiöstä vakuutusomistusyhteisöksi. Samassa yhteydessä A- ja B-osakesarjat yhdistettiin uudeksi D-osakesarjaksi ja äänestysrajoitukset poistettiin. Yhtiön uusi nimi on Pohjola-Yhtymä Oyj.

Taloudelliset tavoitteet ja osinkopolitiikka

Pohjolan ja Conventumin yhdistymisen jälkeen Pohjola pystyy tarjoamaan asiakkaille kattavat vakuutus- ja sijoituspalvelut yhteistyössä Ilmarisen ja Suomi-yhtiöiden kanssa. Pohjolan liiketoiminta-alueet ovat 1.9.2001 alkaen vahinkovakuutuspalvelut, sijoituspalvelut ja oma sijoitustoiminta.

Konsernin taloudellinen kehitys

		1997	1998	1999	2000	2001
Yleiset tunnusluvut						
Liikevaihto	milj. e	1 016,6	1 530,8	2 543,3	4 057,8	975,7
Vakuutusmaksutulo	milj. e	635,5	1 052,9	953,6	889,1	597,2
Liikevoitto	milj. e	156,2	228,2	1 233,8	1 157,8	76,4
liikevaihdosta	%	15,4	14,9	48,5	28,5	7,8
Voitto ennen satunnaisia eriä	milj. e	133,0	146,2	2 765,1	1 100,8	95,7
liikevaihdosta	%	13,1	9,6	108,7	27,1	9,8
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	milj. e	133,0	146,2	2 765,1	1 100,7	272,2
liikevaihdosta	%	13,1	9,6	108,7	27,1	27,9
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin ¹⁾	%	28,4	58,6	77,8	2,3	-33,5
koko verovelan vähentämisen jälkeen	%			79,5	1,0	-26,9
Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin (ilman sijoitussidonnaista vakuutusta)	%	13,6	27,0	46,3	2,8	-12,5
46,9						
Omavaraisuusaste käyvin arvoin ¹⁾	%	34,4	43,5	46,0	35,7	37,3
koko verovelan vähentämisen jälkeen	%			44,2	32,7	36,0
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		2 816	2 745	2 720	2 704	2 690
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut						
Liikevaihto	milj. e	854,3	802,7	815,2	980,1	823,4
Vakuutusmaksutulo	milj. e	516,9	572,7	563,3	551,1	552,6
Vahinkosuhte	%	89,9	81,3	88,0	87,0	95,9
Liikekulusuhde	%	21,3	21,1	22,4	24,4	24,7
Yhdistetty kulusuhde	%	111,3	102,3	110,4	111,4	120,6
Toimintapääoma ¹⁾	milj. e	944,5	424,3	699,2	684,0	479,9
Tasoitusmäärä	milj. e	132,0	196,9	203,3	217,6	207,8
Vakavaraisuuspääoma ¹⁾	milj. e	1 079,9	624,6	905,1	904,7	690,9
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvelasta ¹⁾	%	87,7	60,2	68,4	65,8	42,6
Vastuunkantokyky ¹⁾	%	233,0	147,8	177,7	178,8	121,0
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä						
Vahinkovakuutus		2 640	1 023	984	937	984
Palveluverkko				917	910	962

¹⁾ Arvostuseroista on vähennetty todennäköinen verovelka.

		1997	1998	1999	2000	1-2/2001
Henkivakuutuksen tunnusluvut						
Liikevaihto	milj. e	162,3	642,6	671,6	1 313,0	89,2
Vakuutusmaksutulo	milj. e	118,6	480,2	390,3	338,0	44,6
Liikekustannussuhde	%	236,8	169,4	128,4	127,8	
Toimintapääoma ¹⁾	milj. e	203,2	412,3	943,2	246,5	
Tasoitusmäärä	milj. e	7,9	8,7	9,8	10,7	
Vakavaraisuuspääoma ¹⁾	milj. e	211,6	421,5	953,5	257,7	
Vakavaraisuusaste	%	17,2	25,6	49,0	12,0	
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		176	168	172	190	214
						9-12/2001
Sijoituspalvelutoiminnan tunnusluvut						
Liikevaihto	milj. e					4,3
Tuotto-kulu -suhde	%					0,93
Oma pääoma	milj. e					11,8
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä						94
						2001
Oman sijoitustoiminnan tunnusluvut						
Liikevaihto	milj. e			1 079,9	1 780,3	50,7
Vakavaraisuuspääoma ¹⁾	milj. e		978,7	662,1	802,4	607,9
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä				175	166	143

¹⁾ Arvostuseroista on vähennetty todennäköinen verovelka.

Vahinkovakuutus on edelleen yhtiön pääliiketoiminta-alue, joskin Conventumin hankinta vahvisti konsernin asemaa erityisesti sijoitustoiminnan nopeimmin kasvavilla alueilla, kuten sijoitusrahastoissa ja varainhoidossa. Vahinkovakuutuksissa Pohjola pyrkii johtavaan markkina-asemaan Suomessa. Sijoituspalveluissa yhtiö tavoittelee asemaa alan kolmen suurimman kotimaisen yrityksen joukossa.

Hallitus päätti marraskuussa uudesta organisaatiosta, jossa vakuutus- ja palveluverkko yhdistettiin Vakuutuspalvelut -nimiseksi liiketoiminta-alueeksi. Tavoitteena oli selkeyttää avainhenkilöiden tehtäviä ja vastuita, parantaa liiketoiminnan ohjattavuutta ja viedä päätöksenteko lähelle asiakkaita. Hallitus vahvisti 28.2.2002 tälle liiketoiminta-alueelle taloudelliset tavoitteet.

Vahinkovakuutuksen maksutulotavoitteena on markkinoita nopeampi kasvu, mutta ei kuitenkaan kannattavuuden kustannuksella. Hallituksen mielestä Pohjola pystyy saavuttamaan tavoitteeksi asetetun 105 %:n yhdistetyn kulusuhteen ja 12 %:n oman pääoman tuoton verojen jälkeen, kun huomiota kiinnitetään erityisesti kannattavuuteen. Vuonna 2001 vertailukelpoinen yhdistetty kulusuhde, ennen kertaluontoista vastuuelan vahvistamista, oli 112 %. Kannattavuustavoitteet arvioidaan saavutettavan vuoden 2005 loppuun mennessä.

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma pidetään tasolla, jonka hallitus katsoo vastaavan Standard & Poor'sin A-vakavaraisuusluokitusta. Pohjola lisää pääomarakenteen tehokkuutta korvaamalla osan tytäryhtiöiden omasta pääomasta emoyhtiön myöntämällä pääomalainalla.

Sijoitustoiminnalla on konsernissa keskeinen rooli. Hallitus on päättänyt tasapainottaa konserniyhtiöiden sijoitussalkkuja niin, että niiden rakenne on sopusoinnussa kunkin yhtiön liiketoiminnan ja pääomarakenteen kanssa. Tämä merkitsee sitä, että osakesalkkuihin liittyvää riskiä vähennetään hajutamalla omistuskeskittymiä ja korvaamalla enenevässä määrin osakesijoituksia joukkolainasijoituksilla. Vahinkovakuutuksen tasapainotetun sijoitussalkun keskimääräisen tuoton arvioidaan olevan 6 %.

Conventumin liiketoiminnan osuus konsernissa on vielä vähäinen. Pohjola odottaa kuitenkin tämän liiketoiminta-alueen kasvavan selvästi vahinkovakuutusta nopeammin. Myös tämän toiminnan sitoman oman pääoman tuoton arvioidaan olevan korkeampi kuin vahinkovakuutustoiminnassa.

Koko konsernia koskeva oman pääoman tuottotavoite määritellään, kun myös emoyhtiön osakesalkun omistuskeskittymät on hajautettu.

Taloudelliset tavoitteet on asetettu siten, että ne voidaan saavuttaa tavanomaisen kasvun kautta ilman yritysostoja. Pohjola on valmis kasvamaan sekä vakuutus- että varainhoitopalveluissa myös yritysostoin tai yhteistoimintasopimuksin sekä kotimaassa että mahdollisesti myös Pohjoismaissa. Järjestelyjen edellytyksenä on, että ne kasvattavat yhtiön osakkeen arvoa.

Pohjolan hallitus on päättänyt, että konsernin pitkän aikavälin tavoitteena on noudattaa osinkopolitiikkaa, jossa vuotuinen osinko määritellään ottamalla huomioon konsernin tuloksen kehittyminen ja eri liiketoiminta-alueiden vaatimat pääomat. Lähivuosien tavoitteena on jakaa ydinliiketoiminta-alueisiin liittymätön pääoma vuosittain osinkona ja siten aikaansaada konsernin tulevan toiminnan kannalta tarkoitukseenmukainen pääomarakenne.

Vahinkovakuutus ja A-Vakuutuksen hankinta

Vahinkovakuutuksen liikevoitto vuodelta 2001 oli 53 milj. euroa (237 milj. e). Liikevoiton aleneminen johtui edellisvuoden kertaluontoisista myyntivoitoista ja vastuuelan vahvistamisesta vuonna 2001.

Vakuutusmaksutulo oli 553 milj. euroa (551 milj. e). Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutuloon vaikutti alenestavasti vuonna 2000 liian suureksi arvioitu asiakkaiden palkkasummien kasvu. Lisäksi lajin maksutaso aleni, mikä johtui erikoistariffoitujen vakuutusten hyvästä vahinkokehityksestä sekä siitä, että suurasiakkaat ovat siirtyneet käyttämään korkeampia konsernikohtaisia omavastuita. Kun otetaan huomioon arviointivirheestä johtuva takautuva tarkistus, lajin todellinen maksutulon kasvu oli 4 %, kotimaisen ensivakuutuksen maksutulon kasvu 2 % ja koko vakuutusmaksutulon kasvu 4 %. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen syksyn siirtokierros onnistui aikaisempaa paremmin. Asiakkaiden vakuutusyhtiövaihdot kasvattavat Pohjolan maksutuloa vuonna 2002 runsaalla miljoonalla eurolla.

Konsernin tulos

Milj. e	1997	1998	1999	2000	2001
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot	463,4	513,1	509,3	506,0	492,9
Korvauskulut	-417,3	-417,0	-448,1	-440,0	-472,6
Liikekulut	-98,9	-108,0	-114,1	-123,7	-121,8
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut			-0,9	-1,0	-1,0
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-52,8	-11,9	-53,8	-58,7	-102,5
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	223,5	167,6	161,3	299,4	157,9
Palvelumyynnin tuotot ja kulut	0,7	-0,3	1,0	-5,3	-2,9
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista	0,2	-0,2	0,4	1,5	0,7
Liikevoitto	171,6	155,2	108,9	236,9	53,2
Tasoitusmäärän muutos	-29,4	-64,9	-6,4	-14,3	26,6
Sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisut	0,2	0,5	-0,8	0,4	-
Voitto ennen satunnaisia eriä	142,4	90,8	101,7	223,0	79,8
Milj. e	7-12/1997				1-2/2001
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo	117,6	478,5	388,2	335,8	43,4
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset ja niiden oikaisut	24,7	97,7	210,2	845,0	-0,9
Maksetut korvaukset	-39,7	-93,5	-161,5	-192,2	-75,7
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta	-92,3	-430,1	-324,5	-187,3	36,8
Liikekulut	-12,8	-20,5	-23,6	-24,8	-3,9
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	-	-	-	-2,9	-
Liikearvon/konserniliikearvon poisto	-12,8	-25,6	-25,6	-25,6	-4,3
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista	-	-	-0,3	-0,9	-
Liikevoitto/tappio	-15,3	6,5	62,9	747,1	-4,6
Tasoitusmäärän muutos	-0,7	-0,8	-1,0	-0,9	-0,1
Lisäedut (asiakasedut)	6,7	-16,8	-26,0	-42,1	-7,2
Voitto/tappio ennen satunnaisia eriä	-9,3	-11,1	35,9	704,1	-11,9
Milj. e					9-12/2001
Sijoituspalvelutoiminta					
Palkkiotuotot					3,8
Korkotuotot					0,5
Sijoituspalvelutoiminnan tuotot					4,3
Palkkiokulut					-0,3
Korkokulut					-0,3
Hallintokulut					-3,1
Poistot ja arvonalentumiset					-0,6
Liiketoiminnan muut kulut					-0,4
Luotto- ja takaustappiot					-0,1
Liiketappio					-0,5

Milj. e	1997	1998	1999	2000	2001
Oma Sijoitustoiminta					
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut		67,6	1 067,3	173,1	27,8
Palvelumyynnin tuotot ja kulut		-1,7	0,6	0,6	0,6
Osuus osakkuusyritysten voitoista tai tappioista		0,7	1,4	1,3	1,9
Liikevoitto		66,6	1 069,3	175,0	30,3
Sijoitusten arvonkorotukset		-	1 565,4	-	-
Voitto ennen satunnaisia eriä		66,6	2 634,7	175,0	30,3
Muu toiminta					
Palvelumyynnin tuotot ja kulut			1,6	12,2	8,5
Korkotuotot ja -kulut			-0,2	-	0,1
Konsernihallinnon kulut			-8,6	-13,4	-10,7
Liiketappio			-7,2	-1,2	-2,1
Konserni yhteensä					
Liikevoitto	156,2	228,2	1 233,8	1 157,8	76,4
Voitto ennen satunnaisia eriä	133,0	146,2	2 765,1	1 100,8	95,7
Satunnaiset tuotot	22,4	-	-	-	176,9
Satunnaiset kulut	-22,4	-	-	-0,1	-0,4
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	133,0	146,2	2 765,1	1 100,7	272,2
Tuloverot	-39,7	-58,1	-781,9	-320,2	-50,2
Vähemmistöosuus	-	-	-0,5	-2,6	-2,3
Konsernin voitto	93,3	88,1	1 982,7	777,9	219,8

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo

Milj. e	2000	2001	Muutos %
Kotimainen ensivakuutus			
Lakisäiteinen tapaturma	137,8	120,0	-12,9
Muu tapaturma ja sairaus	35,0	35,7	2,0
Moottoriajoneuvonvastuu	92,5	93,9	1,5
Maa-ajoneuvot	73,0	72,6	-0,5
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	27,2	28,8	5,9
Palo- ja muu omaisuusvahinko	100,3	100,8	0,5
Vastuu	31,8	30,0	-5,7
Muu kotimainen ensivakuutus	25,8	28,1	8,9
Yhteensä	523,4	509,9	-2,6
Kotimainen jälleenvakuutus	8,7	9,2	5,7
Jatkuva ulkomainen vakuutus	18,2	33,1	81,9
Yhteensä	550,3	552,2	0,3
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	0,8	0,4	-50,0
Yhteensä	551,1	552,6	0,3

Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen kate, vahinkosuhte ja yhdistetty kulusuhde

	Milj. e	2000 %	%	Milj. e	2001 %	%
Kotimainen ensivakuutus						
Lakisäiteinen tapaturma	12,4	84,1	90,6	-9,5	99,8	107,4
Muu tapaturma ja sairaus	-4,0	80,7	111,7	-4,8	82,3	113,8
Moottoriajoneuvonvastuu	-21,0	97,1	122,8	-13,9	91,5	114,5
Maa-ajoneuvot	-0,3	73,5	100,3	3,1	70,7	95,7
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus	-4,3	80,8	122,1	-1,4	63,0	106,7
Palo- ja muu omaisuusvahinko	-11,6	75,2	112,3	-17,5	80,4	119,1
Vastuu	-2,5	86,4	109,6	-4,8	93,0	120,3
Muu kotimainen ensivakuutus	-1,4	67,0	110,8	-3,9	88,0	128,1
Yhteensä	-32,7	82,5	106,5	-52,7	86,2	111,0
Kotimainen jälleenvakuutus	-2,9	120,2	135,6	-5,2	158,1	180,3
Jatkuva ulkomainen vakuutus	-10,3	167,5	204,7	1,5	68,0	89,4
Yhteensä	-45,9	84,7	108,8	-56,4	86,7	111,2
Irtisanottu ulkomainen vakuutus	-4,0			-2,2		
Yhteensä	-49,9	85,2	109,6	-58,6	87,0	111,7
Kertaluontoiset erät	-8,8			-43,9		
Tuloslaskelmassa	-58,7	87,0	111,4	-102,5	95,9	120,6

Liikennevakuutuksen (moottoriajoneuvon vastuu) tariffeja on tarkistettu alueellisten ja asiakasryhmäkohtaisten tulojen perusteella. Myös kotivakuutuksissa otettiin käyttöön aluekohtainen hinnoittelu vuoden 2002 alusta.

Kotimaisessa ensivakuutuksessa alan maksutulo kasvoi 6,6 % vuonna 2001. Pohjolan markkinaosuus aleni 20,4 %:iin (22,3 %). Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen jaksotusvirhe kasvatti vuoden 2000 markkinaosuutta ja pienensi vuoden 2001 markkinaosuutta noin 0,5 prosenttiyksiköllä.

Vakuutusliikkeen kannattavuus heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna. Vakuutustekninen kate oli -103 milj. euroa (-59 milj. e) ja yhdistetty kulusuhde oli 121 % (111 %). Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen korvausvastuuta vahvistettiin syyskuun lopussa 44 milj. eurolla sellaisten aikanaan asbestille altistumisesta johtuvien ammattitaitapausten varalle, jotka eivät vielä ole tulleet yhtiön tietoon. Tasoitusmäärä purkautui vastaavalla summalla. Vuonna 2000 tarkistettiin liikennevakuutuksen korvausvastuuta 9 milj. euroa. Ennen edellä mainittuja kertaluontoisia vastuuvelan tarkistuksia yhdistetty kulusuhde oli 112 % (110 %).

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vertailukelpoinen yhdistetty kulusuhde, ennen edellä mainittua vakuutusmaksujen jaksotusvirhettä ja vastuuvelan vahvistamista, kasvoi 100 %:iin (95 %). Liikenne- ja autovakuutuksen kannattavuus sen sijaan parani suotuisan vahinkokehityksen seurauksena. Yhtiölle ilmoitettujen vahinkojen kappalemäärä aleni hieman edellisestä vuodesta. Yli kahden miljoonan euron suurvahinkojen määrä sen sijaan oli poikkeuksellisen suuri ja niiden tulosvaikutus oli 17 milj. euroa (5 milj. e). Nämä vahingot vaikuttivat omaisuus-, vastuu- ja keskeytysvakuutuksen sekä kotimaisen ja ulkomaisen jälleenvakuutuksen tuloksiin. Pohjolalla ei sen sijaan ollut USA:n syyskuuisissa terrorikohteissa vakuutettuja riskejä eikä kyseisiin riskeihin liittyviä jälleenvakuutussopimuksia. Kotimaisen jälleenvakuutuksen merkitseminen, pooleja lukuun ottamatta, on päätetty lopettaa heikon kannattavuuden vuoksi.

Syyskuun 11. päivänä USA:ssa tapahtuneen terrori-iskun jälkeen jälleenvakuutusosojen hinnat nousivat voimakkaasti ja jälleenvakuuttajat rajoittivat terrorismivahingoille antamaansa suojaa. Tämän seurauksena Pohjola kasvatti vuonna 2002 merkittävästi omaisuus- ja keskeytysvakuutusriskeistä omalla vastuulla pidettävää määrää.

Irtisanotun ulkomaisen vakuutuksen omalla vastuulla oleva vastuuvetäjä aleni 91 milj. euroon (99 milj. e), vaikka valuut-

takurssien muutos ja korvausvastuun korkoutuksesta luopuminen osaltaan kasvattivat velan määrää. Liikkeen varaustasoa seurataan jatkuvasti. Asbestivastuiden määrän on kansainvälisesti arvioitu kasvavan. Tehdyn selvityksen perusteella yhtiön varaustaso on todettu riittäväksi.

Liikekulut alenivat 122 milj. euroon (124 milj. e). Vakuutusala sopi 2.2.2001 kolmivuotisesta palkkatarkistuksesta. Sen keskimääräinen vaikutus palkkatason oli vuoden 2001 aikana noin 4 %. Edellisen vuoden liikekulut olivat tavanomaista suuremmat ennen toteutumista hylätystä If-hankkeesta johtuen.

Pohjola allekirjoitti toukokuussa A-Vakuutus keskinäisen yhtiön kanssa esisopimuksen, jonka mukaisesti A-Vakuutuksen koko vakuutuskanta luovutettiin 31.12.2001 Pohjolan kokonaan omistamalle tytäryhtiölle, joka jatkaa toimintaa ammattiliikenteen palveluihin erikoistuneena vakuutusyhtiönä. Kauppahinta määritettiin siirtyvän nettovarallisuuden perusteella ja niin, että liikeriski siirtyi Pohjolalle 30.4.2001. Lopulliseksi kauppahinnaksi muodostui 47 milj. euroa, josta liikearvon osuus oli 13 milj. euroa. Siirtyvä vastuuvetäjä oli 186 milj. euroa ja tasoitusmäärän osuus siitä 17 milj. euroa. Vuodelta 2001 A-Vakuutuksen maksutulo oli 78 milj. euroa (73 milj. e) ja markkinaosuus oli 3,1 % (3,1 %). Yhtiön vahinkosuuhde oli 86 % (82 %) ja yhdistetty kulusuhde 107 % (103 %). Vakuutusliikkeen tuloksen heikkeneminen johtui lähinnä liikenne- ja autovakuutuksen huonosta vahinkokehityksestä.

Vahinkovakuutuksen sijoituskannan käypä arvo oli vuoden lopussa 2 286 milj. euroa (2 284 milj. e). Sijoitustoiminnan nettotuotto aleni 158 milj. euroon (300 milj. e). Myyntivoitot 97 milj. euroa (244 milj. e) jäivät edellistä vuotta pienemmiksi, sillä kurssinousun kasvattamaa Nokian osakkeiden osuutta pienennettiin osakesalkusta vuoden 2000 alussa. Tästä kertyi myyntivoittoja 147 milj. euroa. Vuoden 2002 alussa aloitettiin muiltakin osin osakesalkun tasapainottaminen, minkä seurauksena osakkeista on kertynyt 1.1.-25.2.2002 välisenä aikana myyntivoittoja noin 100 milj. euroa.

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuus vastuunkantokyvyllä mitattuna oli 121 %. Vakavaraisuuspääomaa pienentävät emoyhtiölle vuodelta 2001 maksettavat osingot 62 milj. euroa. Pääomarakenteen kehittämiseksi emoyhtiö on päättänyt antaa Vahinko-Pohjolalle 40 milj. euron pääomalinan. Lisäksi Vahinko-Pohjolalla on emoyhtiön antama vuoteen 2008 ulottuva optio 50 milj. euron pääomalainaan. Oikeutta optioon voidaan käyttää, jos vastuunkantokyky laskee alle 50 %:n.

Konsernin vakavaraisuus

Milj. e	1997	1998	1999	2000	2001
Vahinkovakuutus					
Toimintapääoma					
Oma pääoma	273,0	96,7	117,2	125,2	165,8
Sijoitusten arvostuserot	956,3	477,3	841,3	565,8	406,3
Laskennalliset verovelat	-267,8	-133,6	-244,0	3,1	-66,0
Aineettomat hyödykkeet	-14,1	-13,6	-12,2	-7,1	-23,5
Muut erät	-2,9	-2,5	-3,1	-3,0	-2,7
	944,5	424,3	699,2	684,0	479,9
Tasoituspääoma	132,0	196,9	203,3	217,6	207,8
Vähemmistöosuus	3,4	3,4	2,6	3,1	3,2
Vakavaraisuuspääoma	1 079,9	624,6	905,1	904,7	690,9
Henkivakuutus					
Toimintapääoma					
Oma pääoma	64,1	63,9	64,9	83,4	
Sijoitusten arvostuserot	168,9	385,0	1 107,8	231,8	
Laskennalliset verovelat	0,3	0,3	-159,9	-24,6	
Pääomalainat	92,5	58,9	-	-	
Aineettomat hyödykkeet	-122,6	-95,8	-69,6	-44,1	
	203,2	412,3	943,2	246,5	
Tasoituspääoma	7,9	8,7	9,8	10,7	
Vähemmistöosuus	0,5	0,5	0,5	0,5	
Vakavaraisuuspääoma	211,6	421,5	953,5	257,7	
Sijoituspalvelutoiminta					
Oma pääoma					11,8
Aineettomat hyödykkeet					-19,1
Muut erät					-0,9
Yhteensä					-8,2
Oma sijoitustoiminta					
Oma pääoma		261,9	2 017,0	847,8	492,6
Ehdotettu voitonjako		-205,4	-1 913,4	-651,4	-203,1
Sijoitusten arvostuserot		1 292,9	796,9	873,8	462,8
Laskennalliset verovelat		-362,0	-231,1	-253,4	-134,2
Aineettomat hyödykkeet		-8,7	-7,3	-9,5	-9,5
Muut erät		-	-	-4,9	-1,0
Vähemmistöosuus		-	-	-	0,3
Yhteensä		978,7	662,1	802,4	607,9
Muu toiminta					
Oma pääoma			2,2	4,1	8,5
Aineettomat hyödykkeet			-3,7	-3,3	-5,4
Vähemmistöosuus			0,7	3,6	3,6
Yhteensä			-0,8	4,4	6,7
Konserni yhteensä	1 291,5	2 024,8	2 519,8	1 969,2	1 297,3

Arvostuseroista on vähennetty todennäköinen verovelka.

Pohjola lisäsi vuoden 2002 alussa Baltian osakkuusyhtiöiden omistusosuutta muutamalla prosenttiyksiköllä, jolloin näistä tuli tytäryhtiöitä omistuksen ylittäessä 50 %. Vuonna 2001 yhtiöiden yhteenlaskettu vakuutusmaksutulo oli 22 milj. euroa.

Pohjolan ja Conventumin yhdistymiseen liittyvän kilpailuasetelman muutoksen johdosta Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta sanoi irti Pohjolan vakuutusten markkinointia koskevat sopimukset. Välitetyillä vakuutuksilla ei ole ollut olennaista vaikutusta Pohjolan maksutuloon.

Henkivakuutus ja Henki-Pohjolan myynti

Henkivakuutuksen tulos on yhdistelty konsernin lukuihin helmikuun loppuun saakka. Tammi-helmikuun vakuutusmaksutulo oli 45 milj. euroa ja liikevoitto/tappio oli -5 milj. euroa (747 milj. e 1-12/00). Liikevoittoon/tappioon sisältyi myyntivoittoja 16 milj. euroa (790 milj. e).

Henki-Pohjolan (uudelta nimeltään Henkivakuutusosakeyhtiö Suomi) osakekanta myytiin 7.3.2001 Suomi-yhtiölle. Kauppahinta oli Henki-Pohjolan konsernin substanssiarvo 28.2.2001 lisättynä 100 milj. eurolla eli yhteensä 287 milj. euroa. Baltiassa toimivien henkivakuutusyhtiöiden myynti toteutui viranomaisluvista johtuen vasta toisella vuosineljänneksellä. Kaupoista syntynyt myyntivoitto 176 milj. euroa kirjattiin satunnaisiin eriin.

Henki-Pohjolan liiketoimintaan liittymätöntä vakavaraisuutta purettiin ennen edellä mainittuja myyntejä. Vuoden 2000 myyntivoitoista muodostuneesta tuloksesta Henki-Pohjola maksoi helmikuussa osinkoa 500 milj. euroa, josta 400 milj. euroa sisältyi ennakko-osinkona emoyhtiön tulokseen ja jakokelpoisiin varoihin vuonna 2000. Loppuosa on emoyhtiön vuoden 2001 osinkotuloa.

Henki-Pohjolan myyntiin liittyen Pohjola sitoutui osakkeiden luovutusta seuraavien kolmen vuoden aikana olemaan suoraan tai epäsuoraan aloittamatta kilpailevaa henkivakuutusliiketoimintaa sekä olemaan hankkimatta henkivakuutusyhtiöitä, niiden osuuksia tai olemassa olevaa henkivakuutusliiketoimintaa kannansiirtojen kautta. Lisäksi on sovittu, että Pohjola- ja Suomi-konsernien väliset palvelu- ja vuokrasopimukset jatkuvat entisin ehdoin 30.6.2002 saakka, johon mennessä on tarkoitus sopia sopimusehtojen tarkistamisesta.

Sijoituspalvelutoiminta

Sijoituspalvelutoimintaa harjoittavien Conventum-yhtiöiden tuotot olivat syys-joulukuulta 4 milj. euroa ja liiketappio -0,5 milj. euroa. Conventumin konserniliiketarvo 17 milj. euroa poistetaan arvioituna 20 vuoden vaikutusaikana.

Vuonna 2001 toimintaympäristö oli haastava. Osakekurssit sekä Suomessa että ulkomailla laskivat voimakkaasti, mikä johti yritysjärjestelymarkkinoiden määrän ja arvon laskuun sekä käytännössä pysäytti oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen liittyvän neuvonannon. Suomessa ei vuoden 2001 aikana toteutettu yhtään listautumisantia. Investointipankin neuvonantotoiminta keskittyi asiakasyritysten toteuttamiin yritysostoihin, myynteihin ja toimialajärjestelyihin.

Kaupankäynnin kasvu Helsingin Pörsissä pysähtyi vuonna 2001. Osakevaihto supistui 11 % edelliseen vuoteen verrattuna ja vaihtoa kertyi 203 miljardia euroa. Kurssikehitys heijasti maailmantalouden näkymiä ja oli alkuvuonna laskuvoittoista erityisesti teknologiasektorin osalta. Syyskuun tapahtumien jälkeen kaupankäynti piristyi ja HEX -portfolioindeksi laski lopulta vain 22,3 %. Conventum Pankkiiriliike Oy:n markkinaosuus osakevälityksestä oli vuonna 2001 vajaa 2 %.

Osakemarkkinoiden kehitys hidasti myös osakerahastojen kasvua ja arvostustason laskujen myötä hallinnoitavat varat laskivat useissa suomalaisissa sijoitusrahastoissa. Conventumin toteuttama Value -sijoitustrategia menestyi hyvin laskevilla osakekurssilla. Erityisesti Finland Value sijoitusrahasto menestyi sekä pääomien kasvulla että tuotolla mitattuna. Vuoden alussa käynnistetty euroalueelle sijoittava Conventum Euro Value -sijoitusrahasto kasvoi nopeasti. Conventum Rahastoyhtiö Oy:n nimi muutettiin Pohjola Rahastoyhtiö Oy:ksi joulukuussa ja vuoden 2002 alussa aloitettiin laajamittainen sijoitusrahastotuotteiden tarjoaminen Pohjolan asiakaskunnalle. Tässä yhteydessä perustettiin kaksi uutta yhdistelmärahastoa ja useiden rahastojen nimet muutettiin Pohjola -alkuisiksi. Sijoitusrahastojen hallinnoimat pääomat olivat 31.12.2001 yhteensä 258 milj. euroa. Yksilöllisen omaisuudenhoidon asiakkaiden hoidettavat varat olivat yhteensä 156 milj. euroa.

Sijoituskanta 31.12.

Milj. e	1997	1998	1999	2000	2001	2001 %
Vahinkovakuutus						
Käypä arvo						
Kiinteistösijoitukset	405,3	314,2	236,9	183,9	237,6	11
Osakkeet	1 337,4	751,6	1 282,0	1 066,9	931,3	41
Joukkolainat	508,6	733,5	812,2	937,5	967,7	42
Muut rahoitusmarkkinavälineet	51,0	71,6	608,5	72,0	94,6	4
Lainasaamiset	92,2	0,7	0,1	0,1	-	-
Muut sijoitukset	33,5	13,0	13,7	23,3	54,3	2
	2 428,0	1 884,6	2 953,4	2 283,7	2 285,5	100
Arvostusero						
Kiinteistösijoitukset	93,3	61,2	45,9	35,4	35,2	
Osakkeet	832,2	375,2	783,7	512,7	352,0	
Joukkolainat	30,8	40,9	11,7	17,7	19,1	
	956,3	477,3	841,3	565,8	406,3	
Kirjanpitoarvo yhteensä	1 471,7	1 407,3	2 112,1	1 717,9	1 879,2	
Henkivakuutus						
Käypä arvo						
Kiinteistösijoitukset	133,7	144,1	105,5	77,5		
Osakkeet	426,9	795,0	1 884,3	979,9		
Joukkolainat	875,1	1 037,2	1 028,7	1 275,0		
Muut rahoitusmarkkinavälineet	40,5	65,9	40,3	550,6		
Lainasaamiset	4,2	1,5	0,7	0,6		
Muut sijoitukset	31,6	33,5	15,0	14,2		
	1 512,0	2 077,2	3 074,5	2 897,8		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitukset	22,9	59,7	149,8	194,8		
Arvostusero						
Kiinteistösijoitukset	18,5	18,8	16,6	15,4		
Osakkeet	102,3	289,6	1 069,4	188,0		
Joukkolainat	48,1	76,5	21,8	28,4		
	168,9	384,9	1 107,8	231,8		
Kirjanpitoarvo yhteensä	1 366,0	1 752,0	2 116,5	2 860,8		
Oma sijoitustoiminta						
Käypä arvo						
Kiinteistösijoitukset		0,5	0,1	0,1	-	-
Osakkeet		1 469,1	2 529,6	1 000,2	655,4	75
Joukkolainat		9,9	172,7	8,7	83,9	9
Muut rahoitusmarkkinavälineet					127,5	15
Lainasaamiset					0,1	-
Muut sijoitukset		5,0	25,3	11,1	8,7	1
		1 484,5	2 727,7	1 020,1	875,6	100
Arvostusero						
Osakkeet		1 292,4	795,6	873,7	462,2	
Joukkolainat		0,5	1,3	0,1	0,5	
Muut rahoitusmarkkinavälineet					0,1	
		1 292,9	796,9	873,8	462,8	
Kirjanpitoarvo yhteensä		191,6	1 930,8	146,3	412,8	
Konserni yhteensä						
Käypä arvo	3 962,9	5 506,0	8 905,4	6 396,4	3 161,1	
Arvostusero	1 125,2	2 155,1	2 746,0	1 671,4	869,1	
Kirjanpitoarvo	2 837,7	3 350,9	6 159,4	4 725,0	2 292,0	

Sijoitustoiminnan nettotuotto

Milj. e	1997	1998	1999	2000	2001
Vahinkovakuutus					
Käteistuotot					
Korot	51,3	49,3	49,8	63,0	55,8
Osingot	39,0	28,9	39,8	49,2	42,5
Kiinteistötuotot	15,5	10,4	7,6	7,0	5,5
Muut tuotot/kulut	-14,6	5,9	-11,0	-2,7	-2,8
Yhteensä	91,2	94,5	86,2	116,5	101,0
Arvonmuutos tuloslaskelmassa					
Myyntivoitot/tappiot	131,9	111,7	96,9	244,4	96,5
Arvonalentumiset	-15,8	-36,5	-32,1	-63,0	-49,0
Arvonalentumisten palautukset	35,5	9,9	19,7	8,9	16,4
Poistot kiinteistöistä	-13,5	-8,6	-6,6	-5,1	-4,6
Arvonkorotukset/oikaisut	0,2	0,5	-0,8	0,4	-
Yhteensä	138,3	77,0	77,1	185,6	59,3
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-2,5	-1,5	-1,2	-0,9	-0,8
Sijoitusten hoitokulut	-3,2	-2,0	-1,6	-1,4	-1,6
Yhteensä	223,8	168,0	160,5	299,8	157,9
Henkivakuutus					
Milj. e	7-12/1997				1-2/2001
Käteistuotot					
Korot	29,6	57,3	61,6	83,6	14,9
Osingot	0,5	16,8	29,7	42,2	0,6
Kiinteistötuotot	4,2	8,6	7,3	5,6	0,8
Muut tuotot/kulut	0,2	-	1,5	1,1	-0,1
Yhteensä	34,5	82,7	100,1	132,5	16,2
Arvonmuutos tuloslaskelmassa					
Myyntivoitot/tappiot	3,4	60,5	90,4	790,3	16,0
Arvonalentumiset	-8,6	-41,2	-41,0	-81,1	-41,2
Arvonalentumisten palautukset	0,2	2,9	26,1	12,5	18,9
Poistot kiinteistöistä	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0	-0,3
Arvonkorotukset/oikaisut	-	2,2	39,3	-5,0	-10,1
Yhteensä	-6,0	22,4	112,8	714,7	-16,7
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-3,4	-6,4	-1,3	-0,2	-
Sijoitusten hoitokulut	-0,3	-1,0	-1,4	-2,0	-0,4
Yhteensä	24,8	97,7	210,2	845,0	-0,9
Oma sijoitustoiminta					
Milj. e	1997	1998	1999	2000	2001
Käteistuotot					
Korot		0,3	6,5	28,3	14,6
Osingot		19,7	22,0	15,3	14,1
Muut tuotot/kulut		-0,3	0,7	0,3	0,1
Yhteensä		19,7	29,2	43,9	28,8
Arvonmuutos tuloslaskelmassa					
Myyntivoitot/tappiot		48,6	1 038,6	129,7	6,8
Arvonalentumiset		-	-0,4	-0,3	-7,8
Arvonalentumisten palautukset		-	0,4	-	0,4
Arvonkorotukset		-	1 565,4	-	-
Yhteensä		48,6	2 604,0	129,4	-0,6
Sijoitusten hoitokulut		-0,7	-0,5	-0,2	-0,4
Yhteensä		67,6	2 632,7	173,1	27,8
Muut ja konsernieliminoinnit	-0,3	-5,7	-3,4	-4,5	-3,2
Konserni yhteensä	248,3	327,6	3 000,0	1 313,4	181,6

Oma sijoitustoiminta

Konsernin oman sijoitussalkun käypä arvo oli vuoden lopussa 876 milj. euroa (1 020 milj. e). Pohjolan emoyhtiön sijoitussalkussa on lähinnä noteerattuja pörssiosakkeita ja rahamarkkinasijoituksia. Suurin yksittäinen sijoitus on 4,5 %:n omistus vakuutusyhtiö Skandiasta. Sen käypä arvo oli 372 milj. euroa (806 milj. e).

Conventumin emoyhtiön sijoitukset jakaantuvat noteeraamattomiin yhtiöihin (venture capital- sijoitukset) ja noteerattuihin arvopapereihin tehtyihin sijoituksiin. Venture capital -toiminnassa uusia sijoituksia ei tehty. Lisäsijoituksia on tehty jatkorahoituskierrosten yhteydessä. Noteerattu salkku oli realisoitu lähes kokonaan vuoden loppuun mennessä. Noteeraamaton sijoitussalkku muodostuu pääosin IT-sijoituksista.

Oman sijoitussalkun nettotuotto vuodelta 2001 oli 28 milj. euroa (173 milj. e). Myyntivoitot olivat 7 milj. euroa (130 milj. e) ja sijoitusten arvonalennukset 7 milj. euroa. Edellisen vuoden myyntivoitoista 95 milj. euroa liittyi Nokian osakkeiden myyntiin.

Muu toiminta

Hallinto- ja IT-palveluiden myynnistä kertyi nettotuottoa 9 milj. euroa (12 milj. e). Pohjolan ja Conventumin konsernihallintojen kulut olivat yhteensä 11 milj. euroa (13 milj. e). Kulujen määrään vaikuttivat rakennejärjestelyt ja aikaisempien toimitusjohtajien erokorvaukset ja eläke-etuudet.

Omistusyhteisörakenne ja yhtiöjärjestyksen muutokset

Ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi 21.12.2000 suunnitelman, jonka mukaan emoyhtiö luovuttaa kaiken sillä vielä olevan vakuutuskannan Vahinko-Pohjolalle ja saattaa siten loppuun vuonna 1998 aloitetun omistusyhteisörakenteeseen siirtymisen, johon kuului toimintojen eriyttäminen omiin yhtiöihin hallinnon selkeyttämiseksi ja toiminnan tehostamiseksi.

Vakuutuskannan luovuttamiseen tarvittavat viranomaisluvut saatiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa 1.3.2001 luovutetun vastuuvelan määrä oli 58 milj. euroa. Kanadassa ja Hongkongissa merkitty vakuutuskanta siirtyi

31.12.2001. Tämän vastuuvelan määrä oli 3 milj. euroa ja jälleenvakuuttajien osuus oli saman suuruinen. Vastuuvelan lisäksi luovutettiin vastaava määrä sijoituksia tai käteisvaroja.

Vakuutuskannan luovutuksen jälkeen 18.1.2002 emoyhtiö, Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj, luopui toimiluvastaan harjoittaa vakuutustoimintaa ja muuttui tavalliseksi osakeyhtiöksi, niin sanotuksi vakuutusomistusyhteisöksi. Yhtiön uusi nimi on Pohjola-Yhtymä Oyj.

Omistusyhteisöksi muuttumiseen liittyi yhtiökokouksen 21.12.2000 ja 5.7.2001 päättämä yhtiöjärjestyksen muutos, jonka tuloksena A- ja B-osakesarjojen osakkeet yhdistettiin uuden D-osakesarjan osakkeiksi ja äänestysrajoitus poistettiin. Yhdistämisestä ei maksettu korvausta osakkeenomistajille. D-osakesarjan lisäksi yhtiöllä on väliaikaisesti myös C-sarjan osakkeita. Jokainen D- ja C-osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen. C-osakkeet oikeuttavat vasta osinkoon, joka maksetaan 16.9.2002 jälkeen.

Osakesarjojen yhdistämisellä ja äänestysrajoitusten poistamisella ajanmukaistettiin yhtiön omistusrakennetta. Osakesarjojen yhdistämisen nähdään parantavan Pohjolan osakkeen likviditeettiä ja hinnanmuodostusta pitkällä aikavälillä.

Yhtiöjärjestyksen muutokset tulivat voimaan 18.1.2002, kun ne merkittiin kaupparekisteriin.

Conventumia koskeva osakevaihto ja lunastusmenettely

Pohjolan ja Conventumin hallitukset hyväksyivät 13.6.2001 sopimuksen yhtiöiden liiketoimintojen yhdistämisestä. Yhdistyminen toteutettiin osakevaihdolla. Pohjolan ylimääräinen yhtiökokous päätti 5.7.2001 julkisen ostotarjouksen tekemisestä ja Pohjolan osakepääoman korottamisesta Conventumin osakkeenomistajille suunnatulla annilla. Conventumin osakkeenomistajille tarjottiin 11,75 Conventumin osaketta kohden yksi uusi Pohjolan B-sarjan osake ja enintään 0,095032 uutta Pohjolan C-sarjan osaketta. C-sarjan osakkeiden saaminen ja lopullinen määrä on sidottu Conventumin sijoituspalveluyhtiöiden yhteenlasketuille tuotoille ja tulokselle ennen veroja asetettuihin tavoitteisiin tarkastelujaksolla 1.1.2001-30.6.2002.

Tarkastelujaksolle asetettu tavoite on tuotoille noin 35 milj. euroa ja tulokselle ennen veroja noin 18 milj. euroa.

Pohjolan hallitus on nimennyt KHT-yhteisö Arthur Andersen Oy:n vahvistamaan tarkastelujakson tuottojen ja tuloksen määrittelyn riippumattomana asiantuntijana. Vuodelta 2001 vaihtotarjouksen ehtojen mukaiset tuotot olivat alustavan vahvistamattoman laskelman mukaan 17 milj. euroa ja tulos ennen veroja oli 4 milj. euroa.

Vaihtotarjous päättyi 24.10.2001 ja sen tuloksena Pohjolan omistusosuus Conventumista nousi 98,98 %:iin. Vaihtotarjouksen perusteella Pohjola laski liikkeelle yhteensä 10 062 851 uutta B-sarjan osaketta ja 955 648 uutta C-sarjan osaketta. Merkintähinta oli 49 milj. euroa, josta 9 milj. euroa kirjattiin osakepääomaan ja loput ylikurssirahastoon. Pohjolan täysin maksettu osakepääoma on korotusten jälkeen 44 milj. euroa.

Uudet B-osakkeet muuttuivat 18.1.2002 D-sarjan osakkeiksi. C-osakkeet voidaan muuntaa D-sarjan osakkeisiin 1.12.2002 jälkeen, kun C-osakkeiden lopullinen määrä on vahvistunut. Mikäli muuntovaatimusta ei ole esitetty 31.12.2002 mennessä, hallitus voi päättää osakkeiden muuntamisesta.

Conventum oli laskenut liikkeelle optio-oikeuksia osana henkilöstön kannustinjärjestelmää. Pohjola osti jäljellä olevat vuoden 1999 optiot optioehtojen mukaiseen hintaan, joka oli 0,64 euroa, yhteensä 2,6 milj. euroa. Vuosien 2000 ja 2001 optio-oikeuksista Pohjola maksoi kiinteätä vastiketta 0,60 euroa, yhteensä 0,9 milj. euroa, ja mahdollinen lisävastike on yhteensä enintään 0,5 milj. euroa.

Marraskuussa Pohjola teki arvopaperimarkkinalain mukaisen lunastustarjouksen vaihtamatta jääneistä Conventumin osakkeista. Samalla Pohjola esitti myös osakeyhtiölain mukaisen Conventumin osakkeita koskevan lunastusvaatimuksen. Molemmissa lunastushinta oli 1,80 euroa Conventumin osakkeelta. Rahoitustarkastus esitti 8.11.2001 antamassaan päätöksessä eriävän kantansa arvopaperimarkkinalain mukaisen lunastusvastikkeen määrästä. Rahoitustarkastuksen näemyksen mukaan käypä hinta on 1,90 euroa osakkeelta.

Arvopaperimarkkinalain mukainen lunastustarjous päättyi 14.12.2001. Sen seurauksena Pohjolan omistus Conventumista nousi 99,17 %:iin.

Keskuskauppakamarin nimeämä välimiesoikeus totesi 22.2.2002, että Pohjolan osakeyhtiölain mukainen oikeus lunastaa Conventumin muiden osakkeenomistajien osakkeet on riidaton. Pohjola asetti samana päivänä välimiesoikeuden hyväksymän vakuuden lunastushinnan maksamisesta ja sai

100 %:n omistuksen Conventumista. Lunastushinta päätetään myöhemmin annettavassa välitystuomiossa. Pohjola on pyytänyt välimiesoikeutta vahvistamaan lunastettavien osakkeiden lunastushinnaksi 1,80 euroa osakkeelta. Helsingin Pörssin hallitus päätti 26.2.2002 Conventumin hakemukselta lopettaa julkisen kaupankäynnin Conventumin osakkeilla ja poistaa osakkeen 28.2.2002 alkaen pörssin päälistalta.

Hallituksen osakeantivaltuutus

Ylimääräinen yhtiökokous valtuutti 5.7.2001 hallituksen päättämään osakepääoman korottamisesta uusmerkinnällä siten, että osakepääomaa voidaan korottaa yhteensä enintään 6 milj. eurolla antamalla merkittäväksi uusia D-sarjan osakkeita. Valtuutus on voimassa yhden vuoden yhtiökokouksen päivämäärästä lukien.

Valtuutuksen hallitus voi käyttää yhtiön liiketoiminnan kehittämiseen, pääomarakenteen vahvistamiseen, omistuspohjan laajentamiseen, yrityskauppojen ja yhteistoimintajärjestelyjen toteuttamiseen ja muihin vastaaviin tarkoituksiin.

Hallituksella ei ole muita voimassa olevia osakeantivaltuutuksia, vaihtovelkakirja- tai optio-oikeuksien liikkeeseenlaskuvaltuutuksia eikä omien osakkeiden lunastusvaltuutuksia.

Riskienhallinta

Pohjolan riskienhallinta perustuu konsernin riskienhallintasuunnitelmaan, jonka mukaan hallitukselle raportoidaan säännöllisesti riskienhallinnan kehittymisestä ja riskien rajoittamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä. Pohjolalla on erillinen riskienhallintatoiminto, joka koordinoi konsernissa tapahtuvaa riskienhallintatyötä. Konsernilla on lisäksi liiketoiminnoista riippumaton sisäinen tarkastus, jonka tehtävänä on arvioida sisäisen valvonnan riittävyttä.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminta perustuu hallitusten vuosittain vahvistamaan sijoitussuunnitelmaan ja hallituksen hyväksymiin sijoitustoiminnan valtuuksiin. Yhtiön vakuutusmatemaatikko seuraa vastuuvelan riittävyttä, vakuutusmaksuperusteiden soveltamista ja jälleenvakuutuksen järjestämistä sekä antaa hallitukselle lausunnon siitä, täyttääkö yhtiön sijoitustoiminta vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö,

jonka vakavaraisuus on riittävä. Yhtiö on lisäksi vahvistanut maksimilimiitit sille, kuinka paljon liikettä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Operatiivisten riskien hallinnassa kiinnitetään erityistä huomiota osaavaan henkilöstöön ja toimiviin tietojärjestelmiin. Tietojärjestelmien euroistaminen sujui suunnitelmien mukaisesti.

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli vuoden 2001 lopussa 3 062 henkilöä (2 731 henkilöä), joista 314 henkilöä siirtyi A-Vakuutuksesta ja 117 henkilöä Conventumista. Henki-Pohjolan myynti vähensi henkilömäärää 214 henkilöllä. Henkilöstön keskivahvuus oli vuoden aikana 2 690 henkilöä (2 704 henkilöä).

Emoyhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 200 henkilöä (215 henkilöä). Vahinkovakuutuksen ja konntoriverkon henkilömäärä oli vuoden lopussa 2 264 henkilöä, Conventumin 117 henkilöä ja palveluyhtiöiden 481 henkilöä.

Johto

Hallituksen puheenjohtajan Heikki Hakalan erottua puheenjohtajan tehtävästä hallituksen päätoimiseksi puheenjohtajaksi valittiin 5.7.2001 Conventum Oyj:n hallituksen puheenjohtaja, oikeustieteen kandidaatti Peter Fagernäs.

Hallituksen muut jäsenet ovat vuorineuvos Heikki Hakala (varapuheenjohtaja), varatoimitusjohtaja Martin Granholm, toimitusjohtaja Eino Halonen (10.4.2001 alkaen), toimitusjohtaja Kari Puro (10.4.2001 alkaen), vuorineuvos Heikki Pentti (5.7.2001 alkaen) ja talousjohtaja Timo Salonen. Aikaisemmin vuonna 2001 hallitukseen ovat kuuluneet toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen (varapuheenjohtaja 13.6.2001 saakka), toimitusjohtaja Eero Heliövaara (1.7.2001 saakka) ja hallituksen puheenjohtaja Oiva Savela (10.4.2001 saakka).

Hallitus nimitti diplomi-insinööri, kauppatieteiden maisteri Eero Heliövaaran toimitusjohtajaksi 1.7.2001 alkaen. Yhtiön toimitusjohtajana toiminut vuorineuvos Matti Kavetvuo erosi tehtävästään 30.6.2001 toteutettuaan hallituksen hänelle asettamat tavoitteet.

Eero Heliövaara nimitettiin myös Vahinko-Pohjolan ja Palvelu-Pohjolan toimitusjohtajaksi. Pohjolan vakuutuspalvelujen johtajaksi ja emoyhtiön varatoimitusjohtajaksi nimitettiin oikeustieteen kandidaatti Matti Tossavainen.

Hallitus perusti 23.1.2002 tarkastuskomitean (audit com-

mittee) valvomaan konsernin sisäisen valvonnan toteutumisesta ja riskienhallintapolitiikan noudattamista sekä ohjaamaan sisäistä tarkastusta. Tarkastuskomiteaan kuuluvat Heikki Hakala, Heikki Pentti ja Timo Salonen.

Johdon kannustinjärjestelmä

Ylimääräinen yhtiökokous valtuutti 5.7.2001 yhtiön hallituksen antamaan maksutta konsernin avainhenkilöille enintään 1 100 000 optio-oikeutta. Ne oikeuttavat merkitsemään yhteensä enintään 1 100 000 uutta Pohjolan D-sarjan osaketta. Osakkeiden merkintäajat alkavat 1.8.2003 (100 000 osaketta), 1.8.2004 (500 000 osaketta) ja 1.8.2005 (500 000 osaketta) ja päättyvät 30.7.2006. Osakkeiden merkintähinnat ovat vastaavasti 28,46 euroa, 21,23 euroa ja 21,23 euroa, joista vähennetään ennen osakemerkintää jaettujen osinkojen määrä. Osakepääoma voi merkintöjen seurauksena nousta enintään 0,9 milj. eurolla.

Optio-oikeudet on tarkoitettu osaksi ylimmän johdon kannustinjärjestelmää. Hallitus selvittää myös konsernin muun henkilöstön kannustinjärjestelmien kehittämistä.

Näkymät

Pohjolan selkiintyneen strategian, uudelleenorganisoinnin ja markkinointitoimenpiteiden odotetaan parantavan yhtiön kilpailukykyä ja markkina-asemaa. Pohjoismaisten vakuutusryhmittymien muodostuminen antaa uusia mahdollisuuksia lähellä asiakasta toimivalle, kotimaiselle palvelun tarjoajalle. A-Vakuutuksen hankinta parantaa yhtiön asemaa erityisesti ammattiliikenteen piirissä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen syksyn siirtokierros paransi Pohjolan markkina-asemaa. Vakuutuslajin edullinen vahinkokehitys alentaa edelleen tariffitasoa, mutta syyskuussa toteutettu korvausvastuun vahvistaminen kompensoi tämän vaikutusta vahinkosuhteeseen. Talouskasvun hidastuminen pienentää yritysten vakuutustarvetta. Samalla kuitenkin yleinen turvattomuuden tunne lisää vakuutuspalveluiden kysyntää.

Yhdysvaltoihin kohdistuneiden terrori-iskujen seurauksena maailman jälleenvakuutusmarkkinat muuttuivat epävakaisiksi ja hintataso nousi. Jälleenvakuutushintojen nousu on vaikuttanut myös ensivakuutusten hinnoitteluun. Hintojen nousun seurauksena Pohjola korotti vahinkokohtaista oma-pidätysmäärää. Jatkossa mahdolliset suurvahingot vaikutta-

vat omalle vastuulle jäävään vahinkomenoon voimakkaammin kuin aikaisempina vuosina. Jälleenvakuutusmarkkinoiden odotetaan kuitenkin normalisoituvan. Hintataso jäänee kuitenkin korkeammaksi kuin ennen terrori-iskuja.

Hallituksen vahvistamat taloudelliset tavoitteet luovat pohjan yhtiön talouden tehokkaammalle ohjaukselle. Tavoitteiden saavuttaminen merkitsee olennaista kustannus- ja tehokkuuden parantamista organisaation kaikilla tasoilla. Verkkoliiketoiminnan sekä vakuutus- ja ohjausjärjestelmien kehittäminen pitää IT-kulut edelleen korkeina euro-muutosten päättymisestä huolimatta.

Vuonna 2002 vahinkovakuutuksen kannattavuuden ennakoidaan paranevan edellyttäen, että suurvahinkokehitys on pitkän aikavälin keskimääräisellä tasolla.

Conventumin myötä Pohjolassa on laaja vakuutus- ja sijoituspalveluiden kokonaisuus. Tulevaisuudessa odotetaan erityisesti varainhoidon ja rahastotuotteiden myynnin kasvavan konsernin laajan asiakaskunnan ansiosta, mikä osaltaan parantaa jakeluverkon kulu/tuotto-suhdetta myös vahinkovakuutuksen osalta.

Neuvottelujen kohteena oleva pankkiyhteistyö Säästöpankkien kanssa ei toteutuessaankaan vielä ehtisi vaikuttaa olennaisesti vuoden 2002 tulokseen.

Arvopapereiden hintakehitys vaikuttaa sijoituspalveluiden kysyntään, oman sijoitustoiminnan tuottoihin ja vaka-varaisuuteen. Sijoitussalkun rakenteen muuttaminen realisoimyyntivoittoja lähitulevaisuudessa, mutta johtaa pidemmällä aikavälillä pienempään sijoitusriskiä ja tuottojen vähäisempään vaihteluun.

Hallituksen esitys voittovarojen käytöstä

Tilinpäätöksen 31.12.2001 mukaan konsernin jakokelpoiset varat olivat 426 milj. euroa ja emoyhtiön jakokelpoiset varat 364 milj. euroa. C-sarjan osakkeet oikeuttavat osinkoon, joka maksetaan 16.9.2002 jälkeen.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkona jaetaan yhteensä 203 091 404 euroa ja että osingon maksupäivä on 23.4.2002. Osinko on 4 euroa osakkeelta ja siihen ovat oikeutettuja D-sarjan osakkeet. Yleishyödyllisiin lahjoituksiin varataan 25 000 euroa. Loput jakokelpoiset varat siirretään käyttörahastoon.

Osakekohtaiset taulukot on esitelty sivulla 89-91.

Rahoituslaskelma

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Liiketoiminnan rahavirta				
Voitto varsinaisesta toiminnasta	69,7	780,6	278,5	605,8
Oikaisut				
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	18,2	296,2	1,7	-4,3
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	72,4	127,6	-	1,9
Realisoitumattomat kurssivoitot/-tappiot	2,7	-1,7	-0,3	-0,3
Suunnitelman mukaiset poistot	23,6	47,6	6,5	5,4
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-0,7	-1,4	-	-400,0
Muut oikaisut	-128,5	-872,0	212,3	-85,8
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	57,4	376,9	498,7	122,7
Käyttöpääoman muutos:				
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys/vähennys	24,3	-39,9	419,5	2,8
Lyhytaikaisten korottomien velkojen vähennys/lisäys	40,3	-7,4	-63,8	0,9
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	122,0	329,6	854,4	126,4
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-0,9	-1,3	-	-
Maksetut tuloverot	-6,5	-959,3	-225,9	-674,9
Liiketoiminnan rahavirta	114,6	-631,0	628,5	-548,5
Investointien rahavirta				
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-1 033,4	-2 274,8	-102,9	-72,1
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat ja tytäryhtiöosakkeet)	988,0	4 781,8	46,0	1 970,4
Ostetut tytäryhtiöosakkeet / ostettu liiketoiminta	-12,0	-	-54,5	-
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	271,6	-	293,3	-
Maksetut tuloverot em. myynneistä	-28,5	-	-28,5	-
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-11,6	-9,7	-8,3	-1,9
Investointien rahavirta	174,1	2 497,3	145,1	1 896,4
Rahoituksen rahavirta				
Lainojen takaisinmaksut	-1,5	-13,9	-	-
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-651,1	-1 912,5	-651,1	-1 912,5
Rahoituksen rahavirta	-652,6	-1 926,4	-651,1	-1 912,5
Rahavarojen muutos	-363,9	-60,1	122,5	-564,6
Rahavarat tilikauden alussa	704,8	764,9	19,0	583,6
Rahavarat tilikauden lopussa				
Rahat ja pankkisaamiset	68,5	45,7	24,4	5,3
Muut saamiset ja velat	-7,6	-1,5	-18,0	-1,3
Rahoitusmarkkinavälineet	224,0	619,2	126,4	4,0
Talletukset	56,0	41,4	8,7	11,0
Rahavarat tilikauden lopussa	340,9	704,8	141,5	19,0

Tuloslaskelma

Milj. e	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		2001	2000	2001	2000
Vakuutustekninen laskelma	2				
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	3, 9	552,6	551,1	7,3	21,4
Jälleenvakuuttajien osuus		-58,4	-40,8	-1,9	-7,4
		494,2	510,3	5,4	14,0
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		-27,8	-7,4	3,5	-0,7
Vastaanotetun/luovutetun kannan osuus		24,4	-0,1	-8,4	-
Jälleenvakuuttajien osuus					
Kokonaismuutos		2,1	3,1	-0,1	-
Vastaanotetun/luovutetun kannan osuus		-	0,1	1,7	-
		-1,3	-4,3	-3,3	-0,7
Vakuutusmaksutuotot yhteensä		492,9	506,0	2,1	13,3
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset		-456,1	-435,1	-3,1	-28,0
Jälleenvakuuttajien osuus		56,2	38,4	0,7	11,4
		-399,9	-396,7	-2,4	-16,6
Korvausvastuun muutos	9				
Kokonaismuutos		-198,6	-66,2	109,6	-36,9
Vastaanotetun/luovutetun kannan osuus		142,8	-0,2	-108,7	-
Jälleenvakuuttajien osuus					
Kokonaismuutos		-15,7	24,2	-59,8	32,5
Vastaanotetun/luovutetun kannan osuus		-0,5	0,1	58,6	-
		-72,0	-42,1	-0,3	-4,4
Korvauskulut yhteensä		-471,9	-438,8	-2,7	-21,0
Yhteistakuuerän muutos					
Kokonaismuutos		-4,6	-1,0		
Vastaanotetun kannan osuus		3,6	-		
		-1,0	-1,0		
Liikekulut	6, 7, 10	-118,0	-118,0	-1,6	-4,0
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta		-98,0	-51,8	-2,2	-11,7
Tasoitusmäärän muutos					
Kokonaismuutos		9,8	-14,3	2,8	10,1
Vastaanotetun kannan osuus		16,8	-	-1,0	-
		26,6	-14,3	1,8	10,1
Vakuutustekninen kate		-71,4	-66,1	-0,4	-1,6

Tuloslaskelma

Milj. e	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		2001	2000	2001	2000
Vakuutustekninen laskelma					
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	4	44,6	338,0		
Jälleenvakuuttajien osuus		-1,2	-2,2		
		43,4	335,8		
Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	8, 9	-0,9	844,7		
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset					
Maksetut korvaukset	5	-75,7	-193,8		
Jälleenvakuuttajien osuus		0,1	1,5		
		-75,6	-192,3		
Korvausvastuun muutos					
Korvausvastuun muutos					
Kokonaismuutos		6,7	-99,4		
Vastaanotetun kannan osuus		-	2,9		
		6,7	-96,5		
Korvauskulut yhteensä		-68,9	-288,8		
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Vakuutusmaksuvastuun muutos	5	21,6	-134,0		
Jälleenvakuuttajien osuus		1,2	0,2		
		22,8	-133,8		
Liikekulut	6, 7, 10	-3,7	-23,8		
Muut vakuutustekniset kulut		-	-2,9		
Vakuutustekninen tulos		-7,3	731,2		

Milj. e	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		2001	2000	2001	2000
Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Vahinkovakuutuksen tekninen kate		-71,4	-66,1	-0,4	-1,6
Henkivakuutuksen tekninen tulos		-7,3	731,2		
Sijoitustoiminnan tuotot	8	339,6	1 577,6	408,2	896,7
Sijoitusten arvonkorotus	8, 9	0,4	13,6	-	-
Sijoitustoiminnan kulut	8, 10	-147,9	-259,5	-5,9	-36,6
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	8	-10,4	-18,3	-	-
		181,7	1 313,4	402,3	860,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	8, 9	0,9	-844,7	-	-
Muut tuotot		49,4	27,6	33,3	34,6
Muut kulut					
Konserniliikearvon poisto	10	-4,5	-24,7	-	-
Liikearvon poisto	10	-0,1	-0,9	-	-
Muut		-55,5	-36,9	-43,1	-44,8
		-60,1	-62,5	-43,1	-44,8
Osuus osakkuusyritysten voitoista/ tappioista		2,6	1,9		
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden vero		-32,2	-321,6	-113,8	-246,1
Aikaisempien tilikausien verot		0,7	3,0	-	3,5
Laskennallinen vero	26	5,4	-1,6	0,2	0,1
		-26,1	-320,2	-113,6	-242,5
Voitto varsinaisesta toiminnasta		69,7	780,6	278,5	605,8
Satunnaiset erät	9				
Satunnaiset tuotot		176,9	-	99,2	-
Satunnaiset kulut		-0,4	-	-0,4	-
Tilikauden vero		-28,5	-	-28,5	-
Laskennallinen vero	26	4,4	-0,1	-0,1	0,5
Voitto satunnaisten erien jälkeen		222,1	780,5	348,7	606,3
Vähemmistöosuus tilikauden voitosta/ tappiosta		-2,3	-2,6		
Tilikauden voitto		219,8	777,9	348,7	606,3

Tase

Milj. e	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		2001	2000	2001	2000
Vastaavaa					
Aineettomat hyödykkeet	11				
Aineettomat oikeudet		15,4	12,9	9,1	8,1
Liikearvo		13,6	6,7	-	-
Konserniliikearvo		22,4	45,5	-	-
Muut pitkävaikutteiset menot		6,2	6,9	0,1	0,8
		57,6	72,0	9,2	8,9
Sijoitukset	12				
Kiinteistösijoitukset	13, 18				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		202,4	210,7	-	0,1
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyserityksissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	14, 18	-	2,7	226,6	313,2
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	14	-	-	1,4	1,5
Osakkeet ja osuudet osakkuusyhteyksissä	15, 18	19,0	12,3	9,4	9,1
Osakkeet ja osuudet muissa omistusyhteyserityksissä	15, 18	0,2	0,2		
Rahoitusmarkkinavälineet omistusyhteyserityksiltä	15	0,1	1,6	-	-
		19,3	16,8	237,4	323,8
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	18	753,2	1 457,4	147,1	129,7
Rahoitusmarkkinavälineet		1 254,0	2 796,0	206,8	37,7
Muut lainasaamiset	16	0,1	0,8	0,1	0,1
Talletukset		56,0	41,4	8,7	11,0
		2 063,3	4 295,6	362,7	178,5
Jälleenvakuutustalletesaamiset		7,0	7,1	-	0,5
Sijoitukset yhteensä		2 292,0	4 530,2	600,1	502,9
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	17	-	194,9		
Saamiset	19				
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutusnottajilta		132,9	112,9	-	-
Vakuutusedustajilta		1,5	1,3	-	-
		134,4	114,2	-	-
Jälleenvakuutustoiminnasta		37,2	22,7	-	11,4
Laskennallinen verosaaminen	26	11,0	2,1	0,7	0,7
Muut saamiset		65,4	74,4	6,4	426,6
		248,0	213,4	7,1	438,7
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	11	21,2	18,2	6,9	5,6
Tavaravarastot		2,7	2,3	-	-
		23,9	20,5	6,9	5,6
Rahat ja pankkisaamiset		68,5	45,7	24,4	5,3
Muu omaisuus		2,1	2,2	2,0	2,0
		94,5	68,4	33,3	12,9
Siirtosaamiset	20				
Korot ja vuokrat		32,6	79,3	2,6	1,3
Vakuutusten aktivoidut hankintamenot		-	5,7	-	-
Muut siirtosaamiset		23,2	20,7	4,2	4,1
		55,8	105,7	6,8	5,4
Vastaavaa yhteensä		2 747,9	5 184,6	656,5	968,8

Milj. e	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		2001	2000	2001	2000
Vastattavaa					
Oma pääoma	21				
Osakepääoma		44,5	35,0	44,5	35,0
Ylikurssirahasto		39,7	-	39,7	-
Arvonkorotusrahasto		2,3	0,3	-	-
Vararahasto		158,3	158,3	158,2	158,2
Muut rahastot					
Käyttörahas		299,6	143,7	15,7	60,8
Edellisten tilikausien voitto/tappio		-85,4	-54,6	-	-
Tilikauden voitto		219,8	777,9	348,7	606,3
Oma pääoma yhteensä		678,8	1 060,6	606,8	860,3
Vähemmistöosuus		7,2	7,2		
Vakuutustekninen vastuovelka					
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu		227,7	199,8	-	3,5
Jälleenvakuuttajien osuus		-29,4	-27,4	-	-0,1
		198,3	172,4	-	3,4
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	22	-	1 764,5	-	-
Jälleenvakuuttajien osuus		-	-1,7	-	-
		-	1 762,8	-	-
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	23	1 474,9	1 269,8	-	108,4
Jälleenvakuuttajien osuus		-82,1	-93,5	-	-58,5
		1 392,8	1 176,3	-	49,9
Henkivakuutuksen korvausvastuu		-	344,8	-	-
Jälleenvakuuttajien osuus		-	-0,4	-	-
		-	344,4	-	-
Vahinkovakuutuksen tasoitusmäärä		207,8	217,6	-	2,8
Vahinkovakuutuksen yhteistakuuerä		29,8	25,2	-	-
Vakuutustekninen vastuovelka yhteensä		1 828,7	3 698,7	-	56,1
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka		-	191,1		
Jälleenvakuutustallettevelat		-	0,2		
Velat	24				
Ensivakuutustoiminnasta		6,1	6,2	-	-
Jälleenvakuutustoiminnasta		38,9	21,5	-	3,1
Lainat rahoituslaitoksilta		43,9	22,3	-	-
Laskennallinen verovelka	26	6,0	15,2	-	-
Muut velat		89,5	123,6	43,5	42,5
		184,4	188,8	43,5	45,6
Siirtovelat	25	48,8	38,0	6,2	6,8
Vastattavaa yhteensä		2 747,9	5 184,6	656,5	968,8

1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

a) Muutokset laatimisperiaatteissa ja tietojen vertailtavuus

Pohjola-Yhtymä laati tilinpäätökset 1.1.1999 alkaen euroina. Aikaisempien vuosien markkamääräiset tiedot on muutettu euroiksi muuntokertoimella 1 euro = 5,94573 mk.

Hallituksen toimintakertomukseen sisältyvät toimialakohtaiset tiedot on esitetty uuden organisaatorakenteen mukaisesti. Eriksen esitetyt toimialat ovat vahinkovakuutus sisältäen konttoriverkon, henkivakuutus, sijoituspalvelutoiminta ja oma sijoitustoiminta (ks. kohta o). Vuosien 1999-2000 tiedot on muutettu vastaavalla tavalla. Vuonna 1998 konttoriverkko sisältyy muuhun toimintaan ja vuonna 1997 kaikki toiminta henkivakuutusta lukuun ottamatta sisältyy vahinkovakuutukseen.

Conventum on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 28.8.2001 alkaen. Pohjolan omistus Conventumista oli tällöin 88,42 % ja vuoden lopussa 99,17 %. Conventumin osakkeiden hankintameno on sisällytetty osakevaihdon osalta osakeannin merkintähinta, lunastustarjousten osalta lunastettujen osakkeiden ja optioiden hankintahinta sekä kaikki hankintaan liittyvät välittömät kulut. Hankintameno ja Pohjolan omistusosuutta vastaavan Conventum-konsernin oman pääoman erotuksena muodostui konserniaktiivaa 17 milj. euroa, joka poistetaan 20 vuoden arvioituna vaikutusaikana.

Vuodesta 2005 alkaen pörssiyhtiöt laativat IAS-suositusten mukaisen konsernitilinpäätöksen. Tällöin Conventumin osakkeiden hankintameno määräytyy hankintahetkellä Pohjolan osakkeilla olevan käyvän arvon perusteella. Näin laskettu hankintameno oli 247 milj. euroa. Siitä Conventumin oman pääoman osuus oli 45 milj. euroa ja konserniaktiivan osuus 202 milj. euroa.

A-Vakuutuksen liiketoiminnan hankkimisesta tehtiin esisopimus keväällä ja kauppa toteutui 31.12.2001. A-Vakuutukselta siirtynyt nettovarallisuus sisältyy konsernitaseeseen. Pohjolalle 30.4.2001 alkaen kuuluva tulos ja sijoitusten arvonmuutokset sisältyvät liikearvoon, joka poistetaan kymmenessä vuodessa vuodesta 2002 alkaen. Vakuutusvalvontaviraston 12.12.2001 antaman poikkeusluvan mukaan liiketoimintaa varten perustetun uuden A-Vakuutuksen ensimmäinen tilikausi 30.7.2001-31.12.2002 saa poiketa emoyhtiön tilikaudesta. Uuden tytäryhtiön tiedot on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 31.12.2001 laaditun välitilinpäätöksen perusteella.

Vakuutusvalvontaviraston 14.1.2002 antaman, 30.6.2002 voimassa olevan poikkeusluvan perusteella konsernituloslaskelma ja konsernitase on laadittu samoja kaavoja noudattaen kuin edellisnäkin vuonna, vaikka konserniin on tullut sijoituspalveluyhtiöitä. Lainsäädännössä tapahtuneen muutoksen seurauksena samoja kaavoja voidaan soveltaa myös vuonna 2002. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän kaavan soveltaminen ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan saamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, sillä sijoituspalvelutoiminnan osuus on vähäinen ja tiedot esitetään hallituksen toimintakertomuksessa omana toimialanaan.

Ulkomaisen vakuutusliikkeen valuuttakurssierot on vuodesta 2001 alkaen kirjattu vakuusteknisen laskelman sijasta sijoitustoiminnan tuottoihin ja kuluihin. Kurssierojen määrä on kerrottu sijoitustoiminnan tuottoja ja kuluja koskevassa liitetiedossa. Urheilijoiden tapaturmavakuutus on siirretty muusta tapaturma- ja sairauksivakuutuksesta ja rakennusvirhevakuutus on siirretty omaisuusvahinkovakuutuksesta erään muu vakuutus. Muutokset perustuvat Vakuutusvalvontaviraston määräyksiin. Vertailutiedot on muutettu vastaavasti.

b) Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään sellaiset yhteisöt, joissa emoyhtiöllä on joko suoraan tai välillisesti määräysvalta. Pohjola-Yhtymän kaikissa tytäryrityksissä määräysvalta perustuu äänenemmistöön.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty rivi riviltä kaikki tytäryhtiöt lukuun ottamatta Keskinäistä Vakuutusyhtiö Varmaa (selvitystilassa) ja Pohjola Insurance Consulting Polskaa. Varma asetettiin vapaaehtoiseen selvitystilaan hankinnan jälkeen ja takuusuuskuksien hankintameno kirjattiin kokonaan kuluksi. Puolan konsulttiyhtiötä ollaan purkamassa.

Konsernitilinpäätös laaditaan emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista eliminoidaan yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, aktivoituiden sisäiset katteet sekä keskinäinen osakeomistus. Vuoden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien ja vuoden aikana myydyt yhtiöt yhdistellään myyntihetkeen saakka. Tytäryhtiöiden tilinpäätökset muutetaan ennen yhdistelyä olennaisilta osin emoyhtiön soveltamien tilinpäätösperiaatteiden mukaisiksi. Eliminoidut sisäiset katteet tuloutetaan suunnitelmapoistojen tai arvonalennusten tahdissa. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen.

Konsernin keskinäinen osakeomistus eliminoidaan hankintamonomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva jaetaan tytäryhtiöiden omaisuuserille ja poistetaan näiden poistosuunnitelman mukaan. Kohdistamaton osuus esitetään taseessa erillisenä konsernilikearvona, joka poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan 5-20 vuodessa.

Kohdistettuun konserniaktiivaan liittyvä laskennallinen verovelka merkitään konsernilikearvoksi ja poistetaan saman poistoajan kuluessa kuin kohdistettu konserniaktiivakin. Tytäryhtiökiinteistöosakkeiden arvonkorotukset merkitään konsernitaseella tytäryhtiön omistamien kiinteistöjen arvonkorotuksiksi.

Osakkuusyrietykset eli yritykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20-50 prosenttia, yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääosin pääomaosuusmenetelmällä. Tuloslaskelmaan sisältyy konsernin osuus osakkuusyrietysten tuloksista. Taseessa osakkuusyrietysten hankintameno ja konsernin omaan pääomaan lisätään konsernin osuus hankinnan jälkeen kertyneistä osakkuusyrietysten voitoista tai tappioista. Konsernin ja osakkuusyrietysten välisistä kaupoista syntyneet aktivoituiden sisäiset katteet eliminoidaan konsernin omistussuuden suhteessa. Konserniaktiiva ja eliminoitu sisäinen kate kirjataan tuloslaskelmaan samoja periaatteita noudattaen kuin tytäryhtiöitä yhdistellessä.

Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki yhdistellään yhteisyrityksenä rivi riviltä omistussuuden (50 %) mukaan soveltaen muutoin samoja periaatteita kuin tytäryrietysten yhdistelyssä. Muut omistukset (20-50 %) keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä jätetään yhdistelemättä. Koska näiden yhtiöiden kulut katetaan osakkailta perittävillä yhtiövastikkeilla, on yhdistelemättä jättämisen vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan vähäinen.

Myös Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen jätetään yhdistelemättä, sillä työeläkevakuutusyhtiöistä annettu lain mukaan lakisäateistä eläkevakuutusta harjoittavaa yhtiötä ei saa yhdistellä muun yrityksen konsernitilinpäätökseen. Yhdistelykielto perustuu työeläkevakuutusta koskeviin rajoituksiin. Konsernilla ja Ilmarisella on joitakin keskinäisiä liiketapahtumia, jotka liittyvät tavanomaiseen vakuutustoimintaan tai siihen liittyvään toimintaan. Ilmarinen omistaa Pohjolan osakkeista 25 %.

c) Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määräisenä. Joidenkin kiinteistö-sijoitusten arvoja on korotettu (ks. kohta e).

Sijoitusomaisuudeksi katsottavat muut osakkeet ja osuudet sekä rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määräisenä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintameno erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Vastaerä merkitään hankintameno lisäyksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Joidenkin arvopapereiden arvoja on korotettu (ks. kohta e).

Osakelainauksen kohteena olevat osakkeet arvostetaan vastaavalla tavalla. Lainassa olevien osakkeiden määrä kerrotaan liitetiedoissa.

Käyttöomaisuudeksi katsottavat osakkeet ja osuudet sekä rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa pysyvillä arvonalennuksilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintameno lasketaan fifo-menetelmää käyttäen.

Saamisiksi katsottavat sijoitukset esitetään taseessa nimellisarvon tai sitä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Conventumin vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit arvostetaan tilinpäätöspäivän markkinahintaan ja pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit hankintamenoon tai sitä alemman käypään arvoon.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenoon käyvän arvon nousua vastaavalla osuudella.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan katteeksi hankitut sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja arvon muutos kirjataan tuloslaskelmaan arvonorotuksena, arvonalennuksena tai niiden oikaisuna.

Johdannaisopimuksia käytetään suojaamaan joukkovelkakirjalainasalkkua korko- ja valuuttakurssiriskiltä sekä osakesalkkua hinta- ja valuuttakurssiriskiltä. Johdannaisopimukset arvostetaan markkinoilta saatuaan käypään arvoon ja voitto tai tappio merkitään tuloslaskelmaan siltä osin kuin se vastaa suojattavasta erästä kuluksi tai tuotoksi kirjattua määrää. Suojattavan erän arvon nousun ylittävä tappio kirjataan kuitenkin kokonaan kuluksi. Muilta osin johdannaisten arvostuserot otetaan huomioon toimintapääomälaskelmassa. Johdannaisten määrä salkkuun verrattuna ei ole merkittävä. Conventumissa johdannaisopimuksia käytetään myös muuhun kuin suojaustarkoitukseen ja ne arvostetaan markkinahintaan.

d) Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Aineettomat hyödykkeet sekä koneet ja kalusto esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määräisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alemman todennäköiseen arvoon.

e) Sijoitusten arvonorotukset

Maa- ja vesialueiden, rakennusten ja arvopapereiden arvoja voidaan korottaa, jos niiden käypä arvo on pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoitusomaisuudeksi katsottavien

hyödykkeiden arvonorotusten vastaerä kirjataan tuloslaskelmaan ja käyttöomaisuuden arvonorotusten vastaerä arvonorotusrahoitukseen. Arvonorotusrahoitusta saa käyttää rahastoantiin siltä osin kuin se rahastoantia toteutettaessa kohdistuu käyttöomaisuudeksi katsottaviin sijoituksiin. Arvonorotuksia tehtäessä noudatetaan erityistä varovaisuutta.

Jos arvonorotus osoittautuu aiheettomaksi, tuloutettu arvonorotus oikaistaan tulosvaikutteisesti ja rahastoitu arvonorotus peruutetaan arvonorotusrahoituksesta tai, mikäli arvonorotusrahoitusta on käytetty rahastoantiin, vapaasta omasta pääomasta.

Rakennusten tuloutettu arvonorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

f) Sijoitusten käypä arvo ja arvostuserot

Tilinpäätöksen liitetiedoissa kerrotaan tase-eräkohtaisesti sijoitusten jäljellä oleva hankintameno, kirjanpitoarvo ja käypä arvo. Kahden ensiksi mainitun arvon erotus muodostuu arvonorotuksista ja osakkuusyritysten yhdistelyyn liittyvistä oikaisuksista. Kahden viimeksi mainitun arvon erotus osoittaa taseeseen kirjaamattomat arvostuserot.

Yhtiön omat asiantuntijat määrittelevät vuosittain kullekin kiinteistölle ja kiinteistöosakkeelle käyvän arvon. Käyvät arvot määritellään lähinnä tuottoarvomenetelmällä. Rinnakkaisena arviointimenetelmänä käytetään tonttien ja asuinkiinteistöjen osalta alueellisia markkinahintatilastoja ja rakennusten osalta teknisiä nykyarvoja. Käyvät arvot määritellään yksilöllisesti kohteittain ja varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Osakkeiden ja osuuksien sekä rahoitusmarkkinavälineiden, jotka noteerataan virallisissa arvopaperipörssissä tai jotka muuten ovat julkisen kaupankäynnin kohteena, käypänä arvona käytetään tilinpäätöspäivän viimeistä kaupankäyntikurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Mikäli tilinpäätöspäivä ei ole pörssipäivä käytetään tätä päivää edeltävää vastaavaa kurssia. Muiden osakkeiden, osuuksien ja rahoitusmarkkinavälineiden käypänä arvona pidetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin perustuvaa arvoa.

Conventumin noteeraamattomien sijoitusten käypänä arvona kerrotaan niiden hankintameno tai tätä alempi käypä arvo.

Saamisten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa tai tätä alemman todennäköistä arvoa.

g) Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen vastuuvetä ja vakuutusten hankintameno

Vakuutusmaksuvastuu sisältää tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuvan osuuden vakuutusmaksutulosta. Määrä lasketaan pääasiassa tilastollisin menetelmin. Vakuutusten hankinnasta aiheutuneet menot merkitään tuloslaskelmaan liikekuluiksi.

Korvausvastuu sisältää sattuneista vakuutus tapahtumista ja niiden selvittelystä vielä maksamatta olevat erät. Suuret korvaukset varataan yksilöllisesti. Pienet korvaukset ja yhtiölle vielä ilmoittamatta olevat vahingot varataan tilastollisin menetelmin. Korvausvastuun määrä lasketaan eläkeluotoisten korvausten osalta nykyarvomenetelmällä. Muilta osin korvausvastuun diskonttauksesta on luovuttu vuonna 2001. Korkoutuksessa käytettävä korkokanta valitaan turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottoason perusteella.

Korvausvastuuseen kuuluu lakisäätöisten vahinkovakuutusten takuujärjestelmään liittyvä, erikseen taseessa esitettävä, yhteistakuuerä, jolla yhtiöt varautuvat ennakkolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen. Jos jokin näitä vakuutusyhtiöitä myöntävä yhtiö joutuu selvitystilaan tai konkurssiin, vastaavat muut yhtiöt korvauksista yhdessä.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseessa esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärän tehtävänä on korvauskulujen vuosittaisen vaihtelun tasoittaminen ja vakuutusyhtiön vastuunkantokyvyn ylläpito. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy Vakuutusvalvontaviraston vahvistamien perusteiden mukaan. Uudet perusteet on vahvistettava etukäteen. Tasoitusmäärä kasvaa, jos vahinkosuhte alittaa aikaisempien vuosien keskiarvon, ja purkautuu, jos vahinkosuhte ylittää em. keskiarvon. Lisäksi tasoitusmäärään on siirrettävä vahvistettujen perusteiden mukainen määrä, joka voi olla 0-15 prosenttia ao. vakuutusluokan omalla vastuulla olevista vakuutusmaksutuotoista. Tasoitusmäärää on aina myös kasvatettava vuoden alun tasoitusmäärälle lasketulla neljän prosentin korolla.

Vakuutustekninen vastuuelva merkitään taseeseen nettoperiaatteella siten, että velan vähennyseränä esitetään jälleenvakuuttajien osuus. Velka ja siitä vähennetty saaminen eivät ole kuitattavissa keskenään, sillä velkoja ja velallinen eivät niissä ole samat.

h) Henkivakuutuksen vakuutustekninen vastuuelva ja vakuutusten hankintamenot

Vastuuelvaa laskettaessa käytetään sopimuskohtaista laskentaa. Laskuperustekorkokanta valitaan eri vakuutustyypeille turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottotason perusteella.

Vakuutusten hankinnasta aiheutuneet menot esitetään tuloslaskelmassa liikekuluna. Vakuutusten hankintamenoista osa jaksotehtaan myöhemmille vuosille vähentämällä vakuutusmaksuvastuusta ns. zillmerointierä tai aktivoimalla ne siirtosaamiin. Zillmerointin kuoletusaika on enintään kymmenen vuotta ja aktiivaerän enintään neljä vuotta.

Vakuutustekniseen vastuuelvaan sisältyy lisätujen vastuu. Lisäetuja (asiakasetuja) ovat Vakuutusvalvontaviraston määräysten mukaan kaikki ne edut, joihin vakuutusyhtiö ei ole sitoutunut vakuutussopimuksissa, esim. maksun alennukset, lisäsummat, asiakashyvitykset ja lisätuvastuu tulevia asiakashyvityksiä varten. Tilikautena päätettyjen henkivakuutuksen lisätujen (asiakasetujen) vaikutus vakuutustekniseen tulokseen määrätään laskemalla lisätuopäätöksistä aiheutuva vastuuelvan määrä.

Vakuutustekninen vastuuelva merkitään taseeseen nettoperiaatteella kuten vahinkovakuutuksessakin.

i) Henkivakuutuksen kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (asiakasedut). Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina (asiakasedut) näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisätujen tason suhteen pyritään jatkuvuuteen. Kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävät arvotuserot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutuksenottajien kesken synnyttämättä kuitenkaan kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille saamisoikeutta ko. varoihin.

Henki-Pohjola sovelsi kohtuusperiaatetta siten, että yhtiön tavoitteena oli antaa yhtiön tulokseen sidotuille asiakkaiden vakuutussäästöille keskimäärin 1-2 prosenttiyksikköä suurempi tuotto (bruttotuotto ennen liikekustannusten vähentämistä) kuin minkä saisi pituudeltaan vakuutusajaa vastaavasta riskittömästä sijoituksesta. Vuotuisten asiakashyvitysten suuruus ja jatkuvuus määräytyivät tältä pohjalta.

j) Muiden velkojen kirjanpitoarvo

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuuelva merkitään taseeseen nimellisarvoon tai, jos velka on sidottu indeksiin tai muuhun vertailuperusteeseen, muuttuneen vertailuperusteen mukaiseen nimellisarvoa korkeampaan arvoon.

k) Laskennalliset verovelat ja -saamiset

Tuloslaskelmaan merkitään tilikauden ja aikaisempien tilikausien veroihin verotettavan tulon perusteella maksetut tai palautetut sekä maksuunpantavat tai palautettavat verot.

Suomen kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella voidaan tilinpäätökseen kirjata vapaaehtoisia varauksia ja suunnitelman ylittäviä poistoja. Nämä erät ovat verotuksessa vähennyskelpoisia vain, jos ne on vähennetty myös kirjanpidossa. Konsernitilinpäätöksessä vapaaehtoiset varaukset ja suunnitelman ylittävät poistot (poistoero) jaetaan toisaalta tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan sekä toisaalta laskennallisen verovelan muutokseen ja laskennalliseen verovelkaan. Muilta osin laskennallisia verovelkoja ja -saamia ei ole ennen vuotta 2000 merkitty taseeseen.

Vuodesta 2000 alkaen kaikki verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen välisiin jaksotuseroihin sekä muihin väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verovelat ja -saamiset merkitään taseeseen. Aikaisemmillä tilikausilla syntynyt osuus laskennallisista verovelkoista ja -saamisista on merkitty vuonna 2000 satunnaisiin eriin ja tilikaudella syntyneistä eroista aiheutuva osuus on merkitty laskennallisiin veroihin. Arvonkorotusrahastoon ja muuntoeroihin liittyvät laskennalliset verovelat on merkitty suoraan omaan pääomaan. Merkittävimmät erät syntyvät kiinteistöihin kohdistetusta konserniaktiivasta, kiinteistösijoitusten arvonalennuksista ja arvonorotuksista sekä sisäisistä katteista. Laskennallista verovelkaa sisältyy myös liitetiedoissa esitettyihin sijoitusten arvotuseroihin. Tuloutetuihin arvonorotuksiin ei liity verovelkaa, sillä ne luetaan korotusvuoden verotettavaan tuloon ja niistä tehty poisto ja arvonalennus vähennetään vastaavasti verotettavasta tulosta.

Vuodesta 1999 alkaen toimintapääomaan ja vakavaraisuuspääomaan sekä tunnuslukuihin sisältyvistä arvotuseroista on vähennetty laskennallinen verovelka, mikäli sen toteutumista pidetään lähitulevaisuudessa todennäköisenä. Jotkut tunnusluvut on esitetty myös niin, että niitä laskettaessa arvotuseroista on vähennetty laskennallinen verovelka kaikilta osin täysimääräisesti.

Laskennallinen verovelka ja -saaminen esitetään tilinpäätöstä laadittaessa voimassa olevan verokannan mukaisena. Käytetty verokanta on 29 prosenttia (1997-1998 28 %).

l) Toimintapääoma ja vakavaraisuuspääoma

Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta. Keskeisimpänä mittarina käytetään toimintapääomaa, jolla tarkoitetaan varovaiseen käypään arvoon arvostettujen varojen ja velkojen erotusta lisätynä tietyt ehdot täyttävillä pääomalainoilla. Toimintapääoman ja oman pääoman on täytettävä vakuutusyhtiölaissa säädetyt vaatimukset. Vahinkovakuutusyhtiöiden toimintapääoman ja tasoitusmäärän yhteismäärän eli vakavaraisuuspääoman on lisäksi pysyttävä sijoitus- ja vakuutusteknisistä riskeistä riippuvien valvontarajojen puitteissa. Toimintapääoma ja vakavaraisuuspääoma kerrotaan liitetiedoissa.

m) Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoinna olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot muutetaan

euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Sekä tilikaudella että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan ao. tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin tai ulkomaiseen vakuutusliikkeeseen. Ulkomaisen vakuutusliikkeen kurssierot lasketaan vaihtuvien ja vuoden lopun kurssien välisenä erotuksena.

Ulkomaisten tytär- ja osakkuusyritysten tase-erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurssia ja tuloslaskelmaerät käyttäen tilikauden keskikurssia. Voiton tai tappion osalta muodostuva keskikurssiero merkitään konsernin vapaaseen omaan pääomaan. Oman pääoman muuntoerot merkitään jaettuina konsernin sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan.

n) Toimintokohtainen tuloslaskelma

Vakuutusyhtiöiden tuloslaskelmakaava edellyttää toimintokohtaista laskentaa. Liikekulut sekä aineettomien hyödykkeiden ja koneiden ja kaluston poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriin. Korvausten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sisällytetään maksettuihin korvauksiin ja sijoitusten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vain vakuutus- hankinnan ja hoidon sekä yleishallinnon kulut. Menevästä jälleenvakuutuksesta saadut palkkiot ovat liikekulujen vähennyserä. Suoritemyynnistä (muut tuotot) ja konsernihallinnosta aiheutuneet kulut sisältyvät muihin kuluihin. Rakennusten suunnitelmapoistot esitetään sijoitustoiminnan kuluina.

Konsernituloslaskelmassa kaikki erät esitetään konsernieliminoitien jälkeen. Henki-Pohjolan alakonsernin ja Seesam Life:n osuus näin lasketusta sijoitustoiminnan nettotuotosta siirretään muusta kuin vakuutusteknisestä laskelmasta henkivakuutuksen vakuutustekniseen laskelmaan.

o) Toimialakohtaiset tiedot

Toimialaryhmittely muutettiin vuonna 2001 uuden organisaatio- rakenteen mukaiseksi.

Vahinkovakuutussegmenttiin sisältyvät konsernin vahinkovakuutusyhtiöt sekä Palvelu-Pohjola, jonka konttoriverkko hoitaa myös Suomi-yhtiöiden ja Ilmarisen myyntiä ja asiakaspalvelua. Jatkossa konttoriverkon tuotevalikoimaan tulevat myös rahastotuotteet.

Sijoituspalvelusegmentti muodostuu neljästä Conventum-yhtiöstä. Conventum Corporate Finance Oy harjoittaa investointipankkitoimintaa, Conventum Pankkiiriliike Oy toimii Helsingin Pörssissä arvopapereiden ja johdannaisopimusten välittäjänä, sijoitustutkimuksen tuottajana sekä arvopapereiden säilytyspalvelujen tarjoajana, Pohjola Rahastoyhtiö Oy hallinnoi sijoitusrahastoja ja Conventum Asset Management Oy tarjoaa omaisuudenhoitopalveluja.

Konsernin oma sijoitustoiminta-segmentti muodostuu Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oy:n ja Conventum Oy:n taseissa olevista sijoituksista sekä sijoituspalveluiden myynnistä konsernin vahinkovakuutussegmentille ja Suomi-yhtiöille. Conventum Capital Oy hallinnoi Conventumin arvopaperisalkkua.

Muu toiminta sisältää konsernin hallinto- ja IT-palveluyhtiöt sekä Pohjolan ja Conventumin konsernihallinnon. Henki-Pohjolan hankintaan liittyvä konserniaktiiva ja sen poisto on siirretty henkivakuutuksen alle.

Toimialaraportoinnissa on segmenttien sisäiset liiketapahtumat eliminoitu, mutta eri segmenttien väliset liiketapahtumat on jätetty eliminoimatta. Segmenttien välisinä siirtohintoina on käytetty

juridisten yhtiöiden välisiä hintoja. Konttoriverkon Vahinko-Pohjolalle maksamat vuokrat on uudelleen ryhmittelyn seurauksena eliminoitu myös vuosien 1999-2000 tiedoista. Tämä paransi vuoden 2000 liikekulusuhdetta 0,4 prosenttiyksikköä.

Konsernin vakavaraisuuspääomasta on erotettu vahinkovakuutusta harjoittavien tytäryhtiöiden ja Palvelu-Pohjolan tilinpäätösten mukainen vakavaraisuuspääoma vahinkovakuutussegmentille kuuluvaksi. Sijoituspalveluyritysten yhteenlasketut omat pääomat muodostavat tämän segmentin vakavaraisuuspääoman. Lisäksi segmentille on kohdistettu Conventumin konserniliikeyarvo. Muu toiminta-segmentin vakavaraisuuspääoma muodostuu hallinto- ja IT-palveluita myyvien tytäryhtiöiden omista pääomista. Loppuosaa konsernin vakavaraisuuspääomasta esitetään oman sijoitustoiminnan alla.

p) Tunnuslukujen laskentakaavat

Yleistä

Tunnusluvut lasketaan konsernin tietoina valtiovarainministeriön päätöksen ja sitä tarkentavan sosiaali- ja terveysministeriön ohjeen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 21.6.2000 päivätysissä ohjeessa vakuutusyhtiöille luvan poiketa valtiovarainministeriön päätöksen säännöksistä seuraavien tietojen osalta:

- Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden markkina-arvoja ei eritellä erikseen tase-erittäin, sillä kunkin tase-erän yhteenlaskettu käypä arvo kerrotaan liitetietona.
- Tilauksantaa, tutkimus- ja kehitysmenoja ja käyttöomaisuuden bruttoinvestointeja ei esitetä vakuutustoiminnan erityisluonteen perusteella.
- Sijoitetun pääoman tuottoprosentin sijasta esitetään kokonaispääoman tuottoprosentti.

Liikevaihto =

Vahinkovakuutus

- + Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + Sijoitustoiminnan tuotot
- + Muut tuotot
- + Myynnin yhteydessä realisoituneet tuloutetut arvonorotukset

Henkivakuutus

- + Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + Sijoitustoiminnan tuotot sekä arvonorotukset ja niiden oikaisu
- + Muut tuotot

Vakuutusmaksutulo =

Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikevoitto tai -tappio =

Vahinkovakuutus

- ± Voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, sijoitusten arvonorotuksia ja niiden oikaisua, satunnaiseriä ja veroja

Henkivakuutus

- ± Voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, lisäetuja (asiakasetuja), satunnaiseriä ja veroja

Oman pääoman tuotto käyvin arvo in (%) =

± Voitto tai tappio ennen satunnaiseriä ja veroja
 ± Arvonkorotusrahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserojen muutos
 - Verot
 ± Laskennallisen verovelan muutos arvostuseroista
 + Oma pääoma
 + Vähemmistöosuus
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot
 - Laskennallinen verovelka arvostuseroista
 (vuoden alun ja tilinpäätöspäivän keskiarvo)
 Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedit
 sisältyvät vakuutustekniseen vastuuelkaan. Henki-Pohjolan
 omaan pääomaan ja arvostuseroihin liittyvää vakuutuksenotta-
 jien osuutta (ks. kohta i kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa
 erotettu.

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta käyvin arvo in (%) =

± Liikevoitto tai -tappio
 + Vieraan pääoman korot ja kulut
 + Vastuuelvan perustekorko
 ± Sijoitusten arvonkorotukset ja niiden oikaisu (vahinkovakuutus)
 ± Arvonkorotusrahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserojen muutos
 + Taseen loppusumma
 - Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot
 (vuoden alun ja tilinpäätöspäivän keskiarvo)

Omavaraisuusaste käyvin arvo in (%) =

+ Oma pääoma
 + Vähemmistöosuus
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot
 - Laskennallinen verovelka arvostuseroista
 + Taseen loppusumma
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä =

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kuukausien lopussa lasketuis-
 ta henkilökunnan lukumääristä. Laskelmaa oikaistaan yksin-
 omaan osa-aikaisesti palveluksessa olleiden henkilöiden osalta.

Vahinkosuhte (%) (vahinkovakuutus) =

$\frac{\text{Korvauskulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$

Liikekulusuhde (%) (vahinkovakuutus) =

$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot}} \times 100$

Yhdistetty kulusuhde (%) (vahinkovakuutus) =

Vahinkosuhte + liikekulusuhde

Liikekustannussuhde (%) (henkivakuutus) =

+ Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen
 muutosta
 + Korvausten selvittelykulut
 Kuormitustulo

Kuormitustulo on laskuperusteiden mukaan liikekustannusten
 kattamiseen tarkoitettu erä.

Tuotto/kulusuhde (sijoituspalvelut) =

$\frac{\text{Sijoituspalvelutoiminnan tuotot}}{\text{Palkkio-, korko-, hallinto-, poisto- ja muut liiketoimintakulut}}$

Toimintapääoma =

+ Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen
 ± Sijoitusten arvostuserot
 ± Laskennalliset verovelat
 + Pääomallinat
 - Aineettomat hyödykkeet
 ± Muut asetuksella säädetyt erät

Vakavaraisuuspääoma =

Toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuelasta (vahinkovakuutus) =

$\frac{\text{Vakavaraisuuspääoma}}{\text{Vakuutustekninen vastuuelka}} \times 100$
 - Tasoitusmäärä

Vastuunkantokyky (%) (vahinkovakuutus) =

$\frac{\text{Vakavaraisuuspääoma}}{\text{Vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta}} \times 100$

Vakavaraisuusaste (%) (henkivakuutus) =

$\frac{\text{Vakavaraisuuspääoma}}{\text{Vakuutustekninen vastuuelka}} \times 100$
 - Tasoitusmäärä
 - 75 % sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelasta

Osakekohtainen tulos =

± Voitto tai tappio ennen satunnaiseriä ja veroja
 - Verot
 - Vähemmistön osuudet em. eristä
 Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä

Osakekohtainen oma pääoma =

Oma pääoma
 Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä
 Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedit
 sisältyvät vakuutustekniseen vastuuelkaan. Henki-Pohjolan
 omaan pääomaan liittyvää vakuutuksenottajien osuutta
 (ks. kohta i kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa erotettu.

Osakekohtainen substanssi käyvin arvo in =

+ Oma pääoma
 ± Sijoitusten (ml. konserniliikearvo) arvostuserot
 - Laskennallinen verovelka arvostuseroista
 - Vähemmistön osuus arvostuseroista
 Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Yhtiön tavoitteen mukaisesti annetut henkivakuutuksen lisäedit
 sisältyvät vakuutustekniseen vastuuelkaan. Henki-Pohjolan
 omaan pääomaan ja arvostuseroihin liittyvää vakuutuksenotta-
 jien osuutta (ks. kohta i kohtuusperiaate) ei ole laskelmassa
 erotettu.

Osakekohtainen osinko =

$$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$$

Osinko tuloksesta prosentteina =

$$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$$

Efektiiivinen osinkotuotto (%) =

$$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$$

Hinta/voitto -suhde (P/E-luku) =

$$\frac{\text{Osakkeen osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$$

Osakkeiden osakeantioikaistu keskipörssi =

$$\frac{\text{Osakkeen euomääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä}}$$

Osakkeiden osakeantioikaistu alin ja ylin kurssi =

Alin ja ylin kurssi julkisessa kaupankäynnissä

Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi tilikauden päättyessä =

Tilikauden viimeinen kaupantekokurssi

Osakekannan markkina-arvo =

Osakkeiden lukumäärä tilikauden päättyessä x tilikauden viimeinen kaupantekokurssi

Osakkeiden vaihdon kehitys =

Tilikauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä ja sen prosentuaalinen osuus osakesarjan kaikkien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä

Optio-oikeuksien laimennusvaikutus

Osakkeiden lukumäärään lisätään se osakemäärä, johon oikeutuvia optioita on myönnetty, ja siitä vähennetään se osakemäärä, joka olisi voitu hankkia osakkeen käypään arvoon merkinnästä saaduilla varoilla.

2. Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

<i>Konserni</i>	Vakuutus- maksutulo (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Vakuutus- maksutuotot (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Korvauskulut (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälle- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuut- tajien osuus	Vakuutus- tekninen kate
Milj. e						
Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta						
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
2001	120,0	120,2	-163,8	-9,6	-	-53,2
2000	137,8	138,1	-116,1	-8,7	-	13,3
1999	143,9	143,9	-131,3	-7,9	-	4,7
Muu tapaturma ja sairaus						
2001	35,7	35,4	-28,7	-11,0	-0,5	-4,8
2000	35,1	34,9	-27,8	-10,5	-0,3	-3,7
1999	41,7	41,3	-32,6	-13,1	-0,5	-4,9
Moottoriajoneuvonvastuu						
2001	93,9	93,7	-85,2	-19,8	-0,3	-11,6
2000	92,5	90,8	-96,4	-21,8	-0,3	-27,7
1999	88,7	84,9	-109,5	-18,2	-	-42,8
Maa-ajoneuvot						
2001	72,6	73,0	-51,4	-16,8	-	4,8
2000	73,0	72,4	-52,9	-18,0	-	1,5
1999	70,6	68,5	-51,9	-14,9	-	1,7
Alukset, ilma-alukset, raiteilla liikkuva kalusto ja kuljetus						
2001	28,8	28,2	-18,9	-10,3	-0,5	-1,5
2000	27,2	27,0	-21,3	-8,7	-1,1	-4,1
1999	30,3	30,1	-16,1	-9,5	-4,2	0,3
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
2001	102,7	102,2	-95,8	-37,0	-4,9	-35,5
2000	100,8	103,0	-73,8	-34,6	-4,9	-10,3
1999	104,8	105,9	-81,4	-31,4	3,1	-3,8
Vastuu						
2001	29,4	27,7	-23,7	-6,5	-2,5	-5,0
2000	31,1	28,8	-24,8	-5,7	-0,9	-2,6
1999	29,3	22,8	-21,2	-5,4	-0,2	-4,0
Muut						
2001	27,7	26,7	-11,6	-6,0	-8,2	0,9
2000	26,5	22,9	-16,9	-7,3	0,5	-0,8
1999	24,9	21,4	-18,5	-7,9	4,0	-1,0
Ensivakuutus yhteensä						
2001	510,8	507,1	-479,1	-117,0	-16,9	-105,9
2000	524,0	517,9	-430,0	-115,3	-7,0	-34,4
1999	534,2	518,8	-462,5	-108,3	2,2	-49,8
Jälleenvakuutus						
2001	41,8	42,0	-32,8	-7,1	6,8	8,9
2000	27,1	25,7	-71,6	-6,8	36,3	-16,4
1999	29,1	31,2	-20,4	-9,2	-2,2	-0,6
Yhteensä						
2001	552,6	549,1	-511,9	-124,1	-10,1	-97,0
2000	551,1	543,6	-501,6	-122,1	29,3	-50,8
1999	563,3	550,0	-482,9	-117,5	0,0	-50,4

Vahinkovakuutuksen vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

<i>Konserni</i>	Vakuutus- maksutulo (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Vakuutus- maksutuotot (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Korvauskulut (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälle- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuut- tajien osuus	Vakuutus- tekninen kate
Milj. e						
Yhteistakuuerän muutos						
2001						-1,0
2000						-1,0
1999						-0,9
Tasoitumäärän muutos						
2001						26,6
2000						-14,3
1999						-6,4
Yhteensä						
2001						-71,4
2000						-66,1
1999						-57,7

<i>Emoyhtiö</i>	Vakuutus- maksutulo (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Vakuutus- maksutuotot (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Korvauskulut (ennen jälle- vakuuttajien osuutta)	Liikekulut (ennen jälle- vakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia)	Jälleenvakuut- tajien osuus	Vakuutus- tekninen kate
Milj. e						

Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitumäärän muutosta

Ensivakuutus yhteensä						
2001	-	-	0,7	-	-0,7	-
2000	-	-	-0,2	-	0,2	-
1999	-	-	-0,3	-	0,3	-
Jälleenvakuutus						
2001	7,3	2,4	-2,9	-1,6	-0,1	-2,2
2000	21,4	20,8	-64,8	-5,2	37,5	-11,7
1999	21,3	25,5	-23,6	-7,5	1,4	-4,2
Yhteensä						
2001	7,3	2,4	-2,2	-1,6	-0,8	-2,2
2000	21,4	20,8	-65,0	-5,2	37,7	-11,7
1999	21,3	25,5	-23,9	-7,5	1,7	-4,2
Tasoitumäärän muutos						
2001						1,8
2000						10,1
1999						2,7
Yhteensä						
2001						-0,4
2000						-1,6
1999						-1,5

3. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Ensivakuutus				
Kotimaasta	509,9	523,4	-	-
ETA-valtioista	0,3	-	-	-
Muista valtioista	0,6	0,6	-	-
Yhteensä	510,8	524,0	-	-
Jälleenvakuutus				
Vahinkovakuutus	36,5	21,9	7,3	21,4
Henkivakuutus	5,3	5,2	-	-
Yhteensä	41,8	27,1	7,3	21,4
Yhteensä (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	552,6	551,1	7,3	21,4
Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät				
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	5,6	4,9	-	-
Vakuutusmaksuvero	69,9	69,0	-	-
Julkiset maksut				
Palosuojelumaksu	1,1	1,1	-	-
Liikenneturvallisuusmaksu	1,0	1,1	-	-
Työturvallisuusmaksu	2,2	2,5	-	-
Valtiolle perittävä sairaanhoitomaksu	10,8	11,9	-	-
	90,6	90,5	-	-

4. Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

Milj. e	Konserni	
	2001	2000
Ensivakuutus		
Kotimaasta	44,0	334,8
Muista valtioista	0,6	3,1
Yhteensä	44,6	337,9
Jälleenvakuutus		
Henkivakuutus	-	0,1
Yhteensä (ennen jälleenvakuuttajien osuutta)	44,6	338,0
Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät		
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-	-
Ensivakuutuksen vakuutusmaksutulon erittely		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	3,5	63,5
Muu yksilöllinen henkivakuutus	6,9	62,0
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	0,6	12,3
Muu kapitalisaatiosopimus	14,6	84,1
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	2,5	2,5
Muu ryhmähenkivakuutus	2,1	5,5
Yhteensä	30,2	229,9
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	2,3	15,6
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	9,2	55,9
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	0,1	0,6
Muu ryhmäeläkevakuutus	2,8	35,9
Yhteensä	14,4	108,0
Yhteensä	44,6	337,9

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo Ensivakuutuksen vakuutusmaksutulon erittely

Milj. e	Konserni	
	2001	2000
Jatkuvat vakuutusmaksut	23,2	129,7
Kertamaksut	21,4	208,2
Yhteensä	44,6	337,9
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka eivät oikeuta hyvitykseen	-	-
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	38,1	246,0
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	6,5	91,9
Yhteensä	44,6	337,9

5. Henkivakuutuksen maksetut korvaukset ja lisäedut (asiakasedut)

Milj. e	Konserni	
	2001	2000
Maksetut korvaukset		
Ensivakuutus		
Maksetut korvaukset		
Henkivakuutus	48,7	88,9
Eläkevakuutus	9,0	48,1
Yhteensä	57,7	137,0
Takaisinostot		
Henkivakuutus	16,7	48,8
Eläkevakuutus	1,0	5,5
Yhteensä	17,7	54,3
Korvausten selvittelykulut		
Henkivakuutus	0,2	1,8
Eläkevakuutus	0,1	0,7
Yhteensä	0,3	2,5
Ensivakuutus yhteensä	75,7	193,8
Jälleenvakuutus	-	-
Yhteensä	75,7	193,8
Lisäedut		
Tilikauden aikana päätettyjen lisätujen (asiakasetujen) vaikutus vakuutustekniseen tulokseen	7,2	42,2

6. Kokonaisliikekulut tuloslaskelmaerittäin ja toiminnoittain

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Vahinkovakuutus				
Maksetut korvaukset				
Korvausten hoitokulut	41,6	41,2	0,4	0,8
Liikekulut				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	5,0	4,8	-	-
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	4,3	3,5	1,4	3,5
Muut vakuutusten hankintamenot	36,3	34,4	-	0,2
Yhteensä	45,6	42,7	1,4	3,7
Vakuutusten hoitokulut	51,6	55,5	0,1	0,7
Hallintokulut	26,9	23,9	0,1	0,9
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-6,1	-4,1	-	-1,3
Liikekulut yhteensä	118,0	118,0	1,6	4,0
Sijoitustoiminnan kulut				
Sijoitusten hoitokulut (oma organisaatio)	2,8	2,3	-	0,1
Muut kulut				
Palvelumyynnin kulut	8,1	6,7	33,7	31,3
Vahinkovakuutus yhteensä	170,5	168,2	35,7	36,2
Henkivakuutus				
Maksetut korvaukset				
Korvausten hoitokulut	0,3	2,4		
Liikekulut				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	0,4	3,1		
Muut vakuutusten hankintamenot	1,2	10,3		
Yhteensä	1,6	13,4		
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos	-	-0,9		
Vakuutusten hoitokulut	1,4	8,2		
Hallintokulut	0,7	3,1		
Liikekulut yhteensä	3,7	23,8		
Sijoitustoiminnan kulut				
Sijoitusten hoitokulut (oma organisaatio)	0,4	1,2		
Muut kulut				
Palvelumyynnin kulut	0,7	3,8		
Henkivakuutus yhteensä	5,1	31,2		

Kokonaisliikekulut tuloslaskelmaerittäin ja toiminnoittain

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Muut toiminnot				
Sijoitustoiminnan kulut				
Sijoitusten hoitokulut (oma organisaatio)	0,6	0,2	0,4	0,2
Muut kulut				
Hallintokulut	10,0	13,4	9,5	13,4
Sijoituspalvelutoiminnan kulut	4,2	-	-	-
Muut palvelumyynnin kulut	32,2	13,1	-	-
Muut toiminnot yhteensä	47,0	26,7	9,9	13,6
Kokonaisliikekulut yhteensä	222,6	226,1	45,6	49,8
Kokonaisliikekuluihin sisältyy				
Aineettomien hyödykkeiden sekä koneiden ja kaluston suunnitelmapoistoja	14,0	14,4	6,5	5,4
Liikearvon poistoja	0,3	0,4	-	-
Aineettomien hyödykkeiden sekä koneiden ja kaluston myyntivoittoja ja -tappioita	-0,1	-0,1	-	-

7. Erittely henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa				
Palkat ja palkkiot	91,6	89,9	7,3	7,4
Eläkekulut	17,1	14,9	2,9	0,2
Muut henkilösivukulut	7,6	7,3	0,8	0,6
Yhteensä	116,3	112,1	11,0	8,2
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana				
Konttorihenkilöstö	2 338	2 355	137	164
Myyntihenkilöstö	293	278	-	-
Kiinteistöhenkilöstö	59	71	52	63
Yhteensä	2 690	2 704	189	227

Hallituksen jäseniä ja toimitusjohtajia koskevat tiedot

Konserni	2001	2000
Hallitusten jäsenten palkat ja palkkiot näistä tehtävistä	0,5	0,2
Toimitusjohtajien palkat ja palkkiot näistä tehtävistä	1,8	1,4
Yhteensä	2,3	1,6
Emoyhtiö	2001	2000
Hallitusten jäsenten palkat ja palkkiot näistä tehtävistä	0,4	0,2
Toimitusjohtajien palkat ja palkkiot näistä tehtävistä	0,6	0,5
Yhteensä	1,0	0,7

Hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajille myönnettyjä rahalainoja ei ole.

Hallituksen jäseniä ja toimitusjohtajia koskevia vakuuksia tai vastuusitoumuksia ei ole.

Jos emoyhtiön hallituksen puheenjohtaja on tässä toimessa vuoden 2006 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti, eikä häntä enää siinä yhtiökokouksessa tai sen jälkeen valita hallituksen puheenjohtajaksi ja toimisopimus lakkaa, hänellä on oikeus saada eläke, jonka määrä on 60 % vain tästä toimesta lasketusta työntekijäin eläkelain mukaisesta palkasta. Muiden hallitusten jäsenten hyväksi ei ole annettu eläkesitoumuksia näistä tehtävistä.

Emoyhtiön toimitusjohtajalla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta. Emoyhtiön eläkkeelle siirtyneellä toimitusjohtajalla on oikeus eläkkeeseen, jonka määrä on 60 % tästä palvelussuhteesta kertyneestä työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta.

Tytäryhtiöiden toimitusjohtajilla on oikeus 63 vuotta täytettyään siirtyä eläkkeelle, jonka määrä on 60 % työntekijäin eläkelain mukaan lasketusta eläkepalkasta, edellyttäen että heillä 63 vuoden iässä on vähintään 30 palvelusvuotta. Eräällä aikaisemmalla toimitusjohtajalla on oikeus 60 vuotta täytettyään siirtyä täydelle työntekijäin eläkelain mukaiselle 60 %:n eläkkeelle.

8. Sijoitustoiminnan nettotuotto

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot	-	-	364,5	685,7
Muut tuotot	-	-	0,2	0,3
Yhteensä	-	-	364,7	686,0
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyrityksiin				
Osinkotuotot	-	-	1,9	1,3
Korkotuotot	-	0,3	-	-
Yhteensä	-	0,3	1,9	1,3
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Osinkotuotot	-	-	-	-
Muut	0,3	0,2	-	-
Muut tuotot	-	-	-	-
Muut	12,8	23,2	-	-
Yhteensä	13,1	23,4	-	-
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	57,3	106,7	14,1	15,9
Korkotuotot	-	-	-	-
Samana konsernin yritykset	-	-	1,2	1,0
Muut	89,6	176,5	16,6	31,8
Muut tuotot	3,7	8,6	1,3	1,1
Yhteensä	150,6	291,8	33,2	49,8
Yhteensä	163,7	315,5	399,8	737,1
Arvon alentumisten palautukset	35,7	21,6	0,4	1,3
Myyntivoitot	140,2	1 240,5	8,0	158,3
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	339,6	1 577,6	408,2	896,7
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista				
Kulut muista sijoituksista	10,6	15,4	-	-
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	8,7	13,4	1,4	1,8
Samana konsernin yritykset	-	-	1,3	1,3
Muut	4,9	2,9	1,2	0,9
Yhteensä	24,2	31,7	3,9	4,0
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	98,0	144,6	0,4	3,2
Rakennusten suunnitelmapoistot	4,8	6,8	-	-
Konserniliikkeen poistot	0,1	0,3	-	-
Yhteensä	102,9	151,7	0,4	3,2
Myyntitappiot	20,8	76,1	1,6	29,4
Sijoitustoiminnan kulut yhteensä	147,9	259,5	5,9	36,6

Sijoitustoiminnan nettotuotto

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua	191,7	1 318,1	402,3	860,1
Sijoitusten arvonkorotus	0,4	13,6	-	-
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-10,4	-18,3	-	-
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	181,7	1 313,4	402,3	860,1
Sijoitustoiminnan nettotuottoon sisältyy				
Vakuutusliikkeen kurssitappioita/-voittoja	-2,8	-4,3	0,1	-0,7
Muita sijoitustoiminnan kurssivoittoja/-tappioita	-	1,7	0,2	0,3
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	-16,4	-21,0	-	-
Conventumia koskevat erittelyt:				
Arvopaperikaupan nettotulot eriteltynä				
Noteeratun sijoitustoiminnan nettotuoto	1,9			
Tilikauden aikana ostettujen ja myytyjen vaihtuviin vastaaviin luettujen arvopapereiden yhteenlasketut määrät				
Osakkeet ja osuudet				
Myynnit	281,9			
Ostot	279,3			

9. Tuloksen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat tuotto- ja kuluerät ja satunnaiserät

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Vahinkovakuutus				
Vakuusmaksutulo				
Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksusaamisten arviointivirhe	-11,3	11,3	-	-
Korvausvastuun muutos (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)				
Vastuuvélkaperusteiden muutos	-43,9	-8,8	-	-
Henkivakuutus				
Sijoitusten arvonkorotus (muu kuin arvostusperiaatteesta johtuva)	-	10,3		
Satunnaiset erät				
Tytäryhtiöiden myyntivoitto	176,9		99,2	
Tytäryhtiöiden myyntitappio	-0,4		-0,4	
Myyntivoiton/tappion tilikauden vero	-28,5		-28,5	
Myyntivoiton/tappion laskennallinen vero	4,4		-0,1	
	152,4	-	70,2	-
Laskennallinen vero edellisiltä tilikausilta	-	-0,1	-	0,6

10. Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Rakennukset ja rakennelmat

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan rakennuskohtaisesta hankintamenosta ja tuloutetusta arvonkorotuksesta rakennuksen arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat keskimääräisesti seuraavat:

Asuinrakennukset	50 vuotta	2 %
Toimisto- ja hotellirakennukset	30-50 vuotta	2-3,3 %
Liike- ja teollisuusrakennukset	20-50 vuotta	2-5 %
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta	6,7-10 %
Aktivoidut korjaus- ja muutostyöt	10-20 vuotta	5-10 %
Muut aktiivat	10 vuotta	10 %
Tuloutetut arvonkorotukset	kuten rakennus	
Rahastoidut arvonkorotukset	ei poistoa	

Aineettomat hyödykkeet sekä koneet ja kalusto

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hyödykekohtaisesta (aikaisempina vuosina osittain hyödykeryhmäkohtaisesta) hankintamenosta hyödykeryhmän arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat:

Aineettomat oikeudet (atk-ohjelmat)	5 vuotta	20 %
Liikearvo	10 vuotta	10 %
Konserniliikearvo	5-20 vuotta	5-20 %
	tai kuten vastaava kohdistettu konserniaktiiva	
Aktivoitu atk-suunnittelu	5 vuotta	20 %
Kiinteistösjoiutuksiin liittyvät pitkävaikutteiset menot	10 vuotta	10 %
Työasemat	3 vuotta	33,3 %
Kuljetusvälineet ja muut atk-laitteet	5 vuotta	20 %
Muut koneet ja kalusto	5-10 vuotta	10-20 %

A-Vakuutuksen liikearvon poisto aika (10 vuotta) perustuu vakuutuskannan pysyvyyteen.

Conventumin konserniliikearvon poisto aika (20 vuotta) perustuu liiketoiminnan luonteeseen sekä toimialan kasvuodotuksiin, mistä johtuen tulon odotukset ovat luonteeltaan pitkäaikaisia.

11. Aineettomien hyödykkeiden sekä koneiden ja kaluston muutokset

<i>Konserni</i> Milj. e	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Konserni- liikearvo	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Koneet ja kalusto
Hankintameno 1.1.2001	24,8	26,5	133,8	12,5	46,4
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-6,9	-	-	-	-12,8
Kohdistetusta konserniaktiivasta	-	-	-3,8	-	-
Uudet yhtiöt	1,1	-	2,8	1,9	3,9
Lisäykset	5,8	13,1	16,8	1,4	7,3
Vähennykset	-0,7	-9,1	-124,4	-2,0	-2,2
Hankintameno 31.12.2001	24,1	30,5	25,2	13,8	42,6
Kertyneet poistot 1.1.2001	-11,8	-19,8	-88,3	-5,7	-28,2
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	6,8	-	-	-	12,8
Kohdistetusta konserniaktiivasta	-	-	-0,1	-	-
Uudet yhtiöt	-	-	-0,7	-0,5	-1,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,3	3,3	90,8	0,8	0,7
Tilikauden poistot	-4,0	-0,4	-4,5	-2,2	-5,6
Kertyneet poistot 31.12.2001	-8,7	-16,9	-2,8	-7,6	-21,5
Kirjanpitoarvo 31.12.2001	15,4	13,6	22,4	6,2	21,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2000	12,9	6,7	45,5	6,9	18,2
Konserniliikearvo 31.12.2001			22,4		
Konsernireservi 31.12.2001			-		
Yhteensä 31.12.2001			22,4		
Konserniliikearvon poisto			-4,5		
Konsernireservin vähennys			-		
Yhteensä			-4,5		
<i>Emoyhtiö</i> Milj. e	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Konserni- liikearvo	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Koneet ja kalusto
Hankintameno 1.1.2001	12,6			0,9	20,6
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1,1			-	-3,2
Lisäykset	3,9			-0,7	4,8
Vähennykset	-			-	-0,3
Hankintameno 31.12.2001	15,4			0,2	21,9
Kertyneet poistot 1.1.2001	-4,5			-0,1	-15,0
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	1,1			-	3,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-			-	0,2
Tilikauden poistot	-2,9			-	-3,4
Kertyneet poistot 31.12.2001	-6,3			-0,1	-15,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2001	9,1			0,1	6,9
Kirjanpitoarvo 31.12.2000	8,1			0,8	5,6

12. Sijoitusten kirjanpitoarvo, käypä arvo ja arvostusero

<i>Konserni</i> Milj. e	Jäljellä oleva hankintameno 2001	Kirjanpitoarvo 2001	Käypä arvo 2001	Jäljellä oleva hankintameno 2000	Kirjanpitoarvo 2000	Käypä arvo 2000
Kiinteistösjoiutukset						
Kiinteistöt	155,4	173,5	207,9	160,4	179,3	228,4
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	12,2	12,2	12,5	13,3	13,2	14,3
Muut kiinteistöosakkeet	16,7	16,7	17,2	18,2	18,2	18,8
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	2,7	2,7	2,7
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet osakkuusyrityksissä	20,9	19,0	21,0	11,8	12,3	11,9
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Rahoitusmarkkinavälineet	0,1	0,1	0,2	1,6	1,6	1,7
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	750,1	753,2	1 565,3	1 443,0	1 457,4	3 032,2
Rahoitusmarkkinavälineet	1 253,3	1 254,0	1 273,7	2 795,6	2 796,0	2 842,1
Muut lainasaamiset	0,1	0,1	0,1	0,8	0,8	0,8
Talletukset	56,0	56,0	56,0	41,4	41,4	41,4
Jälleenvakuutustalletesaamiset	7,0	7,0	7,0	7,1	7,1	7,1
	2 272,0	2 292,0	3 161,1	4 496,1	4 530,2	6 201,6
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	62,8	68,2	71,6	67,4	72,8	80,1
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintameno erotusta	-3,0			-24,9		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		11,5			23,4	
Arvonorotusrahastoon merkittyjä arvonorotuksia		10,4			10,3	
		21,9			33,7	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			869,1			1 671,4
Conventumia koskevat erittelyt:						
Saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin velallisen muilla veloilla						
Saamistodistukset, muilta		3,7				
Saamistodistukset omaisuuslajeittain jaoteltuina julkisesti noteerattuihin ja muihin						
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat, ei noteeratut						
Vaihtovelkakirjalainat		3,7				
Pääomalainat		0,3				
Osakkeet ja osuudet omaisuuslajeittain jaoteltuina julkisesti noteerattuihin ja muihin						
Osakkeet ja osuudet						
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat, julkisesti noteeratut		5,5				
Muut, ei noteeratut		26,8				

Emoyhtiö Milj. e	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
	2001	2001	2001	2000	2000	2000
Kiinteistösijoytukset						
Muut kiinteistöosakkeet	-	-	-	0,1	0,1	0,1
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	226,6	226,6	391,1	313,2	313,2	315,2
Lainasaamiset	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5
Sijoitukset omistusyhteisyriyksissä						
Osakkeet ja osuudet	9,4	9,4	9,7	9,1	9,1	9,2
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	145,9	147,1	605,7	128,5	129,7	1 016,1
Rahoitusmarkkinavälineet	206,8	206,8	207,4	37,7	37,7	39,3
Muut lainasaamiset	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Talletukset	8,7	8,7	8,7	11,0	11,0	11,0
Jälleenvakuutustalletsaamiset	-	-	-	0,5	0,5	0,5
	598,9	600,1	1 224,1	501,7	502,9	1 393,0
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	-	-	-	0,1	0,1	0,1
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintameno erotusta	0,9			-3,2		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		1,2			1,2	
Arvonorotusten periaatteet ks. liitetieto 1 e.						
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			624,0			890,1

13. Kiinteistösijoytukset

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet				
Hankintameno 1.1.	282,7	365,9	0,1	0,1
Lisäykset	62,5	5,4	-	-
Vähennykset	-80,8	-88,6	-0,1	-
Hankintameno 31.12.	264,4	282,7	-	0,1
Arvonorotukset 1.1.	25,0	37,0	-	-
Vähennykset	-	-12,0	-	-
Arvonorotukset 31.12.	25,0	25,0	-	-
Kertyneet poistot 1.1.	-64,2	-80,1	-	-
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	7,3	22,7	-	-
Tilikauden poistot	-4,8	-6,8	-	-
Kertyneet poistot 31.12.	-61,7	-64,2	-	-
Arvon alentumiset 1.1.	-32,8	-42,9	-	-
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	8,1	16,8	-	-
Tilikauden arvonalentumiset	-0,6	-6,9	-	-
Arvonalentumisten palautukset	-	0,2	-	-
Arvon alentumiset 31.12.	-25,3	-32,8	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	202,4	210,7	-	0,1

14. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	5,3	3,4	318,4	310,9
Lisäykset	-	3,0	107,5	7,8
Vähennykset	-2,8	-	-196,7	-0,3
Siirrot erien välillä	-	-1,1	-	-
Hankintameno 31.12.	2,5	5,3	229,2	318,4
Arvon alentumiset 1.1.	-2,6	-2,3	-5,2	-3,6
Vähennysten kertyneet arvonalentumiset	0,1	-	2,6	-
Tilikauden arvonalentumiset	-	-0,3	-	-2,8
Arvonalentumisten palautukset	-	-	-	1,2
Arvon alentumiset 31.12.	-2,5	-2,6	-2,6	-5,2
Kirjanpitoarvo 31.12.	-	2,7	226,6	313,2
Lainasaamiset				
Hankintameno 1.1.	-	-	1,5	-
Lisäykset	-	-	1,4	4,7
Vähennykset	-	-	-1,5	-3,2
Hankintameno 31.12.	-	-	1,4	1,5

15. Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Osakkeet ja osuudet				
Hankintameno ja osakkuusyritysten yhdistelyyn liittyvät oikaisut 1.1.	12,4	11,6	9,1	9,0
Lisäykset	7,3	0,8	0,3	0,1
Vähennykset	-0,6	-	-	-
Hankintameno ja osakkuusyritysten yhdistelyyn liittyvät oikaisut 31.12.	19,1	12,4	9,4	9,1
Kertyneet poistot (konserniaktiiva/passiiva) 1.1.	0,1	0,1	-	-
Vähennysten kertyneet poistot	-	-	-	-
Kertyneet poistot (konserniaktiiva/passiiva) 31.12.	0,1	0,1	-	-
Arvon alentumiset 1.1.	-	-	-	-0,1
Vähennysten arvonalentumiset	-	-	-	0,1
Arvon alentumiset 31.12.	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	19,2	12,5	9,4	9,1

Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Konserniaktiivan poistamatta oleva määrä 31.12.	4,5	-		
Konsernipassiivan tulouttamatta oleva määrä 31.12.	-	0,1		
Rahoitusmarkkinavälineet				
Hankintameno 1.1.	1,7	-		
Lisäykset	0,3	1,7		
Vähennykset	-1,8	-		
Hankintameno 31.12.	0,2	1,7		
Arvon alentumiset 1.1.	-0,1	-		
Vähennysten kertyneet arvonalentumiset	0,1	-		
Tilikauden arvonalentumiset	-0,1	-0,1		
Arvon alentumiset 31.12.	-0,1	-0,1		
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,1	1,6		

16. Muut lainasaamiset vakuuden mukaan ryhmiteltyinä

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Vakuutuskirja	-	0,7	-	-
Muut, ei vakuutta	0,1	0,1	0,1	0,1
Yhteensä	0,1	0,8	0,1	0,1

Lainasaamiisiin ei sisälly lähipiirilainoja.

17. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

Milj. e	Konserni 2001		Konserni 2000	
	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjapitoarvo)	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo (=kirjapitoarvo)
Osakkeet ja sijoitusrahasto-osuudet	-	-	181,1	194,9
Etukäteen hankitut sijoitukset	-	-	-3,7	-3,8
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelkaa vastaavat sijoitukset	-	-	177,4	191,1
Rahat ja pankki- ym. saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu	-	-	-	1,7

18. Omistukset muissa yrityksissä

Milj. e Yrityksen nimi	Viimeksi laaditun voitro/tappio	tilinpäätöksen oma pääoma	Kotipaikka	Toimiala	Omistuosuus/ ääniosuus %	Konserni Emoyhtiö	
						2001 Kirjanpito- arvo	2001 Kirjanpito- arvo
Saman konsernin yritykset							
Conventum Asset Management Oy			Helsinki	Omaisuudenhoito	99,17		
Conventum Capital Oy			Helsinki	Sijoitustoiminta	99,17		
Conventum Corporate Finance Oy			Helsinki	Investointipankkitoiminta	99,17		
Conventum Pankkiiriliike Oy			Helsinki	Arvopaperivälitys	99,17		
Conventum Oyj			Helsinki	Omistusyhteisö	99,17		58,1
Conventum Oyj optio 1999							2,7
Conventum Oyj optio 2000-2001							0,9
Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International			Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00		21,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen			Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00		
Northclaims Oy			Helsinki	Haveriasioimisto	100,00		
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola			Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00		67,3
Moorgate Insurance Company Limited			Iso-Britannia	Vahinkovakuutus	100,00		13,2
Moorgate Insurance (Nominees) Limited			Iso-Britannia	Vahinkovakuutus	100,00		
Russia Life Investments Limited			Iso-Britannia	Omistusyhteisö	69,56/82,11		1,7
Closed Joint Stock Company "RLIR"			Venäjä	Omistusyhteisö	69,56/82,11		
Closed Joint Stock Insurance Company "Principal"			Venäjä	Vahinkovakuutus	69,56/82,11		
Finnish Insurance Services Oy			Helsinki	Ei toimintaa	100,00		-
Osmo Oy			Helsinki	Ei toimintaa	100,00		-
Pohjola International Consulting Oy			Helsinki	Ei toimintaa	100,00		-
Pohjola Rahastoyhtiö Oy			Helsinki	Sijoitusrahastotoiminta	100,00		
Pohjolan A-vakuutus Oy			Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00		42,0
Pohjolan Asiakaspalvelu Oy			Helsinki	Myynti ja asiakaspalvelu	100,00		10,3
Pohjolan Hallintopalvelu Oy			Helsinki	Hallintopalvelut	100,00		6,2
Pohjolan Systeemipalvelu Oy			Helsinki	Tietotekniikkapalvelut	100,00		1,7
Pohjolan Atk-palvelu Oy			Helsinki	Atk-käyttöpalvelut	40/60		1,5
Saman konsernin yritykset, ei yhdistelty							
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma (selvitystilassa)	-	-0,3	Helsinki	Vahinkovakuutus	100,00	-	0,0
Pohjola Insurance Consulting Polska S.A.			Puola	Ei toimintaa	100,00	-	0,0
						-	226,6
Omistusyhteisyrietykset							
Osakkuusyrietykset, yhdistelty konsernitilin- päätökseen pääomaosuusmenetelmällä							
Autovahinkokeskus Oy			Espoo	Vahinkotavaran myynti	27,75	0,9	
Delfoi Oy			Espoo	Tuotannon e-business ratkaisut	28,58	0,8	
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"			Latvia	Vahinkovakuutus	45,00	1,7	0,7
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"			Liettua	Vahinkovakuutus	44,42	0,1	0,5
Lonix Oy			Leppävirta	Teoll.automaatio- järjestelmien valmistus	20,00	1,8	
Madonion.com Oy			Espoo	Tietoteknisten ohjelmistojen valmistus	32,51	2,2	
Pirene Oy			Helsinki	Pintamaan ja jätteiden käsittely	30,65	0,7	
Pohjanmaan Mikro Oy			Kempele	Tietokoneiden valmistus ja myynti	25,00	1,1	
Seesam International Insurance Company Ltd			Viro	Vahinkovakuutus	49,00	1,9	1,0
Vahinkopalvelu Oy			Loppi	Vahinkotavaran myynti	46,67	0,6	
Suomen turvatarkastus Oy			Helsinki	Lakisääteiset turvatarkastukset	47,00	-	
Osakkuusyrietyt, ei yhdistelty							
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	45,0	105,8	Helsinki	Työeläkevakuutus	68,57/24,75	7,2	7,2
						19,0	9,4
Omistusyhteisyrietyt, ei yhdistelty							
Euro-Center Holding A/S	-	1,4	Tanska	Korvauspalvelut	16,67	0,2	-

Omistukset muissa yrityksissä

Milj. e						Konserni Emoyhtiö		
	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen voitto/tappio oma pääoma		Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus/ ääniösuus %	Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo	
Osakkuusyritykset, yhdistelty konsernitilin- päätökseen suhteellisesti (50 %) yhteisyrityksenä								
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki			Helsinki	Kiinteistön hallinta	50,00	-	-	
Osakkuusyritykset, ei yhdistelty								
Asunto Oy Einonkatu 8		- 0,2	Imatra	Kiinteistön hallinta	42,77	0,4		
Asunto Oy Espoon Haukatie 2		- 0,7	Espoo	Kiinteistön hallinta	25,00	0,2		
Kiinteistö Oy Ereläesplanadi 12		-0,1 11,0	Helsinki	Kiinteistön hallinta	27,18	6,0		
Asunto Oy Forssan Hämeentie 11		- 2,1	Forssa	Kiinteistön hallinta	25,26	0,5		
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki 6		- 1,3	Helsinki	Kiinteistön hallinta	27,01	-		
Joensuun Metsätalo Oy		- 3,2	Joensuu	Kiinteistön hallinta	20,63	0,9		
Kiinteistö Oy Kaarinan City		- 1,0	Kaarina	Kiinteistön hallinta	34,38	0,2		
Kiinteistö Oy Kiteen Yhdyskulma		- 0,1	Kitee	Kiinteistön hallinta	24,42	0,1		
Asunto Oy Loimaan Pohjolankulma		- 1,3	Loimaa	Kiinteistön hallinta	27,19	0,2		
Kiinteistö Oy Nokian Nosturikatu 18		- 0,1	Helsinki	Kiinteistön hallinta	33,33	-		
Sarvik Oy		0,3 -1,3	Kirkkonummi	Kiinteistön hallinta	20,00	0,3		
Asunto Oy Veräjänmäenmutka		- 0,2	Helsinki	Kiinteistön hallinta	31,11	0,5		
Asunto Oy Vilkenintie 18		- 0,3	Helsinki	Kiinteistön hallinta	25,00	0,3		
Kiinteistö Oy Ylivieskan Asemankulma		- 1,2	Ylivieska	Kiinteistön hallinta	25,22	0,2		
Asunto Oy Ranta		- 4,2	Hämeenlinna	Kiinteistön hallinta	27,12	0,6		
Asunto Oy Oravanpyörä		- 1,5	Vaasa	Kiinteistön hallinta	30,36	0,5		
Kiinteistö Oy Nisulanportti		- 0,8	Jyväskylä	Kiinteistön hallinta	34,72	0,4		
Kiinteistö Oy Kulmaleveri		- 0,9	Oulu	Kiinteistön hallinta	23,77	0,7		
Kiinteistö Oy Vilhonkulma		- 0,5	Mikkeli	Kiinteistön hallinta	20,39	0,2		
						12,2	-	

Omistukset muissa yrityksissä

Milj. e	Konserni				Emoyhtiö		
	Kotipaikka	Omistus- osuus %	Kirjanpito- arvo	Käypä- arvo	Omistus- osuus %	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo
Muut yritykset							
Kotimaiset yhtiöt, noteeratut							
Aldata Solution Oyj		Suomi	0,69	0,9	0,9		
Alma Media Oyj		Suomi	2,93	8,0	8,5		
Amer-yhtymä Oyj		Suomi	0,69	4,4	5,0		
Aspocomp Group Oyj		Suomi	3,94	0,8	4,8		
AvestaPolarit Oyj Abp		Suomi	0,13	1,7	1,9		
Biotie Therapies Oyj		Suomi	1,83	1,4	1,4		
Comptel Oyj		Suomi	0,28	0,9	0,9		
Done Solutions Oyj		Suomi	7,20	1,0	1,0		
Elisa Communications Oyj		Suomi	0,56	10,5	10,6		
Finnlines Oyj		Suomi	3,47	14,2	16,0	0,73	3,0 3,3
Fortum Oyj		Suomi	0,62	14,8	25,0	0,19	4,0 7,4
Huhtamäki Oyj		Suomi	2,38	10,7	21,4	0,42	2,7 3,8
Incap Oyj		Suomi	18,75	3,3	3,3		
Instrumentarium Oyj		Suomi	1,22	10,0	13,8		
J.W.Suominen Yhtymä Oyj		Suomi	4,33	0,9	4,1		
Jaakko Pöyry Group Oyj		Suomi	0,86	1,9	1,9		
JOT Automation Group Oyj		Suomi	0,67	0,6	0,6		
KCI Konecranes International Oyj		Suomi	0,17	0,7	0,7		
Kemira Oyj		Suomi	1,45	11,8	11,8		
Kesko Oyj		Suomi	1,39	12,9	12,9		
Kone Oyj		Suomi	6,15	8,3	102,9	3,27	4,3 54,7
Lassila & Tikanoja Oyj		Suomi	4,33	2,2	12,3		
Lemminkäinen Oyj		Suomi	6,89	10,4	15,2		
Lännen Tehtaat Oyj		Suomi	2,55	1,1	1,8		
Martela Oyj		Suomi	4,58	1,7	2,3		
Metso Oyj		Suomi	1,39	22,4	22,4		
Nokia Oyj		Suomi	0,03	8,4	47,3		
Nokian Renkaat Oyj		Suomi	0,47	1,4	1,8		
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj		Suomi	0,28	1,6	1,8		
Olvi Oyj		Suomi	0,89	0,7	0,7		
Orion-yhtymä Oyj		Suomi	1,24	16,6	16,7		
Outokumpu Oyj		Suomi	0,17	2,5	2,5		
Oyj Hartwall Abp		Suomi	0,07	0,9	1,0		
Oyj Leo Longlife Plc		Suomi	3,06	0,6	0,6		
Perlos Oyj		Suomi	0,30	1,9	1,9		
Polar Kiinteistöt Oyj		Suomi	0,89	0,6	0,6		

Omistukset muissa yrityksissä

Milj. e Yrityksen nimi	Kotipaikka	Omistus- osuus %	Konserni 2001		Omistus- osuus %	Emoyhtiö 2001	
			Kirjanpito- arvo	Käypä- arvo		Kirjanpito- arvo	Käypä- arvo
Rakentajain Konevuokraamo Oyj	Suomi	7,80	0,9	5,3			
Rautakirja Oyj	Suomi	8,15	4,1	23,6	4,07	2,0	11,8
Rautaruukki Oyj	Suomi	0,66	3,7	3,7			
Sampo Oyj	Suomi	0,05	2,4	2,4			
SanomaWSOY Oyj	Suomi	2,12	2,1	33,5	0,88	0,9	13,6
Silja Oyj Abp	Suomi	1,88	2,0	2,0			
Sonera Oyj	Suomi	0,17	11,0	11,0			
Suomen Spar Oyj	Suomi	4,59	1,5	1,5			
Tamfelt Oyj Abp	Suomi	1,13	2,1	2,6			
Technopolis Oyj	Suomi	1,94	0,6	0,7			
Teleste Oyj	Suomi	0,36	0,5	0,7			
Tietoator Oyj	Suomi	0,74	1,6	18,4	0,32	0,4	8,0
UPM-Kymmene Oyj	Suomi	2,55	39,1	246,9	1,07	22,1	103,8
Uponor Oyj	Suomi	0,92	5,4	6,6			
Wärtsilä Oyj Abp	Suomi	0,23	2,9	2,9			
YIT-Yhtymä Oyj	Suomi	9,29	12,4	36,9		2,4	7,2
Muut osakkeet			2,7	5,2			
Ulkomaiset yhtiöt, noteeratut							
ABN Amro Holding NV	Alankomaat	0,00	1,3	1,3			
Ahold NV	Alankomaat	0,01	2,8	3,0			
Allianz AG Holding	Saksa	0,00	2,2	2,2			
American International Group, Inc.	Yhdysvallat	0,00	1,0	1,4			
AOL Time Warner Inc.	Yhdysvallat	0,00	1,3	1,3			
Assa Abloy Ab	Ruotsi	0,03	1,7	1,7			
Astra-Zeneca Plc	Iso-Britannia	0,00	1,3	1,8			
Atlas Copco Ab	Ruotsi	0,06	2,1	2,3			
Aventis SA	Ranska	0,00	2,2	2,6			
Axa	Ranska	0,00	1,3	1,3			
BNP Paribas	Ranska	0,00	2,0	2,2			
BP Plc	Iso-Britannia	0,00	5,2	5,5			
Cap Gemini SA	Ranska	0,02	1,8	1,8			
Citigroup Inc.	Yhdysvallat	0,00	1,0	1,4			
Danisco A/S	Tanska	0,08	1,8	1,8			
Deutsche Bank AG	Saksa	0,00	1,8	1,8			
E.N.I.	Italia	0,01	3,6	3,8			
Electrolux Ab	Ruotsi	0,02	1,3	1,3			
Eniro Ab	Ruotsi	0,10	1,4	1,4			
Fannie Mae	Yhdysvallat	0,00	0,8	1,2			
Freddie Mac	Yhdysvallat	0,00	0,7	1,1			
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ)	Ruotsi	4,53	84,9	371,7	4,53	84,9	371,7
General Electric Company	Yhdysvallat	0,00	1,6	1,6			
Glaxosmithkline plc	Iso-Britannia	0,00	5,4	5,8			
Home Depot, Inc.	Yhdysvallat	0,00	1,1	1,2			
ING Group NV	Alankomaat	0,01	3,1	3,1			
Intel Corporation	Yhdysvallat	0,00	2,1	2,1			
International Business Machines Corp.	Yhdysvallat	0,00	1,4	1,8			
ISS-International Service System	Tanska	0,09	2,2	2,2			
Microsoft Corporation	Yhdysvallat	0,00	3,3	3,3			
Nestle S.A.	Sveitsi	0,00	2,4	2,9			
Nordea AB	Ruotsi	0,84	26,4	35,9			
Novartis AG	Sveitsi	0,00	2,8	3,0			
Novo-Nordisk A/S	Tanska	0,01	1,7	1,8			
Novozymes A/S	Tanska	0,07	1,0	1,0			
Pearson Plc	Iso-Britannia	0,01	1,3	1,3			
Pfizer Inc.	Yhdysvallat	0,00	1,0	1,3			
Philips Electronics NV	Alankomaat	0,00	1,5	1,7			
Procter & Gamble Company	Yhdysvallat	0,00	1,1	1,2			
Sandvik Ab	Ruotsi	0,03	2,0	2,0			
SAP AG	Saksa	0,00	2,0	2,0			
Securitas Ab	Ruotsi	0,02	1,7	1,8			
Siemens AG	Saksa	0,00	1,2	1,2			
Swatch Group AG	Sveitsi	0,05	0,9	1,8			
Svenska Handelsbanken Ab	Ruotsi	0,03	3,4	3,4			
Telecom Italia Mobile	Italia	0,00	1,2	1,2			
Telefonica S.A.	Espanja	0,00	1,8	1,9			
Total Fina Elf SA	Ranska	0,00	1,4	1,8			
TPG NV	Alankomaat	0,02	1,9	1,9			
UBS (UtdBkofSwitz.)	Sveitsi	0,00	1,7	2,1			
Wal-Mart Stores, Inc.	Yhdysvallat	0,00	0,8	1,0			
Vivendi Universal	Ranska	0,00	2,2	2,2			
VNU N.V.	Alankomaat	0,01	1,1	1,1			
Vodafone Group Public Ltd	Iso-Britannia	0,00	6,7	6,7			
Muut osakkeet			70,5	76,5			

Omistukset muissa yrityksissä

Milj. e	Yrityksen nimi	Kotipaikka	Omistus- osuus %	Konserni		Emoyhtiö			
				2001		2001			
				Kirjanpito- arvo	Käypä- arvo	Omistus- osuus %	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	
Kotimaiset yhtiöt, ei noteeratut									
	Aplicom Oy	Suomi	15,00	3,5	3,5				
	Fibrogen Europe Oy	Suomi	1,16	0,6	0,6				
	Fingrid Oyj	Suomi	2,26	2,5	2,5				
	HEX Oyj	Suomi	3,70	3,0	3,0	3,70	3,0	3,0	
	Innopoli Oy	Suomi	5,47	1,1	1,1				
	Ion Blast Oy	Suomi	10,92	0,9	0,9				
	Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	Suomi	100,00	0,5	0,5	100,00	0,5	0,5	
	Kuopion Puhelin Oyj	Suomi	0,95	1,0	1,0				
	Kytösuontien Pysäköinti Oy	Suomi	5,62	0,5	0,5				
	NetHawk Oy	Suomi	10,71	5,8	5,8				
	Oy Wireless Entertainment Services Finland Ltd.	Suomi	16,67	2,6	2,6				
	Profec Technologies Oy	Suomi	19,88	1,7	1,7				
	Solid Information Technology Oy	Suomi	19,99	7,3	7,3				
	Solventor Invest Oy	Suomi	16,66	1,0	1,0				
	Muut osakkeet			4,8	4,8		0,0	0,0	
Ulkomaiset yhtiöt, ei noteeratut									
	Cygate AB	Ruotsi	4,70	1,5	1,5				
	EIC Corporation Ltd.	Yhdysvallat	2,12	0,7	1,2				
	Muut osakkeet			0,5	0,5				
Absoluuttisen tuoton rahastot									
	HedgeFirst Ltd	Iso-Britannia		3,2	3,2				
	Swiss Life Absolute Return Strategies Limited	Caymansaaret		6,9	6,9				
Korkorahastot									
	Pimco High Yield Bond Fund, Ins Class	Irlanti		11,2	11,7				
	SISF Emerging Markets Debt C, Dis.	Luxemburg		5,3	5,3				
Pääomarahastot									
	Aboa Venture II Ky	Suomi		0,6	0,6				
	Apax Europe V - D, L.P.	Iso-Britannia		1,6	1,6				
	Baltic Investment Fund III L.P.	Iso-Britannia		0,8	0,8				
	Behrman Capital III L.P.	Yhdysvallat		1,5	1,6				
	Bio Fund Ventures III Ky	Suomi		0,7	0,7				
	Deutsche European Partners IV (no.3) LP	Iso-Britannia		3,0	3,0				
	Duke Street Capital IV Limited	Iso-Britannia		1,7	1,7				
	ECI (UK) LP	Iso-Britannia		0,6	0,6				
	Eqvitec Technology Fund II Ky	Suomi		1,0	1,0		0,3	0,3	
	Euroknights IV Jersey No.2 L.P.	Iso-Britannia		1,4	1,4				
	European Strategic Partners LP	Iso-Britannia		3,1	3,1				
	Finnmezzanine Rahasto II B Ky	Suomi		2,7	2,7				
	Finnventure Rahasto I Ky	Suomi		1,9	1,9				
	Finnventure Rahasto V Ky	Suomi		4,7	4,7		4,7	4,7	
	First European Fund Investments UK LP	Iso-Britannia		2,5	2,5				
	Industri Kapital 2000 Limited	Iso-Britannia		5,5	5,5		5,5	5,5	
	Lexington Capital Partners IV, L.P.	Yhdysvallat		2,3	2,3				
	Nexit Infocom 2000 Fund Ltd	Iso-Britannia		0,8	0,8				
	Nordic Capital IV Limited	Iso-Britannia		2,5	2,5				
	Nordic Mezzanine Fund No.1 LP	Iso-Britannia		4,2	4,2		4,2	4,2	
	Nova Polonia Private Equity Fund, L.L.C.	Irlanti		1,4	1,4				
	Prime Technology Ventures	Alankomaat		1,7	1,7				
	Promotion Capital I Ky	Suomi		1,6	1,6		1,6	1,6	
	Proventure & Partners Scottish LP	Iso-Britannia		2,0	2,0				
	SFK 99-Rahasto Ky	Suomi		1,9	1,9				
	Sponsor Fund I Ky	Suomi		1,3	1,3				
	Muut pääomarahastot			2,6	2,6		0,6	0,6	
Sijoitusrahastot									
	Asian Growth Institutional	Luxemburg		5,8	5,8				
	Carnegie Småbolag	Ruotsi		1,0	1,0				
	Eastern Europe Fund	Alankomaat		2,7	2,9				
	Europe Mid-Cap Fund	Ranska		4,8	8,1				
	Gartmore Japan Fund	Iso-Britannia		1,5	1,5				
	Nations Small Company Growth Fund Cl. A	Yhdysvallat		2,0	2,0				
	P.T.F. Small Cap Europe I Class	Luxemburg		0,9	1,9				
	Pohjola Rahastoyhtiö Oy	Suomi		7,3	8,1				
	PWT US Relative Value	Irlanti		16,3	16,3				
	SISF Japanese Equity Class C	Japani		10,7	10,7				
	SISF Pacific Equity Class C	Luxemburg		7,1	7,6				
	Muut sijoitusrahastot			0,3	0,7				
				753,2	1 565,3			147,1	605,7

19. Saamiset

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Muut saamiset	-	0,1	4,9	416,9
Saamiset omistusyhteisyrittäjäryhmittä				
Ensivakuutus toiminnasta	0,4	0,2	-	-
Jälleenvakuutus toiminnasta	-	0,1	-	0,1
Muut saamiset	5,2	4,6	1,2	8,0
Yhteensä	5,6	4,9	1,2	8,1
Conventumia koskevat erittelyt:				
Muut saamiset				
Saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin velallisen muilla veloilla				
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	0,6			

20. Siirtosaamiset

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Korot ja vuokrat	32,6	79,3	2,6	1,3
Vakuutusten aktivoidut hankintamenot				
Henkivakuutus	-	2,2	-	-
Eläkevakuutus	-	3,5	-	-
	-	5,7	-	-
Muut siirtosaamiset				
Etukäteen maksetut	3,2	4,5	0,2	1,3
Tuloverot	4,5	7,7	2,6	0,2
Johdannaissopimukset	4,2	5,6	1,4	2,4
Muut siirtosaamiset	11,3	2,9	-	0,2
Yhteensä	23,2	20,7	4,2	4,1

21. Oma pääoma

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Osakepääoma				
A-osakkeet 1.1.	8,1	16,6	8,1	16,6
Muunnos	-0,3	-8,5	-0,3	-8,5
Yhteensä	7,8	8,1	7,8	8,1
B-osakkeet 1.1.	26,9	18,4	26,9	18,4
Suunnattu anti	8,7	-	8,7	-
Muunnos	0,3	8,5	0,3	8,5
Yhteensä	35,9	26,9	35,9	26,9
C-osakkeet				
Suunnattu anti	0,8	-	0,8	-
Osakepääoma 31.12.	44,5	35,0	44,5	35,0
Ylikursssirahasto				
Pääoma 1.1.	-	-	-	-
Suunnattu anti	39,7	-	39,7	-
Pääoma 31.12.	39,7	-	39,7	-
Arvonkorotusrahasto				
Pääoma 1.1.	0,3	4,8	-	-
Arvonkorotusten peruutus	-	-1,5	-	-
Laskennallinen vero	-	-3,0	-	-
Laskennallinen vero, siirto edellisten kausien tulokseen	2,0	-	-	-
Pääoma 31.12.	2,3	0,3	-	-
Vararahasto				
Pääoma 1.1./31.12.	158,3	158,3	158,2	158,2
Muut rahastot				
Käyttörahasto				
Pääoma 1.1.	143,7	82,2	60,8	52,2
Emoyhtiön osingonjakoon	-45,1	-1 017,8	-45,1	-1 017,8
Edellisen tilikauden voitosta	201,0	1 079,3	-	1 026,4
Pääoma 31.12.	299,6	143,7	15,7	60,8
Edellisten tilikausien voitto/tappio				
Pääoma 1.1.	-54,6	-61,7	-	-
Edellisen tilikauden voitosta/tappiosta	-29,4	7,8	-	-
Laskentaperiaatteiden muutoksesta	-	0,1	-	-
Laskennallinen vero, siirto arvonkorotusrahastosta	-2,0	-	-	-
Muuntoero	0,6	-0,8	-	-
Pääoma 31.12.	-85,4	-54,6	-	-
Edellisen tilikauden voitto	777,9	1 982,7	606,3	1 922,0
Emoyhtiön osingonjakoon	-606,3	-895,6	-606,3	-895,6
Käyttörahastoon	-201,0	-1 079,3	-	-1 026,4
Edellisten tilikausien voittoon/tappioon	29,4	-7,8	-	-
Yhteensä	-	-	-	-
Tilikauden voitto	219,8	777,9	348,7	606,3
Oma pääoma yhteensä	678,8	1 060,6	606,8	860,3

Oma pääoma

Yhtiöjärjestyksen pääasialliset määräykset osakelajeista

31.12.2001 voimassa olleet määräykset

31.12.2001 voimassa olleen yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiöllä oli A-, B- ja C-sarjan osakkeita. A-sarjan osakkeita oli vähintään 0 kpl ja enintään 142 427 748 kpl, B-sarjan osakkeita vähintään 20 412 252 kpl ja enintään 162 840 000 kpl ja C-sarjan osakkeita vähintään 0 kpl ja enintään 1 000 000 kpl.

A-sarjan osake oikeutti äänestämään yhtiökokouksessa 10 äänellä. B-sarjan ja C-sarjan osakkeilla oli yhtiökokouksessa yksi ääni. Kaikkia osakkeita koski konsernikohtainen 10 prosentin äänestysrajoitus.

A- ja B-sarjan osakkeilla oli yhtäläinen oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin. C-sarjan osakkeet oikeuttavat osinkoon, joka maksetaan 16.9.2002 jälkeen.

A-sarjan osake voitiin muuntaa B-sarjan osakkeeksi. C-sarjan osake voidaan 1.12.2002 jälkeen muuntaa B-sarjan osakkeeksi tai, mikäli yhtiöllä tuolloin on vain yksi muu osakesarja, täksi osakesarjaksi. Mikäli muuntovaatimusta C-sarjan osakkeen osalta ei ole esitetty 31.12.2002 mennessä, yhtiön hallitus voi päättää osakkeiden muuntamisesta.

Yhtiökokouksessa 5.7.2001 tehdyn päätöksen mukaan C-sarjan osakkeita koskee luovutusrajoitus kunnes osakkeenomistajan mahdollinen velvollisuus palauttaa C-sarjan osakkeita Pohjolalle on vahvistettu. C-sarjan osakkeiden saaminen ja lopullinen määrä on sidottu Conventumin sijoituspalveluja tarjoaville yhtiöille asetettuihin taloudellisiin tavoitteisiin ajanjaksolta 1.1.2001-30.6.2002. Tavoitteet perustuvat Conventumin sijoituspalveluja tarjoavien yhtiöiden tarkastelujakson aikana yhteenlasketuille tuotoille ja tulokselle ennen veroja.

18.1.2002 voimaan tulleet määräykset

Yhtiökokouksissa 20.12.2000 ja 5.7.2001 päätetyt yhtiöjärjestyksen muutokset merkittiin kaupparekisteriin 18.1.2002 ja tulivat tuolloin voimaan.

Yhtiön A- ja B-sarjan osakkeet yhdistettiin uusiksi D-sarjan osakkeiksi. D-sarjan osakkeita on vähintään 40 710 000 kpl ja enintään 162 840 000 kpl. Lisäksi yhtiöllä on edelleen vähintään 0 kpl ja enintään 1 000 000 kpl C-sarjan osakkeita.

Jokainen osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen. Yhtiöjärjestyksessä aikaisemmin ollut konsernikohtainen 10 prosentin

äänestysrajoitus poistettiin. Kun yhtiö 18.1.2002 muuttui omistusyhteiseksi, sitä ei koske myöskään vakuutusyhtiölaissa oleva yhden kymmenesosan äänestysrajoitus.

D-sarjan osakkeilla on oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin. C-sarjan osakkeet oikeuttavat osinkoon, joka maksetaan 16.9.2002 jälkeen.

C-sarjan osake voidaan muuntaa D-sarjan osakkeeksi. Muuntovaatimus voidaan esittää 1.12.2002 jälkeen. Mikäli muuntovaatimusta ei ole esitetty 31.12.2002 mennessä, yhtiön hallitus voi päättää osakkeiden muuntamisesta. C-sarjan osakkeita koskee edelleen myös edellä mainittu osakkeiden luovutusrajoitus ja mahdollinen palautusvelvollisuus.

Pohjolan optio-ohjelma 2001

Ylimääräinen yhtiökokous päätti 5.7.2001 antaa enintään 1 100 000 kappaletta optio-oikeuksia, jotka oikeuttavat merkittämään yhteensä enintään 1 100 000 uutta Pohjolan B-sarjan (nykyisin D-sarjan) osaketta. Optio-oikeudet tarjotaan maksutta Pohjolan konsernin avainhenkilöille ja Pohjolan tytäryhtiölle Osmo Oy:lle. Osakkeiden merkintäajat alkavat 1.8.2003 (100 000 osaketta), 1.8.2004 (500 000 osaketta) ja 1.8.2005 (500 000 osaketta) ja päättyvät 30.7.2006. Osakkeiden merkintähinnat ovat vastaavasti 28,46 euroa, 21,23 euroa ja 21,23 euroa, joista vähennetään ennen osakemerkintää jaettujen osinkojen määrä. Osakepääoma voi merkintöjen seurauksena nousta enintään 946 000 eurolla.

Optio-oikeudet on tarkoitettu osaksi ylimmän johdon kannustusjärjestelmää. Hallitus päättää optioiden merkintään oikeutetuista.

Hallituksen valtuutukset

Ylimääräinen yhtiökokous valtuutti 5.7.2001 hallituksen päättämään osakepääoman korottamisesta uusmerkinnällä siten, että osakepääomaa voidaan korottaa yhteensä enintään 6 milj. eurolla antamalla merkittäväksi uusia B-sarjan (nykyisin D-sarjan) osakkeita. Valtuutuksen hallitus saa käyttää yhtiön liiketoiminnan kehittämiseen, pääomarakenteen vahvistamiseen, omistuspohjan laajentamiseen, yrityskauppojen ja yhteistoimintajärjestelyjen toteuttamiseen ja muihin vastaaviin tarkoituksiin. Valtuutus on voimassa 4.7.2002 saakka.

Hallituksella ei ole muita voimassa olevia uusmerkintää koskevia valtuuksia eikä myöskään optio-oikeuksien antamista ja vaihtovelkakirjalainan ottamista koskevia valtuuksia.

Oma pääoma

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Arvonkorotusrahasto				
Käyttöomaisuuteen liittyvä	7,2	7,2	-	-
Sijoitusomaisuuteen liittyvä	3,1	3,1	-	-
Laskennallinen vero	-3,0	-3,0	-	-
Yhteensä	7,3	7,3	-	-
Rahastoannit	-7,0	-7,0	-	-
Laskennallinen vero	2,0	-	-	-
	2,3	0,3	-	-
Vakuutusyhtiölain mukaan vain korotushetkellä käyttöomaisuuteen liittyvää arvonkorotusrahastoa voi käyttää rahastoantiin.				
Kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista omaan pääomaan merkitty osuus				
Edellisten tilikausien voitto/tappio	1,6	1,0		
Tilikauden voitto	0,4	0,6		
Yhteensä	2,0	1,6		
Voitonjakokelpoiset varat				
Tilikauden voitto	219,8	777,9	348,7	606,3
Käyttörahaso	299,6	143,7	15,7	60,8
Edellisten tilikausien voitto/tappio	-85,4	-54,6	-	-
Kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista omaan pääomaan merkitty osuus	-2,0	-1,6	-	-
Sidotun oman pääoman muuntoerot	-5,1	-4,3	-	-
Muut oikaisut	-0,4	-0,1	-	-
	426,5	861,0	364,4	667,1

Ehdotetun voitonjaon jälkeen emoyhtiöllä on käyttämätöntä veroylijäämää 64 155 000 euroa.

22. Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu

Milj. e	Konserni	
	2001	2000
Vakuutusmaksuvastuusta on vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja (zillmeeraus)		
Henkivakuutus	-	0,1
Eläkevakuutus	-	2,9
	-	3,0
Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy siirtovastuun täydennyserä	-	-

23. Vahinkovakuutuksen korvausvastuu

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Eläkemuoitoiset korvaukset				
Vastuuvulkaa laskettaessa käytetty korkokanta	4 %	4 %		
Muu korvausvastuun korkoutus				
Korkoutusta on vuonna 2000 sovellettu Bothnian vastuuvakuutukseen (ei kuitenkaan asbesti- ja ympäristösopimusten kollektiivisesti varattu korvausvastuu) ja yhdistelmävakuutukseen (ei meri), joissa korvausten keskimääräinen selviämisaika on 8,5 vuotta ja käytetty korkokanta 3 %				
Korkoutuksen alainen korvausvastuu				
Vastuun bruttomäärä	-	6,0	-	-
Korkoutuksen määrä	-	-1,5	-	-
Vastuun nettomäärä	-	4,5	-	-

24. Velat

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Velat saman konsernin yrityksille				
Muut velat	0,9	1,0	14,1	23,5
Velat omistusyhteisyrittäjille				
Lainat rahoituslaitoksilta	20,8	19,0	-	-
Muut velat	2,1	1,6	1,7	1,0
Yhteensä	22,9	20,6	1,7	1,0
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	6,2	8,1	-	-

25. Siirtovelat

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Henkilöstömenot	29,3	21,8	4,2	2,7
Tuloverot	11,5	4,8	0,1	0,6
Johdannaispimukset	4,0	5,5	1,4	2,4
Muut	4,0	5,9	0,5	1,1
	48,8	38,0	6,2	6,8

26. Laskennalliset verot

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Tuloslaskelman erät				
Tuloverot/laskennalliset verot				
Konserniyritysten tilinpäätöksiin sisältyvät	4,2	-3,8	0,2	0,1
Tilinpäätössiirtoihin perustuvat	-0,2	-0,2	-	-
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat jaksotuserot	1,3	2,1	-	-
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat muut väliaikaiset erot	0,1	0,3	-	-
	5,4	-1,6	0,2	0,1
Satunnaiset erät/laskennalliset verot				
Konserniyritysten tilinpäätöksiin sisältyvät	-0,1	5,8	-0,1	0,5
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat jaksotuserot	4,5	-5,9	-	-
	4,4	-0,1	-0,1	0,5
Taseen erät				
Laskennalliset verosaamiset				
Konserniyritysten tilinpäätöksiin sisältyvät	10,5	2,1	0,7	0,7
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	0,5	-	-	-
	11,0	2,1	0,7	0,7
Laskennalliset verovelat				
Tilinpäätössiirtoihin perustuvat	1,0	0,5	-	-
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat jaksotuserot	-2,0	3,8	-	-
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat muut väliaikaiset erot	7,0	10,9	-	-
	6,0	15,2	-	-
Laskennallisia verosaamia on jätetty taseeseen merkittämättä niiden epätodennäköisen toteutumisen vuoksi	0,1	3,8	-	-

27. Vakuudet ja vastuusitoumukset

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Vakuudet				
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Lainat rahoituslaitoksilta	13,8	15,6	-	-
Takaukset	10,2	15,6	-	-
Kiinteistökiinnitykset	5,8	-	-	-
Vakuutustekninen vastuuvélka	19,8	24,5	-	14,2
Pantit	53,7	32,2	-	24,2
Takaukset	-	4,4	-	-
Johdannaiskaupan vakuudet				
Pantit	8,3	12,4	-	-
Päiväluottolimiitin vakuudet				
Pantit	10,4	-	10,4	-
Samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	-	-	4,0	4,4
Pantit	-	-	29,8	4,1
Omistusyhteisyritysten puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	7,3	5,8	-	-
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	1,8	1,2	-	-
Annetut vakuudet yhteensä	97,5	71,6	44,2	32,7
Emoyhtiö on antanut Moorgate Insurance Company Ltd:n puolesta mahdollisiin tuleviin korvausvelvoitteisiin liittyvän takauksen ILU:lle (Insitute of London Underwriters).				
Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut				
Toimittamattomat arvopaperikaupat	85,6	-		
Sopimusvastuut				
Kiinteistöosakkeiden takaisinmyyntioptio				
Kirjanpitoarvo	6,1	6,1	-	-
Käypä arvo	6,1	6,1	-	-
Sovittu myyntihinta	6,4	6,4	-	-
Käyvän arvon ja luovutushinnan ero	0,3	0,3	-	-
Sitouduttu merkitsemään Venture Capital -sijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden yhtiöosuuksia	134,3	154,2	21,7	15,2
Pääomalainalimittisopimus	-	-	50,5	50,5
Muut sopimusvastuut	14,9	11,7	1,9	8,6

Vakuudet ja vastuusitoumukset

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö	
	2001	2000	2001	2000
Johdannaissopimukset (suojaamistarkoituksella)				
Korkojohdannaiset				
Optiosopimukset				
Ostetut, käypä arvo	2,4	0,1	-	-
kohde-etuuden arvo	80,0	60,0	-	-
Asetetut, käypä arvo	-1,0	-0,3	-	-
kohde-etuuden arvo	150,0	120,0	-	-
Valuuttajohdannaiset				
Optiosopimukset				
Ostetut, käypä arvo	1,6	23,2	0,4	6,8
kohde-etuuden arvo	257,3	705,0	111,2	340,0
Asetetut, käypä arvo	-2,5	-12,6	-0,6	-4,5
kohde-etuuden arvo	500,3	1 359,6	227,3	680,0
Osakejohdannaiset				
Optiosopimukset				
Ostetut, käypä arvo	-	3,0	-	-
kohde-etuuden arvo	9,9	62,8	-	-
Asetetut, käypä arvo	-	-1,5	-	-
kohde-etuuden arvo	12,2	69,1	-	-
Johdannaissopimukset (muut)				
Osakejohdannaiset				
Termiini- ja futuurisopimukset				
Käypä arvo	1,0			
Kohde-etuuden arvo	1,2			
Leasingvastuut				
Alkaneella tilikaudella maksettava määrä	2,5	1,2	-	0,1
Seuraavilla tilikausilla maksettava määrä	1,0	0,2	-	-
Yhteisvastuumäärä				
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen Pohjola-Yhtymä on muiden Pohjola-Yhtymän verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävästä arvonlisäverosta				
Saman konsernin yritykset	-	-	-0,4	0,3
Omistusyhteisyritykset	1,6	2,0	1,6	2,0
Muut yritykset	0,2	-0,1	0,2	-0,1
	1,8	1,9	1,4	2,2

28. Vakavaraisuus

Milj. e	Konserni		Emoyhtiö		
	2001	2000	2001	2000	
Toimintapääoma					
Oma pääoma	678,8	1 060,6	606,8	860,3	
Ehdotettu voitonjako	-203,1	-651,4	-203,1	-651,4	
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	869,1	1 671,4	624,1	890,1	
Laskennallinen verovelka	-200,2	-267,0	-181,0	-258,1	
Aineettomat hyödykkeet	-57,6	-72,0	-9,2	-8,9	
Muut erät	-4,7	-7,9	-34,0	-13,4	
Toimintapääoma yhteensä	1 082,3	1 733,7	803,6	818,6	
Tasoituspääoma					
Runsasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuovelkaan sisältyvä tasoituspääoma	207,8	228,3	-	2,8	
Vähemmistöosuus	7,2	7,2	-	-	
Vakavaraisuuspääoma	1 297,3	1 969,2	803,6	821,4	
Toimintapääoman vähimmäismäärä (vakuutusyhtiölaki 11 luku 2 §)				4,0	
Emoyhtiö	2001	2000	1999	1998	1997
Vakavaraisuustunnusluvut					
Tasoituspääoma suhteessa täyteen määräänsä	-	3 %	14 %	16 %	24 %
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin (= vastuunkantokyky)	6 246 %	5 895 %	570 %	306 %	
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuovelkaan vähennettynä tasoituspääomalla	-	1 543 %	1 740 %	3 388 %	127 %

Helsingissä 28. päivänä helmikuuta 2002

Peter Fagernäs

Heikki Hakala

Martin Granholm

Eino Halonen

Heikki Pentti

Kari Puro

Timo Salonen

Eero Heliövaara
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Pohjola-Yhtymä Oyj:n (ent. Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj:n) kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.-31.12.2001. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy (ent. SVH Pricewaterhouse Coopers Oy) on vastannut valvontatilintarkastuksesta ja antanut siitä erillisen kertomuksen.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia

virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaisten sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien sosiaali- ja terveysministeriön määräysten ja muiden säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaisten tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitalinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on lain mukainen.

Helsingissä 11. päivänä maaliskuuta 2002

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Juha Wahlroos
KHT

Kari Miettinen
KHT

Hyvä

hallintotapa

Hallitus

Hallitus vastaa yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä huolehtii siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Osakeyhtiölaissa, vakuutusyhtiölaissa, muualla laissa, yhtiöjärjestyksessä ja viranomaisten määräyksissä erikseen mainittujen tehtävien lisäksi hallituksessa käsitellään emo- ja tytäryhtiöiden toiminnan kannalta laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat.

Hallituksen keskeisimmät tehtävät ovat

- vahvistaa konsernin liiketoimintastrategia
- määrittää yhtiön osinkopolitiikka
- hyväksyä toimintasuunnitelmat, tavoitteet ja budjetit sekä valvoa niiden toteutumista
- hyväksyä sijoitussuunnitelmat
- hyväksyä jälleenvakuutusperiaatteet
- hyväksyä suuret investoinnit
- vahvistaa konsernin organisaatorakenteen pääpiirteet
- nimittää toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen ja muut toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän työehdoistaan
- vahvistaa hallituksen päätoimiselle puheenjohtajalle ja toimitusjohtajalle lakisääteisten tehtävien lisäksi annettavat erityistehtävät
- vahvistaa henkilöstön palkitsemis- ja kannustinjärjestelmät
- vahvistaa toimintavaltuudet
- huolehtia riskienhallinnan ja muun sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä nimittää tarkastuskomitean (audit committee) jäsenet.

Hallitukseen kuuluu vähintään neljä ja enintään seitsemän yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä. Hallituksen jäsenet valitaan toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Henkilöä, joka toimikauden alkuun mennessä on täyttänyt 65 vuotta, ei voi valita hallituksen jäseneksi. Varsinainen yhtiökokous piderään vuosittain tilinpäätöksen valmistuttua, viimeistään kesäkuun loppuun mennessä.

Hallituksen puheenjohtajan valitsee yhtiökokous. Hallitus valitsee keskuudestaan jäsenen, joka tarvittaessa toimii varapuheenjohtajana.

Hallitus kokoontui 30 kertaa vuonna 2001. Kokouksista 12 oli puhelinkokouksia.

Päätoiminen hallituksen puheenjohtaja

Hallituksen puheenjohtaja on yhtiön palveluksessa. Hänen tehtäviinsä kuuluvat lakisääteisten tehtävien lisäksi

- strateginen suunnittelu ja yritysrakenteen kehittäminen
- strategiset yhteistoimintasuhteet
- yhteydenpito merkittäviin sidosryhmiin
- asianmukaisesta Corporate Governance -ympäristöstä huolehtiminen.

Toimitusjohtaja

Hallitus nimittää toimitusjohtajan. Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti ja vastaa siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Toimitusjohtajan tehtäviin kuuluvat

- konsernin liiketoiminnan johtaminen ja valvonta
- hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelu ja hallituksen päätösten toimeenpano.

Johdon palkat, palkkiot ja eläke-edut

Varsinainen yhtiökokous päätti 10.4.2001, että hallituksen puheenjohtajalle maksetaan hallituksen jäsenenä toimimisesta kuukausipalkkiota 2 522 euroa, varapuheenjohtajalle 2 018 euroa ja jäsenille 1 681 euroa. Lisäksi hallituksen jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 336 euroa kokoukselta. Heillä on myös oikeus matkapäiviltä päivärahaan ja matkakulukorvaukseen. Lisäksi 5.7.2001 pidetty ylimääräinen yhtiökokous valtuutti yhtiön hallituksen sopimaan hallituksen puheenjohtajan päätoimisuudesta johtuvat toimitusjohtajan ehdot. Hallituksen päätöksen mukaan hänelle ei makseta kokouspalkkiota hallitustyöskentelystä.

Vuodelta 2001 päätoimiselle hallituksen puheenjohtajalle ja toimitusjohtajille myönnettiin luontoisetuja ja maksettiin palkkaa 479 386 euroa, tulospalkkiota 60 608 euroa ja erokorvausta 302 912 euroa eli yhteensä 842 906 euroa. Heinäkuussa palvelukseen tulleiden hallituksen puheenjohtajan ja

toimitusjohtajan osuus oli tästä 340 356 euroa.

Jos hallituksen puheenjohtaja on tässä toimessa vuoden 2006 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti, eikä häntä enää siinä yhtiökokouksessa tai sen jälkeen valita hallituksen puheenjohtajaksi ja toimisorjimus lakkaa, hänellä on oikeus saada eläke, jonka määrä on 60 prosenttia vain tästä toimesta lasketusta työntekijäin eläkelain mukaisesta palkasta. Myös hallituksen puheenjohtajan Conventumin osakevaihdon yhteydessä antama sitoumus Pohjolan osakkeiden omistamisesta on voimassa vuoden 2005 loppuun saakka (kts. myös s. 92). Hallituksen muiden jäsenten hyväksi ei ole annettu eläkesitoumuksia näistä tehtävistä.

Toimitusjohtajan eläkeikäksi on sovittu 60 vuotta. Eläkkeen suuruus on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkepalkasta. Toimitusjohtajan irtisanomisaika on molemmin puolin kuusi kuukautta. Yhtiön irtisanoessa toimitusjohtajan hänellä on irtisanomissajan palkan lisäksi oikeus 12 kuukauden palkkaa vastaavaan erokorvaukseen.

Toimitusjohtaja on oikeutettu yhtiön palkitsemisjärjestelmän yhteydessä sovittuun enintään kolmen kuukauden palkkaa vastaavaan tavoitepalkkioon.

Valvontajärjestelmä

Ylin vastuu kirjanpidon ja varainhoidon valvonnasta sekä toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä kuuluu emoyhtiön hallitukselle. Toimitusjohtajan tehtävänä on liiketoiminnan ohjauksen ja sisäisen valvonnan toteutuksen järjestäminen käytännössä. Hallitus arvioi vähintään kerran vuodessa sisäisen valvonnan tilan.

Hallituksen 23.1.2002 perustama tarkastuskomitea (audit committee) valvoo konsernin sisäisen valvonnan toteutumista ja riskienhallintapolitiikan noudattamista sekä ohjaa sisäistä tarkastusta. Hallitus nimeää jäsenet vuodeksi kerrallaan sellaisista hallituksen jäsenistä, jotka eivät ole yhtiön palveluksessa. Komitea valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Hallitus hyväksyy yhteiset suuntaviivat koko konsernin sisäiselle valvonnalle. Konsernin johtoryhmä ja työvaliokunnat sekä tytäryhtiöiden hallitukset ja johtoryhmät toteuttavat liiketoiminnan ohjausta ja hallinnon valvontaa konsernin päivittäisessä toiminnassa. Yhtiön vakuutusmatemaatikko antaa hallitukselle lausunnon siitä, täyttääkö sijoitustoiminta vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset. Konsernin riskienhallintatoiminto ja riskienhallinnan johtoryhmä koordinoivat ja kehittävät riskienhallintaa ja siihen liittyvää raportointia

sekä valmistelevat riskienhallintasuunnitelman hallituksen hyväksyttäväksi.

Konsernilla on oma sisäisen tarkastuksen toiminto, joka yhdessä PwC Services Oy:n kanssa vastaa konserniin kuuluvien yhtiöiden sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta hallituksen hyväksymän toimintaohjeen mukaisesti. Vuosittain hyväksyttävässä toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon johdon esittämät näkökohdat. Sisäinen tarkastus raportoi säännöllisesti toimitusjohtajalle, hallituksen puheenjohtajalle ja tarkastuskomitealle sekä vähintään kerran vuodessa hallitukselle.

Konsernin päävastuullinen tilintarkastaja ja valvontatilikontarkastaja on KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy. Tilintarkastajat antavat osakkeenomistajille vuosittain päätökseseen liittyvän tilintarkastuskertomuksen. Hallitus kutsuu valvontatarkastajan kokoukseen vähintään kerran vuodessa raportimaan yhtiön sisäisestä valvonnasta ja taloudellisesta asemasta. Valvontatilikontarkastaja antaa suorittamastaan tarkastuksesta myös kertomuksen yhtiön hallitukselle. Kertomukseen sisältyy muun muassa toimintapääomaa ja vakuutuslaskennasta vastuuvetäviä kattavaa omaisuutta koskevat lausunnot.

Vakuutusvalvontavirasto seuraa konsernin vakuutusyhtiöiden ja sen lähimpien yhteistyöyhtiöiden muodostaman vakuutusyhtiöryhmän toimintaa, riskinottoa ja vastuunkantokykyä. Valvovana viranomaisena se varmistaa, etteivät vakuutettujen edut vaarannu. Rahoitustarkastus valvoo lisäksi konsernin sijoitusrahastoyhtiön ja sijoituspalveluyhtiöiden toimintaa.

Sisäpiiriohjeet

Pohjola noudattaa hallituksen 13.12.1999 hyväksymiä sisäpiirisääntöjä, jotka perustuvat Helsingin Pörssin 28.10.1999 antamaan sisäpiiriohjeeseen. Lakimääräiseen sisäpiiriin kuuluvat hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja tilintarkastajat. Määrättyyn sisäpiiriin kuuluvat muun muassa tytäryhtiöiden toimitusjohtajat ja heidän sihteerinsä sekä taloudesta, sijoitustoiminnasta, aktuaariasioista ja lakiasioista vastaavat henkilöt. Merkittävien hankkeiden yhteydessä käytetään hankekohtaisia sisäpiirirekistereitä.

Pohjolan hallitus hyväksyi 15.12.2000 yhtiön sijoitustoiminnan sisäpiiriohjeen. Se perustuu Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton 1.11.2000 antamaan suositukseen. Sisäpiiriin kuuluu emoyhtiön arvopaperiyksikön henkilöstö. Konsernin sijoitusrahastoyhtiössä ja sijoituspalveluyhtiöissä noudatetaan alan yhdistysten jäsenyhteisöjä sitovia sisäpiiri- ja kaupankäyntiohjeita.

Pohjola-Yhtymän hallitus

*Pohjola-Yhtymän hallituksen jäsenet (vasemmalta oikealle) Martin Granholm ja Peter Fagernäs
Tarkastuskomitea: Heikki Pentti, Timo Salonen ja Heikki Hakala
Kari Puro ja Eino Halonen*

Puheenjohtaja

Peter Fagernäs, s.1952
oikeustieteen kandidaatti

Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen
puheenjohtaja 2001-
Conventum Oyj:n
hallituksen puheenjohtaja 1999-
Omistaa 1 216 212 Pohjolan
D-osaketta ja 115 579 C-osaketta.

Varapuheenjohtaja

Heikki Hakala, s.1941
kauppatieteiden maisteri, vuorineuvos,
tekniikan tohtori h.c.

Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen
puheenjohtaja 2000-2001,
varapuheenjohtaja 2001-
Rauma Oyj:n, myöhemmin
Metso Oyj:n, toimitusjohtaja 1996-2001,
hallituksen jäsen 2000-
Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön
Ilmarisen hallituksen jäsen 1998-2000,
puheenjohtaja 2000-
Lassila & Tikanoja Oyj:n hallituksen
jäsen 1988-
Orion-Yhtymä Oyj:n
hallintoneuvoston jäsen 2000-2001,
puheenjohtaja 2001-
Omistaa 900 Pohjolan D-osaketta.

Martin Granholm, s.1946
diplomi-insinööri

UPM-Kymmene Oyj:n
varatoimitusjohtaja 1996-
Pohjola-Yhtymä Oyj:n
hallituksen jäsen 2000-
Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön
Ilmarisen hallituksen jäsen 1998-
VR-Yhtymä Oyj:n
hallituksen puheenjohtaja 1996-
Stiftelsen för Åbo Akademi,
hallituksen jäsen 1997-
Ei omista Pohjolan osakkeita.

Eino Halonen, s. 1949
ekonomi

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön
Suomen toimitusjohtaja 2000-
Vakuutusosakeyhtiö Suomen
toimitusjohtaja 2001-
Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen
jäsen 2001-
Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön
Ilmarisen hallituksen jäsen 2000-
Pohjantähti Keskinäisen Vakuutusyhtiön
hallituksen puheenjohtaja 2001-
YIT-Yhtymä Oyj:n hallituksen
jäsen 2000-
Ei omista Pohjolan osakkeita.

Heikki Pentti, s. 1946
diplomi-ekonomi, vuorineuvos

Lemminkäinen Oyj:n hallituksen
puheenjohtaja 1994-
Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen
jäsen 2001-
Fortum Oyj:n hallituksen jäsen 1998-
Myllykoski Oyj:n hallituksen jäsen 1997-
Omistaa 113 Pohjolan D-osaketta.

Kari Puro, s. 1941
lääketieteen ja kirurgian tohtori,
valtiotieteen kandidaatti

Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiön
Ilmarisen toimitusjohtaja 1991-
Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen
jäsen 2001-
Eläketurvakeskuksen hallituksen
jäsen 1992-1993,
hallituksen puheenjohtaja 1994-
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n
hallintoneuvoston jäsen 2000-
Ei omista Pohjolan osakkeita.

Timo Salonen, s. 1958
kauppatieteiden maisteri,
oikeustieteen kandidaatti

Huhtamäki Oyj:n talousjohtaja 1998-
Pohjola-Yhtymä Oyj:n hallituksen
jäsen 2000-
Ei omista Pohjolan osakkeita.

Johto vastualueittain

Toimitusjohtaja

Eero Heliövaara, s.1956*

Vakuutuspalvelut

Varatoimitusjohtaja

Matti Tossavainen, s. 1947*

Yksityisasiakkaat, Olli Latola
Yrityisasiakkaat, Olavi Kauppila
Suurasiakkaat, Tomi Yli-Kyyny
Pääakuaari, Martti Pesonen

Oma sijoitustoiminta

Sijoitusjohtaja Esko Torsti, s. 1964*

Arvopaperisijoitukset, Esko Torsti
Pääomasijoitukset, Esa Auvinen
Kiinteistösisjoitukset, Eero Ilkka
Sijoitushallinto, Sirpa Karjalainen

Sijoituspalvelut

Varainhoitopalvelut

Yrityssuunnittelujohtaja

Hannu Linnoinen, s. 1957*

Sijoitusrahastot, Lauri Lundström
Private Banking - yksilöllinen varain-
hoito, Jarmo Lilja
Institutionaalinen varainhoito,
Aki Kostander

Investointipankkipalvelut

Conventum Corporate Finance Oy:n

toimitusjohtaja Juha Mikkonen,

s. 1962*

Corporate Finance -palvelut,
Juha Mikkonen
Pankkiiriliikepalvelut, Kristian Warras
Teknologiasijoitukset, Jyri Merivirta

Konsernihallinto

Henkilöstö, Eva Valkama, s. 1949*

Talous- ja riskienhallinta,

Marja-Liisa Valtonen, s. 1945*

Riskienhallinta, Henrik Sjöblom
Hallintopalvelut, Tuula Nordlund,
s. 1950*

Lakiasiat, Olavi Nieminen, s. 1943*

Viestintä, Jarmo Heiniö, s. 1948*

Yrityssuunnittelu; Hannu Linnoinen

Tietohallinto, Marco Halén

Controller -toiminto, Timo Tuomenpuro

Sisäinen tarkastus, Pertti Öman

* Johtoryhmän jäsenet.

Johtoryhmän henkilöstöedustajat ovat
Sirpa Komonen, s. 1956 ja **Hannes Lampi-**
mäki, s. 1951.

Johtoryhmä toimii toimitusjohtajan tu-
kena. Johtoryhmä seuraa konsernin tuloksen
kehitystä, valvoo tavoitteiden toteutumista ja
valmistelee hallitukselle esitettäviä asioita.

Tilintarkastajat

Tilintarkastaja ja valvontatilintarkastaja:

PricewaterhouseCoopers Oy

KHT-yhteisö

Päävastuullinen tilintarkastaja:

Juha Wahlroos, KHT

Osoite: PL 1015 (Itämerentori 2),

00101 Helsinki

Tilintarkastaja:

Kari Miettinen, KHT

Osoite: PL 1015 (Itämerentori 2),

00101 Helsinki

Varatilintarkastajat

Varatilintarkastaja ja

valvontatilintarkastajan sijainen:

Sari Airola, KHT

Osoite: PL 1015 (Itämerentori 2),

00101 Helsinki

Varatilintarkastaja:

Leena Rajala, KHT

Osoite: PL 1015 (Itämerentori 2),

00101 Helsinki

Pohjolan osake ja

osakkeenomistajat

D-sarja

Pohjolan A- ja B-sarjan osakkeet yhdistettiin 18.1.2002 uudeksi D-osakesarjaksi Pohjolan ylimääräisissä yhtiökokouksissa 21.12.2000 ja 5.7.2001 tehtyjen päätösten mukaisesti. Sarjat yhdistettiin hinnanmuodostuksen ja osakevaihdon parantamiseksi. Kukin D-osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja osinkoon. Kaupankäynti D-sarjan osakkeilla alkoi 21.1.2002 Helsingin Pörssissä.

D-osakkeita oli 18.1.2002 yhteensä 50 772 851 kappaletta eli 98,15 % osakepääomasta. Yhtiöjärjestyksen mukaan D-osakkeita on vähintään 40 710 000 kappaletta ja enintään 162 840 000 kappaletta. Pohjolan osakkeet on liitetty Helsingin Arvopaperikeskus Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään.

C-sarja

Pohjolan ylimääräinen yhtiökokous päätti 5.7.2001 muodostaa Pohjolalle uuden C-osakesarjan osana Conventumin vaihtotarjousta. Vaihtotarjouksessa Conventumin osakkeenomistajille tarjottiin yksi uusi Pohjolan B-osake ja enintään 0,095032 uutta C-osaketta 11,75 Conventumin osaketta kohden. C-osakkeisiin liittyy palautusvelvollisuus. Ne palautetaan vastikkeetta kokonaan tai osaksi Pohjolalle, mikäli Conventumin sijoituspalveluja tarjoavien yhtiöiden yhteenlasketuille tuotoille ja tulokselle ennen veroja asetetut tavoitteet eivät sovittuna tarkastelujaksona toteudu tai toteutuvat vain osittain. Tarkastelujakso on 1.1.2001-30.6.2002.

Mikäli asetetut tulostavoitteet toteutuvat, C-osakkeet on tarkoitus muuttaa D-osakkeiksi vuoden 2002 loppuun mennessä. Kukin C-osake oikeuttaa yhteen ääneen ja osinkoon, joka maksetaan 16.9.2002 jälkeen. C-osakkeissa on luovutusrajoitus, eivätkä ne ole julkisen kaupankäynnin kohteena.

C-osakkeita oli 18.1.2002 yhteensä 955 648 kappaletta eli 1,85 % osakepääomasta. Yhtiöjärjestyksen mukaan C-osakkeita on vähintään 0 ja enintään 1 000 000 kappaletta.

Osakepääoma

Pohjolan osakepääoma 31.12.2001 oli 44,5 milj. euroa. Yhtiöjärjestyksen mukaan osakepääoma on vähintään 35 milj. euroa ja enintään 140 milj. euroa. Pohjolan osakkeiden kirjallinen vastarvo on 0,86 euroa osakkeelta. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa.

Vuonna 2001 osakepääomaa korotettiin Conventum Oyj:n osakkeenomistajille suunnatulla annilla Pohjolan ja Conventumin yhdistäessä liiketoimintansa. Yhtiön osakepääoma nousi osakeannin johdosta 9,5 milj. eurolla.

Hallituksen valtuutukset

Hallituksella on valtuutus korottaa osakepääomaa uusmerkinnällä yhteensä enintään 6 milj. eurolla. Valtuutus on voimassa yhden vuoden ajan yhtiökokouksen päivämäärästä 5.7.2001 lukien. Valtuutuksen hallitus saa käyttää mm. yhtiön liiketoiminnan kehittämiseen, omistuspohjan laajentamiseen ja yrityskauppojen tai yhteistoimintajärjestelyjen toteuttamiseen. Hallituksella ei ole muita voimassa olevia osakeantivaltuuksia eikä valtuuksia laskea liikkeeseen vaihtovelkakirja- tai optio-oikeuksia tai lunastaa omia osakkeita.

Johdon osakeomistus ja osakeoptiot

Hallituksen puheenjohtaja omisti 1 216 212 D-osaketta ja 115 579 C-osaketta eli yhteensä 2,57 % Pohjolan osakkeista ja äänistä 31.1.2002. Hän on sitoutunut olemaan myymättä, vaihteittain neljän vuoden ajan, Conventumin osakevaihdossa saamiaan Pohjolan C- ja D-osakkeita. Muut hallituksen jäsenet omistivat 1 013 D-osaketta, joiden osuus osakkeista ja äänistä oli 0,002 %. Toimitusjohtajalla ei ollut yhtiön osakkeita.

Ylimääräinen yhtiökokous valtuutti 5.7.2001 yhtiön hallituksen jakamaan maksutta konsernin avainhenkilöille ja yhtiön kokonaan omistamalle tytäryhtiölle yhteensä 1 100 000

Osakepääoman korotukset ja osakesarjojen yhdistyminen

	A-osake kpl	B-osake kpl	D-osake kpl	C-osake kpl	Yhteensä	Osakepääoma euroa
Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj:n osakepääoma 31.12.2000	9 352 303	31 357 697			40 710 000	35 000 000
Lisäys kaupparekisteriin 31.8.2001, suunnattu anti Conventumin osakkaille		8 988 754		853 874	9 842 628	8 464 660
Lisäys kaupparekisteriin 14.9.2001, suunnattu anti Conventumin osakkaille		484 208		45 753	529 961	455 766
Lisäys kaupparekisteriin 6.11.2001, suunnattu anti Conventumin osakkaille		589 889		56 021	645 910	555 483
Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oyj:n osakepääoma 31.12.2001	9 068 769	41 704 082		955 648	51 728 499	44 475 909
A- ja B-osakkeiden yhdistyminen D-osakkeeksi (Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakepääoma) 18.1.2002			50 772 851	955 648	51 728 499	44 475 909

optio-oikeutta. A-optioilla voi 1.8.2003-30.7.2006 merkitä 100 000 D-osaketta. B-optioilla voi 1.8.2004-30.7.2006 merkitä 500 000 D-osaketta ja C-optioilla voi 1.8.2005-30.7.2006 merkitä 500 000 D-osaketta. Merkintähinnat ovat vastaavasti 28,46 euroa, 21,23 euroa ja 21,23 euroa, joista vähennetään ennen osakemerkintää jaettujen osinkojen määrä. Optio-oikeudet ovat luovutusrajoituksen alaisia, kunnes osakkeiden merkintäaika niiden osalta on alkanut. Tähän saakka yhtiöllä on oikeus lunastaa optio-oikeudet vastikkeetta, mikäli saajan työ- tai toimisuhte Pohjolaan päättyy. Osakepääoma voi optiomerkintöjen seurauksena nousta enintään 0,9 milj. euroa.

Toimitusjohtajalle oli 28.2.2002 mennessä luovutettu 150 000 optiota. Lisäksi hallitus oli tehnyt päätöksen yhteensä 830 000 option jakamisesta 39 avainhenkilölle. Kaikki henkilöt saavat A-, B- ja C-optioita, joilla voi merkitä D-osakkeita. Tytäryhtiöllä Osmo Oy:llä on vielä 120 000 optiota. Optioihin perustuva osakeomistus on enintään 2,1 % Pohjolan kaikista osakkeista ja äänistä.

Osakkeiden kurssikehitys ja vaihto

Vuosi 2001 oli osakemarkkinoilla haasteellinen. Pohjolan osakkeiden kurssikehitykseen vaikutti vuodelta 2000 jaettu osinko 16 euroa osakkeelta. A- ja B-osakkeen kurssi laski 58 % vuoden aikana. Samalla jaksolla Helsingin Pörssin HEX-yleis-

indeksi putosi 32 % ja HEX-portfolioindeksi 22 %.

Viimeisenä kaupankäyntipäivänä 28.12.2001 A-osakkeen päätöskurssi oli 19,50 euroa ja B-osakkeen 19,85 euroa. A-osakkeen ylin kaupankäyntikurssi vuoden aikana oli 49,50 euroa ja alin 16,85 euroa. B-osakkeen ylin kaupankäyntikurssi oli 49,67 euroa ja alin 16,00 euroa. B-osakkeen painotettu keskihinta oli 28,57 euroa.

Pohjolan osakkeita vaihdettiin 32,6 miljoonaa kappaletta (47,5 milj. kpl). Vaihtoarvo oli 0,9 mrd. euroa (2,7 mrd. e). Pohjola oli kymmenenneksi vaihdetuin yhtiö Helsingin Pörssissä. Osakekannan markkina-arvo oli vuoden lopussa 1 mrd. euroa (1,9 mrd. e).

Pohjolan osake on mukana seuraavissa indekseissä: HEX-yleisindeksi, HEX-portfolioindeksi, HEX-vakuutusindeksi ja HEX 25 Open.

Kaupankäyntitunnukset ovat: Helsingin Pörssi POHDV, Reuters POHDV.HE ja Bloomberg POHDV FH.

Luokitukset

Luokituslaitos Moody's Investors Service vahvisti lokakuussa Pohjolan vahinkovakuutustoiminnalle vakavaraisuusluokituksen A2 (Hyvä vakain näkymin). Standard & Poor'sin julkiseen aineistoon perustuva luokitus vahinkovakuutustoiminnalle on A pi (Vahva).

Verotusarvot

Pohjolan osakkeiden verotusarvot vuodelta 2001 olivat

A-sarja	13,79 euroa	81,99 markkaa
B-sarja	13,90 euroa	82,65 markkaa

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä

Pohjolan osinkoon sovelletaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmää. Pohjola maksaa yhtiöveroa vähintään 29/71 jakamansa osingon määrästä. Suomessa verovelvolliselle osingonsaajalle hyvitetään yhtiön maksamasta verosta hänen omassa verotuksessaan määrä, joka vastaa 29/71 osingon määrästä. Hallituksen ehdottamaa osinkoa 4,00 euroa/osake vastaava hyvitys on 1,63 euroa/osake. Osingonsaajan veronalainen tulo on yhteensä 5,63 euroa/osake, joka on Suomen vuoden 2002 verotuksessa 29 %:n mukaan verotettavaa pääomatuloa. Yhtiöveron hyvitys otetaan huomioon ennakonpidätyksen tavoin.

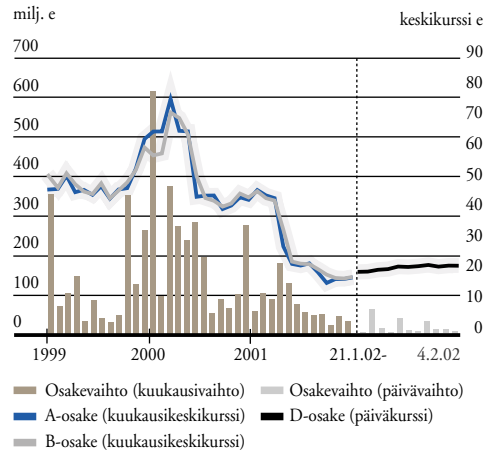
Osakkeenomistajat

Pohjolan suurin osakkeenomistaja on Keskinäinen Eläkevaikutusyhtiö Ilmarinen, jonka omistusosuus on 25 %. Toiseksi suurin osakkeenomistaja, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi, kasvatti vuoden aikana omistuksensa 21 %:iin.

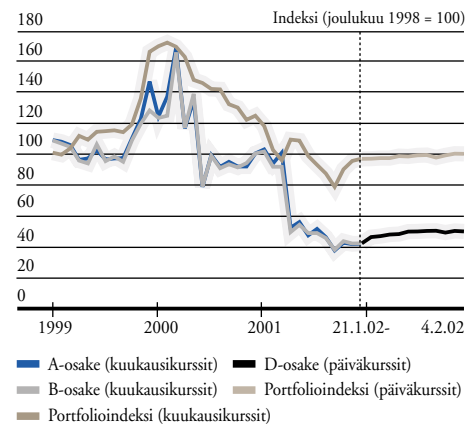
Osuuspankkiryhmän omistus laski 7,5 %:iin. Thominvest Oy:n, Thomproperties Oy:n, Dreadnought Finance Oy:n, Inter Masters Oy:n ja Braelger Oy:n yhteenlaskettu omistus oli vuoden lopussa 6,9 %.

Osakkeenomistajien määrä kasvoi vuoden aikana 56 %. Se oli vuoden lopussa 18 041 (11 575). Ulkomaalaisomistus väheni vuoden aikana 12 %:iin. Kotitalouksien omistus nousi 16 %:iin (7 %).

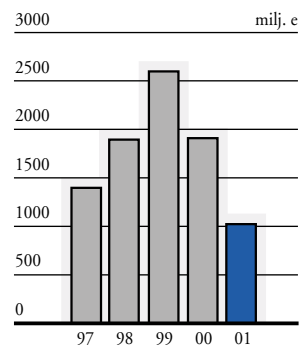
Osakevaihto ja keskipkurssi

Osakkeiden kurssikehitys

Osakkeen markkina-arvo

Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut

		1997	1998	1999	2000	2001
Osakekohtainen tulos ¹⁾	euroa	2,29	2,16	48,70	19,11	1,52
Osakekohtainen oma pääoma ¹⁾	euroa	8,78	10,38	54,07	26,05	13,12
Osakekohtainen substanssi käyvin arvoin ^{1) 3)}	euroa	33,75	61,19	104,87	59,63	25,92
koko verovelan vähentämisen jälkeen ¹⁾	euroa			100,92	54,57	24,99
Osakekohtainen osinko ²⁾	euroa	0,50	5,05	47,00	16,00	4,00
Osinko tuloksesta prosentteina ²⁾	%	22,0	233,2	96,5	83,7	263,2
Efektiivinen osinkotuotto						
Sarja A	%	1,5	11,0	32,4	34,4	20,5
Sarja B	%	1,5	10,9	36,2	34,0	20,2
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)						
Sarja A		14,8	21,3	1,4	2,4	12,8
Sarja B		14,7	21,5	1,3	2,5	13,1
Osakkeiden osakeantioikaistu keskiparssi						
Sarja A	euroa	28,75	38,38	48,21	58,44	25,32
Sarja B	euroa	26,79	39,95	51,77	55,91	28,57
Osakkeiden osakeantioikaistu alin kurssi						
Sarja A	euroa	17,49	27,25	41,00	33,00	16,85
Sarja B	euroa	17,16	26,41	41,00	33,65	16,00
Osakkeiden osakeantioikaistu ylin kurssi						
Sarja A	euroa	38,68	58,02	69,00	85,38	49,50
Sarja B	euroa	38,52	58,53	66,50	83,30	49,67
Osakkeiden osakeantioikaistu kurssi 31.12.						
Sarja A	euroa	34,65	46,25	68,00	46,50	19,50
Sarja B	euroa	33,97	46,76	60,00	47,00	19,85
Osakkeiden markkina-arvo 31.12.						
Sarja A	milj. euroa	703,3	918,1	1 309,5	434,9	176,8
Sarja B	milj. euroa	693,4	975,4	1 287,2	1 473,8	827,8
Sarja C	milj. euroa					19,0
Yhteensä	milj. euroa	1 396,7	1 893,5	2 596,7	1 908,7	1 023,6
Osakkeiden vaihdon kehitys						
Sarja A	1 000 kpl	5 753	2 180	10 681	11 166	1 730
keskimääräisestä lukumäärästä	%	28,1	10,9	54,3	79,4	18,7
Sarja B	1 000 kpl	18 258	18 526	22 606	36 343	30 851
keskimääräisestä lukumäärästä	%	90,6	89,6	107,4	136,4	88,9
Osakkeiden osakeantioikaistu keskimääräinen lukumäärä						
Sarja A	1 000 kpl	20 561	20 026	19 663	14 068	9 251
Sarja B ⁴⁾	1 000 kpl	20 149	20 684	21 047	26 642	34 723
Sarja C	1 000 kpl					310
Yhteensä	1 000 kpl	40 710	40 710	40 710	40 710	44 284
Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.						
Sarja A	1 000 kpl	20 298	19 851	19 257	9 352	9 069
Sarja B ⁴⁾	1 000 kpl	20 412	20 859	21 453	31 358	41 704
Sarja C	1 000 kpl					956
Yhteensä	1 000 kpl	40 710	40 710	40 710	40 710	51 728
Osakkeenomistajien lukumäärä 31.12.		7 010	6 901	7 056	11 575	18 041

1) Osakesarjat A, B ja C

2) Osakesarjat A ja B (yhdistyivät D-sarjaksi 18.1.2002)
Vuonna 2001 hallituksen ehdottama osinko

3) Arvostuseroista on vähennetty todennäköinen verovelka.

4) Optio-oikeuksien laimennusvaikutus pienentäisi keskimääräistä osakemäärää 23 459 osakkeella ja vuoden lopun osakemäärää 47 569 osakkeella.

Osakepääoma 31.12.2001 ja 31.1.2002

	Osake- pääoma euroa	Osakkeiden lukumäärä kpl	Osuus osake- pääomasta %	Osuus äänistä	
				31.12.2001 %	18.1.2002 alkaen %
A-sarja		7 796 780,03	9 068 769	17,53	68,01 0,00
B-sarja		35 857 271,83	41 704 082	80,62	31,27 0,00
A- ja B-sarjat yhteensä = uusi D-sarja 18.1.2002 alkaen	43 654 051,86	50 772 851	98,15	99,28	98,15
C-sarja	821 857,28	955 648	1,85	0,72	1,85
Yhteensä	44 475 909,14	51 728 499	100,00	100,00	100,00

Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 0,86 euroa.

Osakeomistuksen jakautuminen sektoriluokittain 31.1.2002

	Osakkeenomistajia				Osakkeita *)				Yhteensä	
	Sarja D		Sarja C		Sarja D		Sarja C			
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Julkiset yritykset	4	0,0	1	0,1	17 025	0,0	123	0,0	17 148	0,0
Yksityiset yritykset	882	4,9	105	7,6	5 751 929	11,4	546 496	57,2	6 298 425	12,2
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	85	0,5	37	2,7	15 272 212	30,1	10 547	1,1	15 282 759	29,6
Julkisyhteisöt	34	0,2	10	0,7	14 219 424	28,0	1 937	0,2	14 221 361	27,5
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	242	1,3	7	0,5	962 328	1,9	2 120	0,2	964 448	1,9
Kotitaloudet	16 862	92,6	1 208	87,9	7 982 329	15,7	353 783	37,0	8 336 112	16,1
Ulkomaat	89	0,5	5	0,4	74 477	0,1	20	0,0	74 497	0,1
Hallintarekisteröidyt Arvo-osuuksiksi vaihtamatta olevat osakkeet	8	0,0	2	0,1	6 476 258	12,8	40 622	4,3	6 516 880	12,6
Yhteensä	18 206	100,0	1 375	100,0	50 772 851	100,0	955 648	100,0	51 728 499	100,0

Osakeomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.1.2002

	Osakkeenomistajia				Osakkeita *)				Yhteensä	
	Sarja D		Sarja C		Sarja D		Sarja C			
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1 - 100	8 718	47,9	1 262	91,8	463 259	0,9	18 187	1,9	466 084	0,9
101 - 1 000	8 348	45,9	72	5,2	2 875 457	5,7	21 839	2,3	2 890 319	5,6
1 001 - 10 000	996	5,5	22	1,6	2 431 450	4,8	99 234	10,4	2 467 534	4,8
10 001 - 100 000	115	0,6	16	1,2	3 306 638	6,5	385 749	40,3	3 197 807	6,2
100 001 - 1 000 000	21	0,1	3	0,2	4 202 301	8,3	430 639	45,1	4 766 143	9,2
1 000 001 - Arvo-osuuksiksi vaihtamatta olevat osakkeet	8	0,0	0	0,0	37 476 877	73,8	0	0,0	37 923 743	73,3
Yhteensä	18 206	100,0	1 375	100,0	50 772 851	100,0	955 648	100,0	51 728 499	100,0

*) Prosenttiosuus on sama osakkeista ja äänimäärästä.

Kymmenen suurinta osakkeenomistajaa ja omistajaryhmää 31.1.2002

Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämän osakasluettelon mukaan
(Prosenttiosuus on sama osakepääomasta ja äänistä)

	D-sarja kpl	C-sarja kpl	Yhteensä kpl	%
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	13 126 460		13 126 460	25,38
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	10 898 100		10 898 100	21,07
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta	2 488 809		2 488 809	4,81
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj	1 299 341		1 299 341	2,51
Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum	22 200		22 200	0,04
OP-Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimat sijoitusrahastot	65 808		65 808	0,13
Yhteensä	3 876 158		3 876 158	7,49
Thominvest Oy	1 813 663	203 977	2 017 640	3,90
Thomproperties Oy	1 017 425	111 083	1 128 508	2,18
Dreadnought Finance Oy	343 615	32 653	376 268	0,73
Inter Masters Oy	2 331	1 818	4 149	0,01
Braelger Oy	42	4	46	0,00
Yhteensä	3 177 076	349 535	3 526 611	6,82
Fagernäs Peter	1 216 212	115 579	1 331 791	2,57
Mikkonen Juha	450 000	57 789	507 789	0,98
Merivirta Jyri	438 297	60 658	498 955	0,96
Veikko Laine Oy	285 955	31 147	317 102	0,61
Fortumin Eläkesäätiö	310 260		310 260	0,60
Elinkorkolaitos Hereditas	248 000		248 000	0,48
Yhteensä	34 026 518	614 708	34 641 226	66,97
Hallintarekisteröidyt	6 476 258	40 622	6 516 880	12,60

Johdon osakeomistus ja optio-oikeudet 31.1.2002

	D-sarja kpl	C-sarja kpl	Yhteensä kpl	%
Hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja näiden määräysvallassa olevat yhteisöt				
Osakeomistus	1 217 225	115 579	1 332 804	2,58
Optio-oikeudet	150 000		150 000	0,28
Muut optio-oikeudet				
Konsernin avainhenkilöt	530 000		530 000	1,00
Tytär-yhtiö Osmo Oy	420 000		420 000	0,80

Omistusosuuksien muutokset

Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaiset ilmoitukset omistusosuuksien muuttumisesta

- 15.5.2001: Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen (Ilmarinen), Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta -konserni, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi (Suomi-yhtiö), A-Vakuutus keskinäinen yhtiö, Sijoitusyhtiö Avaininvest Ky, Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö ja Sijoitusyhtiö Pohta Ky eivät enää muodosta arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettua, sopimukseen perustuvaa ryhmää.
- 4.7.2001: Suomi-yhtiön osuus ylitti 3/20 Pohjolan äänimäärästä osakekaupan seurauksena.
- 9.7.2001: Suomi-yhtiön osuus ylitti 3/20 Pohjolan osakepääomasta osakekaupan seurauksena.
- 23.8.2001: Pohjolan tietoon tuli, että Rahoitustarkastus oli myöntänyt Suomi-yhtiölle poikkeuslupa olla tekemästä ilmoitusta siltä osin kuin Suomi-yhtiön omistusosuus Pohjolassa saavuttaa tai ylittää taikka vähenee alle 20 %:n rajan. Poikkeuslupa on voimassa, kunnes Pohjolan Conventum Oyj:n osakkeenomistajille tekemä vaihtotarjous lopullisesti päättyy.

- 31.8.2001: Pohjolan Conventum Oyj:n osakkeenomistajille suunnattuun vaihtotarjoukseen liittyvä osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin. Tämän seurauksena Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan omistusosuus alitti 1/20 Pohjolan osakepääomasta ja Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta -konsernin omistusosuus alitti 1/10 Pohjolan äänimäärästä. Thominvest Oy:n, Thomproperties Oy:n, Dreadnought Finance Oy:n, Inter Masters Oy:n ja Braelger Oy:n yhteenlaskettu omistus ylitti 1/20 Pohjolan osakepääomasta.
- 30.11.2001: Suomi-yhtiön osuus ylitti 1/5 Pohjolan äänimäärästä ja osakepääomasta osakekaupan seurauksena.
- 18.1.2002: Pohjolan A- ja B-osakesarjojen yhdistämisen seurauksena Ilmarisen osuus väheni alle 1/3 Pohjolan äänimäärästä; Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan osuus väheni alle 1/20 Pohjolan äänimäärästä; Thominvest Oy:n, Thomproperties Oy:n, Dreadnought Finance Oy:n, Inter Masters Oy:n ja Braelger Oy:n yhteenlaskettu osuus ylitti 1/20 Pohjolan äänimäärästä.

Tietoja osakkeenomistajille

Yhtiökokous

Pohjola-Yhtymä Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 11.4.2002 klo 16.00 yhtiön pääkonttorissa osoitteessa Lapinmäentie 1, Helsinki.

Ilmoittautuminen yhtiökokoukseen

Osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, on ilmoittauduttava yhtiön pääkonttorissa Helsingissä, Lapinmäentie 1, viimeistään perjantaina 5.4.2002 klo 16.00. Ilmoittautuminen voi tapahtua samaan määräaikaan mennessä myös:

- puhelimitse 010 559 6771, Erja Ventomaa tai 010 559 2949, Marja Kainulainen
- kirjeitse osoitteella Pohjola-Yhtymä Oyj, Erja Ventomaa, 00013 POHJOLA
- telefaksilla 010 559 2443, Erja Ventomaa
- täyttämällä ilmoittautumislomakkeen internetissä osoitteessa www.pohjola.fi

Kirjeitse ilmoittauduttaessa kirjeen tulee olla perillä ennen ilmoittautumisajan päättymistä. Mahdolliset valtakirjat pyydetään toimittamaan yhtiölle ennen ilmoittautumisajan päättymistä.

Osallistumisoikeus

Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka viimeistään keskiviikkona 27.3.2002 on merkittynä osakkeenomistajaksi Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

Osakkeenomistajan, jonka osakkeet on hallintarekisteröity ja joka haluaa osallistua varsinaiseen yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan, tulee tilapäisesti rekisteröityä osakasluetteloon viimeistään keskiviikkona 27.3.2002. Tilapäistä rekisteröitymistä varten osakkeenomistajan tulee hyväksyä ajoin ottaa yhteyttä omaisuudenhoitajaansa.

Myös osakkeenomistajalla, jonka osakkeita ei ole siirretty arvo-osuusjärjestelmään, on oikeus osallistua yhtiökokouseen edellyttäen, että osakkeenomistaja oli rekisteröity yhtiön osakerekisteriin ennen 19.3.1993. Tässä tapauksessa osakkeenomistajan on esitettävä yhtiökokouksessa osakekirjansa tai muu selvitys siitä, että osakkeiden omistusoikeutta ei ole siirretty arvo-osuustilille.

Osingonmaksu

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että 31.12.2001 päättyneeltä tilikaudelta maksetaan osinkoa 4 euroa D-sarjan osaketta kohden. Osinko maksetaan osakkaalle, joka osingonmaksun täsmäytyspäivänä 16.4.2002 on merkitty Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osinko ehdotetaan maksettavaksi 23.4.2002. C-sarjan osakkeet eivät oikeuta tähän osinkoon.

Osoitteenmuutokset

Osakkeenomistajia pyydetään tekemään henkilö- ja osoitetietojensa muutokset siihen tilinhoitajayhteisöön, jossa heidän arvo-osuustilinsä on.

Yhteystietoja

Sijoittajasuhteet

Ritva Kauria

Puh. 010 559 2884, faksi 010 559 3365

Sähköposti: ritva.kauria@pohjola.fi

Osakerekisteri

Lapinmäentie 1, 00013 POHJOLA

Puh. 010 559 6771, faksi 010 559 2443

Sähköposti: erja.ventomaa@pohjola.fi

Yhteystiedot

Pohjolan pääkonttori

Käyntiosoite Lapinmäentie 1, 00350 Helsinki.

Postiosoite 00013 POHJOLA.

Puh. 010 559 11

Faksi 010 559 3066

Sähköposti etunimi.sukunimi@pohjola.fi

Internet www.pohjola.fi

Vakuutuspalvelut

Yksityistaloudet 010 55 88 00

Yrittäjät, yritykset ja yhteisöt 010 55 88 55

Betjäning på svenska 010 55 88 22

Autovahingot 010 559 580

Liikenteen henkilövahingot 010 559 567

Auto- ja kotivahinkojen hätäpalvelu 24 t
010 55 88 112

Ammattiautoilijoiden asiakaspalvelu

(A-Vakuutus) 010 50 45 377

Ammattiautoilijoiden hätäpalvelu 24 t

(A-Vakuutus) 010 50 45 222

Eurooppalaisen matkahätäpalvelu 24 t

(Euro Finland Claims Service)

Suomesta 010 55 88 111

Ulkomailta +358 10 55 88 111

Sijoituspalvelut

Pohjola Rahastoyhtiö Oy

Palvelunumero (09) 2312 3355

Faksi (09) 2312 3345

Lisää yhteystietoja www.pohjola.fi

Ulkoasu: Focus Visual Identity Oy

Valokuvat: Arno Rafael Minkkinen, sivut 7, 11, 15, 25

Henkilökuvat: Michael Aston, sivut 9, 84

Kuvapalkki: Luonnonkuva-arkisto

Kansi: Chromolux Perlmutter 250 g/m²

Sisäkansi: Gampi Yuki 100 g/m²

Sisus: LumiArt Silk 130 g/m²

Paino: F.G. Lönnberg 3/2002